

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ

KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİNE İFADELERE İTİBAR
EDİLME DURUMUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ AMACIYLA BAŞVURAN
CİNSEL İSTİSMAR MAĞDURU ÇOCUK OLGULARIN RETROSPEKTİF
İNCELENMESİ

Dr. Nesimi Cem DUMAN

ADLİ TIP ANABİLİM DALI

UZMANLIK TEZİ

2024

T.C

KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ

TIP FAKÜLTESİ

**KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİNE İFADELERE İTİBAR
EDİLME DURUMUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ AMACIYLA BAŞVURAN
CİNSEL İSTİSMAR MAĞDURU ÇOCUK OLGULARIN RETROSPEKTİF
İNCELENMESİ**

Dr. Nesimi Cem DUMAN

ADLİ TIP ANABİLİM DALI

UZMANLIK TEZİ

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Başar ÇOLAK

Etik Kurul Onay Tarihi: 19/10/2023

Karar No: 2023/17.20

Proje No: 2023/339

2024

İçindekiler

TEŞEKKÜR.....	1
KISALTMALAR DİZELGESİ.....	2
GRAFİK DİZELGESİ	3
TABLO DİZELGESİ.....	5
1. GİRİŞ VE AMAÇ.....	6
2. GENEL BİLGİLER.....	8
2.1. ÇOCUK.....	8
2.1.1. TÜRK HUKUK SİSTEMİNDE ÇOCUK KAVRAMI	8
2.2. ÇOCUĞUN ZİHİNSEL GELİŞİMİ	8
2.3. TÜRKİYE’DE ÇOCUKLARI KORUMAYA YÖNELİK ATILAN ADIMLAR	10
2.3.1. ÇOCUK KORUMA, UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZLERİ	10
2.3.2. ÇOCUK İZLEM MERKEZLERİ (ÇİM).....	11
2.3.3. YASAL DÜZENLEMELER	12
2.3.3.1. TCK MADDE 103-ÇOCUKLARIN CİNSEL İSTİSMARI:.....	12
2.3.3.2. TCK MADDE 104-REŞİT OLMAYANLA CİNSEL İLİŞKİ:.....	14
2.3.3.3. TCK MADDE 226-MÜSTEHCENLİK:.....	14
2.3.3.4. MADDE 227-FUHUŞ:	15
2.4. ÇOCUK İHMALİ VE İSTİSMARI	15
2.4.1. ÇOCUĞUN CİNSEL İSTİSMARI.....	16
2.4.1.1. EYLEMİN OLUŞ ŞEKLİNE GÖRE CİNSEL İSTİSMARIN TÜRLERİ.....	17
2.4.1.1.1. TEMAS BULUNMAYAN CİNSEL İSTİSMAR	17
2.4.1.1.2. TEMAS İÇEREN CİNSEL İSTİSMAR	17
2.5. ÇOCUKLARDA CİNSEL İSTİSMAR EPİDEMİYOLOJİSİ	19
2.5.1. DÜNYADA DURUM	20
2.5.2. TÜRKİYE’DE DURUM	21
2.6. İSTİSMARCI VE MAĞDURA AİT ÖZELLİKLER	23
2.6.1. ENSEST (AİLE İÇİ CİNSEL İSTİSMAR)	23
2.6.2. CİNSEL İSTİSMARDA MAĞDURUN VE SALDIRGANIN ÖZELLİKLERİ	24
2.6.2.1. SALDIRGANA AİT ÖZELLİKLER	24
2.6.2.2. MAĞDURA AİT ÖZELLİKLER	25
2.6.2.2.1. AİLESEL VE ÇEVRESEL RİSK FAKTÖRLERİ:.....	25
2.6.2.2.1.1. AİLE DİNAMİKLERİ	25

2.6.2.2.1.2. SOSYOEKONOMİK FAKTÖRLER	25
2.6.2.2.1.3. EBEVEYNLERİN SORUNLARI	25
2.6.2.2.1.4. ÇOCUĞUN YAŞAM KOŞULLARI	26
2.6.2.2.2. ÇOCUĞA BAĞLI RISK FAKTÖRLERİ	26
2.7. ÇOCUKLARDA CİNSEL İSTİSMARIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	27
2.7.1. ÖYKÜ ALMA, RUHSAL DURUM MUAYENESİ.....	28
2.7.2. TRAVMA MAĞDURU ÇOCUKTA DEĞERLENDİRİLMESİ GEREKEN ANA UNSURLAR.....	29
2.7.3. GELİŞİM DÖNEMLERİNE GÖRE CİNSEL İSTİSMARIN YARATTIĞI ETKİLER	31
2.7.3.1. OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLAR:.....	31
2.7.3.2. OKUL ÇAĞI ÇOCUKLARI:	31
2.7.3.3. ERGENLİK:.....	31
2.7.4. CİNSEL İSTİSMARIN ÇOCUKLAR ÜZERİNDE YARATTIĞI BELİRTİLERİ VE ETKİLER	32
2.7.4.1. DISSOSİYASYON	32
2.7.5. CİNSEL İSTİSMAR SONRASI YAŞA BAĞLI GÖRÜLEN KLİNİK BULGULAR	33
2.7.5.1. ON YAŞ ALTI KÜÇÜK YAŞ GRUBUNDA GÖRÜLEN BELİRTİLER:	33
2.7.5.2. ON YAŞ ÜSTÜ, BÜYÜK YAŞ GRUBUNDA GÖRÜLEN BELİRTİLER:	33
2.8. CİNSEL İSTİSMARLA İLGİLİ DOĞRU BİLİLEN YANLIŞLAR	34
2.9. ÇOCUKLARDA BEYANLARA / İFADELERE İTİBAR KAVRAMI.....	35
2.9.1. CİNSEL DOKUNULMAZLIĞA KARŞI İŞLENEN SUÇLARDA BEYAN DELİLLERİNİN DEĞERİ	35
2.9.2. MAĞDUR BEYANININ MAHKÛMIYET KARARI İÇİN YETERLİ OLUP OLMADIĞI	36
2.9.3. CİNSEL DOKUNULMAZLIĞA KARŞI İŞLENEN SUÇLARDA, YARGITAY'IN İFADELERE YÖNELİK DEĞERLENDİRDİĞİ KRİTERLER:	38
2.9.3.1. MAĞDURUN ŞİKÂYETTE GECİKMESİ	38
2.9.3.2. FAİLLE SUÇ ÖNCESİ İLETİŞİMİ	40
2.9.3.3. MAĞDURUN İFADELERİ ARASINDAKİ ÇELİŞKİLER	41
2.9.3.4. FAİLLE MAĞDUR ARASI İLİŞKİ GEÇMİŞİ	42
2.9.3.5. İFADELERİN HAYATIN OLAĞAN AKIŞINA UYGUNLUĞU	43
2.9.3.6. FAİL İLE ARASINDA BİR HUSUMET BULUNUP BULUNMADIĞI	43
2.9.3.7. MAĞDURUN YARDIM İSTEME / DİRENME İMKÂNİ BULDUĞU HALLERDE BU İMKÂNİ KULLANMA DURUMU	44
2.10. ÇOCUKLARIN BEYANLARI.....	45
2.11. CİNSEL DOKUNULMAZLIK SUÇLARINDA BİLİRKİŞİ RAPORLARI	46
2.12. YARGIDA MAĞDURUN – KADININ BEYANI ESASTIR YAKLAŞIMI.....	48
2.13. İFADE GÜVENİLİRLİĞİNİN ÖLÇEK BAZLI DEĞERLENDİRİLMESİ.....	49
2.13.1. ÖBİA'DA DEĞERLENDİRİLEN 19 ÖLÇÜT	50
3. GEREÇ VE YÖNTEM	55
3.1. YÖNTEM	55
3.2. ÇALIŞMA GRUBU	55

3.3. VERİLERİN İSTATİSTİKSEL ANALİZİ	55
3.4. KISITLILIKLAR	56
4. BULGULAR.....	57
5. TARTIŞMA	91
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	114
7. ÖZET.....	117
8. ABSTRACT	119
9. KAYNAKLAR.....	121

TEŞEKKÜR

Öncelikle, uzmanlık eğitimim süresince öğrencisi olmaktan gurur duyduğum, Adli Tıp konusundaki bilgi ve deneyimlerini her zaman özveriyle aktararak eğitimimde büyük emekleri olan başta Anabilim Dalı Başkanımız Prof. Dr. Başar ÇOLAK olmak üzere, değerli hocalarım Prof. Dr. Ömer KURTAŞ ve Prof. Dr. Rıza YILMAZ'a tüm katkıları için minnetlerimi sunarım.

Bu çalışmanın fikrini oluşturan, tezin her aşamasında sabırla desteğini esirgemeyen, engin bilgisi ve kıymetli görüşleriyle bana her zaman yol gösteren çok değerli tez danışmanım Prof. Dr. Başar ÇOLAK'a,

Uzmanlık eğitimim boyunca Çocuk Ruh Sağlığı ve Hastalıkları alanında bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım, tez çalışmama da çok kıymetli katkılarını sunan Doç. Dr. Şahika Gülen ŞİŞMANLAR'a,

Tez çalışmam sırasında edindiğim verilerin istatistiksel analizinde yol gösteren, yazım sürecinde karşılaştığım sorunları sabırla çözüme kavuşturan ve birçok aşamada desteğini sunan değerli arkadaşım Uzm. Dr. Mustafa CİVİL'e,

Bu süreçte birlikte yol alırken bana daima destek olan, birlikte çalışmaktan her zaman keyif aldığım tüm sevgili asistan arkadaşlarıma ve anabilim dalımızın emektar çalışanlarına,

Bugünlere gelmemde büyük emekleri olan, hiçbir fedakarlıktan kaçınmadan, her zaman koşulsuz sevgiyle desteklerini sunan annem Nilgün DUMAN'a, babam Burhan DUMAN'a ve ablam Deniz DUMAN'a, çalışmalarımı her zaman ilgiyle izleyen oyuncu kedim Maki'ye, yıllardır her anımda yanımda olan sevgili eşim Merve DUMAN'a tüm kalbimle teşekkürlerimi sunarım.

Dr. Nesimi Cem DUMAN

2024

KISALTMALAR DİZELGESİ

1. DSÖ: Dünya Sağlık Örgütü
2. TCK: Türk Ceza Kanunu
3. TMK: Türk Medeni Kanunu
4. CMK: Ceza Muhakemesi Kanunu
5. ÇKK: Çocuk Koruma Kanunu
6. ATK: Adli Tıp Kurumu
7. TDK: Türk Dil Kurumu
8. TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu
9. UNICEF: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
10. SPSS: Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı
11. YCGK: Yargıtay Ceza Genel Kurulu
12. İGA-İGD: İfadelerin Gerçeklik Analizi
13. ÖBİA: Ölçüt Bazlı İçerik Analizi
14. CBCA: Criteria-Based Content Analysis
15. SİR: Sosyal İnceleme Raporu
16. ÇİM: Çocuk İzlem Merkezi
17. TSSB: Travma Sonrası Stres Bozukluğu
18. OKB: Obsesif-Kompulsif Bozukluk
19. AGO: Adli Görüşme Odaları

GRAFİK DİZELGESİ

Grafik 1: Olguların cinsiyete göre dağılımı	57
Grafik 2: Olguların başvuru anındaki yaşlarına göre dağılımı	57
Grafik 3: Olguların zararlı alışkanlık kullanımına göre dağılımı	58
Grafik 4: Özel eğitim öyküsü	59
Grafik 5: Çocukların ders başarılarının dağılımı	59
Grafik 6: Olay sonrası ders başarısında değişim durumu dağılımı	60
Grafik 7: Olguların anne ve babalarının eğitim durumu dağılımı	60
Grafik 8: Olguların aile fertleriyle ilişkisinin dağılımı	61
Grafik 9: Olguların olay sonrası aile ilişkisindeki değişiminin dağılımı	62
Grafik 10: Çocukla birlikte aynı evde yaşayan kişi sayısının dağılımı	62
Grafik 11: Aile içi şiddet-ihmal-istismar durumu	63
Grafik 12: Olgularda eski istismar öyküsünün olup olmama durumu	64
Grafik 13: Çocuklarda bilinen hastalık dağılımı	64
Grafik 14: Olguların yıllara göre dağılımı	65
Grafik 15: Olguları gönderen kurumlara göre dağılımı	65
Grafik 16: Farklı kurumlarda alınan ifade/öykü durumunun dağılımı	66
Grafik 17: Genitoanal muayene durum dağılımı	66
Grafik 18: Beyanlarına itibarla birlikte sorulan soru sayısı	67
Grafik 19: Olgularda olay şüphelisinin dağılımı	68
Grafik 20: Olay şüphelisi ve ifade değişim ilişkisi.....	68
Grafik 21: Şüphelilerin yaş aralığının dağılımı	69
Grafik 22: Şüpheli yaşı ve ifade değişim ilişkisi.....	70
Grafik 23: Olayın özelliklerine göre dağılımı	70
Grafik 24: Olay özelliği ile beyanlara itibar edilme ilişkisi.....	71
Grafik 25: Olay özelliği ile rapor sonucunda ek değerlendirme ilişkisi	71
Grafik 26: Olayın yaşandığı yerlerin dağılımı	72
Grafik 27: Olayın yaşandığı yer ile süreç içerisinde ifade değişim ilişkisi.....	72
Grafik 28: Darp, kandırma, tehdit durumunun dağılımı	73
Grafik 29: Olguların ortaya çıkış şekillerinin dağılımı.....	73
Grafik 30: Çocuğun olayı ilk olarak anlattığı kişilerin dağılımı	74
Grafik 31: Yaşananları ilk olarak anneye anlatmayla ifade değişim ilişkisi.....	74

Grafik 32: Olayın ortaya çıkış süresi dağılımı	75
Grafik 33: Olguların ilk istismara uğrama yaşlarına göre dağılımı	76
Grafik 34: İstismar süresi ile rapor sonucu ek değerlendirme ilişkisi	77
Grafik 35: Süreç içerisinde ifade değişim durumunun dağılımı	77
Grafik 36: İfade değişikliği olduysa hangi aşamada olduğunun dağılımı	78
Grafik 37: Süreç içerisinde ifadelerde değişim ile beyanlara itibar ilişkisi	78
Grafik 38: Koruma altına alınma ve beyanlara itibar ilişkisi	79
Grafik 39: Koruma altına alınma ve ifade değişikliği ilişkisi	79
Grafik 40: Olguların muayeneye kiminle geldiğinin dağılımı	80
Grafik 41: Görüşme sayısı ile beyanlara itibar ilişkisi.....	80
Grafik 42: Olguların zekâ durumu.....	81
Grafik 43: Olguların klinik olarak zekâ durumlarının dağılımı	81
Grafik 44: Zekâ düzeyi ile beyanlara itibar ilişkisi	82
Grafik 45: Zekâ testi yapılabilme ile beyanlara itibar ilişkisi	83
Grafik 46: Kişisel bakımını yapabilme ile beyanlara itibar ilişkisi	83
Grafik 47: Olguların ruhsal durum muayenesindeki bulguların dağılımı	84
Grafik 48: Olay sonrası TSSB ile uyumlu belirti durumunun dağılımı.....	85
Grafik 49: Olgularda depresyon durumunun dağılımı.....	85
Grafik 50: Olguların ek ruhsal patoloji durumuna göre dağılımı.....	86
Grafik 51: Ruhsal belirti ile beyanlara itibar ilişkisi.....	86
Grafik 52: Ruhsal belirti ile ifade değişikliği ilişkisi.....	87
Grafik 53: Ruhsal belirti ile ek değerlendirme ilişkisi.....	87
Grafik 54: SİR raporu istenmesi ile beyanlara itibar ilişkisi.....	88
Grafik 55: Olguların beyanlarına itibar edilip edilmeyeceğinin dağılımı.....	89
Grafik 56: İstismarla ilgili ek değerlendirme yapılıp yapılmadığının dağılımı.....	90
Grafik 57: İstismarla ilgili kanaatimizin dağılımı	90

TABLO DİZELGESİ

Tablo 1: Yaş gruplarına göre cinsiyetin dağılımı	58
Tablo 2: Aile içi şiddet, ihmal, istismar ile beyanlara itibar ilişkisi	63
Tablo 3: Özel eğitim durumu ve ifadelerde değişim ilişkisi	82
Tablo 4: Olgunluk yaşı ile beyanlara itibar ilişkisi	84

1. GİRİŞ VE AMAÇ

Çocukların temel haklarına yönelik büyük bir ihlal olarak kabul edilen “Çocuğun Cinsel İstismarı”, toplumların önemli ve hassas sorunlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) bu kavramı; “Çocuğun tam olarak yaşadıklarını kavrayamadığı, rızasının olmadığı veya gelişimsel olarak hazır olmadığı cinsel eylemler” şeklinde tanımlamıştır. İstismar eylemleri çoğunlukla gizli kalmakta, istismarın açığa çıktığı durumlarda ise yaşanıp yaşanmadığının tespitinde güçlükler yaşanmaktadır. İstismara uğrayan çocuklar; yaşadıkları travmaya bağlı olarak fiziksel ve ruhsal açıdan ciddi şekilde etkilenmekte, istismarın kısa ve uzun vadeli etkileri nedeniyle hayatları boyunca çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadırlar.

Beyanlara itibar kavramı, hukuk alanında, özellikle çocukların ve mental problemi olduğu düşünülen erişkinlerin ifadelerinin değerlendirilmesinde kullanılan bir terimdir. Bu kavramın incelenmesi genellikle, kanıtlar ve adli tahkikatla inceleme sonuçlarına dayanarak, yargı yetkilileri tarafından verilecek hükümlerle ilişkilidir. Bu kavram; çocuğun ifadelerinin kabulünde tıbbi bir engel bulunup bulunmadığını, ifadelerin çocuğun yaşı ve gelişim düzeyiyle uygunluğunu, ifadelerdeki farklılaşmada çocukluk döneminin ve mental durumun etkisinin olup olmadığını, yaşanan travmatik sürecin ifadeler ile uyumlu olup olmadığını içerir.

Mahkemeler, özellikle çocuk istismarı olgularında, çocuğun ifadelerine ne kadar güvenilmesi gerektiği konusunda belirsizlik yaşamaktadır. Bu sebeple Adli Tıp uzmanlarından ve Çocuk Ruh Sağlığı ve Hastalıkları uzmanlarından, çocukların ifadelerine itibar edilip edilemeyeceği hususunda rapor düzenlenmesini talep etmektedirler. Düzenlenen raporlar, hukuki süreçte delil olarak kabul edilebilmekte ve yargılama sürecinde önemli rol oynamaktadır.

Tezin temel amacı, haklarında rapor düzenlenen çocuk istismarı olgularında çocuğun ifadelerine itibar edilmesini etkileyen faktörleri analiz etmek ve bu faktörlerin adli süreçteki rolünü belirlemektir.

Tezde, çocuk istismarı olgularında çocukların ifadelerinin güvenilirliğini etkileyen faktörleri belirlemek, her ne kadar hukuksal bir kavram olsa da ifadelere itibar edilme durumunun tıbbi yönlerini ortaya koymak, Adli Tıp ile Çocuk Ruh

Sağlığı ve Hastalıkları uzmanları açısından bu yöndeki isteklere cevap verirken nelere dikkate edilmesi gerektiğini belirlemek, adil yargılanma sürecine katkı sağlamak ve ocuk istismarıyla mücadelede etkili stratejiler geliştirmeye rehberlik edecek bilgiler toplamak amaçlanmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Çocuk

Çocuk kavramı, 1989 yılında kabul edilen Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi 1. Maddeye göre; “Çocuğa yönelik uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır.” şeklinde tanımlanmıştır. Bu sözleşmeyle birlikte çocuklar, korunması gereken bir varlık olmaktan çıkarılarak, evrensel anlamda kendine özel hakları olan bireylere dönüşmüştür [1].

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ise; ülkeler arası birtakım farklılıklar olduğunu kabul etmekle birlikte on sekiz yaşın altında olan her bireyi çocuk olarak tanımlamıştır [2].

2.1.1. Türk Hukuk Sisteminde Çocuk Kavramı

Türk Medeni Kanunu’na (TMK) göre; erginlik on sekiz yaşın doldurulmasıyla başlar. Türk Ceza Kanunu’na (TCK) göre; On sekiz yaşını doldurmamış her kişi çocuktur. Çocuk Koruma Kanunu’na (ÇKK) göre “Daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış kişi çocuktur” şeklinde tanımlanmıştır [3].

Çocuk tanımı, mevcut hukuk düzeninde on sekiz yaş sınırı ile belirlenmiş olsa da bu sınırlama yalnızca biyolojik bir yaşa dayalı olarak düşünüldüğünde yetersiz kalabilir. Kanun koyucu, çocuğun biyopsikososyal gelişimini hesaba katmış olsa da on sekiz yaşın, erişkinlik ve/veya olgunluk kriterlerini tam anlamıyla karşılamadığı açıktır. Bu nedenle, çocuk hakları ve ihtiyaçları perspektifinden bakıldığında, sadece yaş sınırına dayalı bir tanımın eksiklikleri göz önüne alınmalı, çocuğun bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimine daha duyarlı şekilde yaklaşılmalıdır [4].

2.2. Çocuğun Zihinsel Gelişimi

Çocuklarda bilişsel gelişim kavramı en temel anlamda, doğumdan yetişkinliğe kadar uzanan uzun bir süreci kapsar [5].

Çocukta zaman içerisinde, bedensel değişimle beraber zihinsel değişim de yaşanır. Yaş ilerledikçe, çocuğun düşünsel yetenekleri, dil becerileri, sosyal

etkileşimleri ve problem çözme kapasitesi giderek gelişir. Bireyler arasındaki farklılıklar nedeniyle, zihinsel açıdan yaşanan bu değişim, başlangıç ve sonlanımın olduğu sabit noktalardan ziyade sürekli bir gelişim şeklinde yaşanır [5].

Karar verme süreci, kişilerin duygusal ve duyuşal bilgileriyle, önceki deneyimlerden elde edilen verilerin bir araya gelmesiyle gerçekleşir. Bu karmaşık işlev, o anki duruma ait yarar-zarar ayırımını düşünmek ve olası sonuçları göz önünde bulundurmak suretiyle en uygun reaksiyonu seçmeye yöneliktir. Prefrontal korteksin bu karmaşık süreçte büyük bir etkisi vardır [6]. Prefrontal korteks sayesinde kişi, aynı anda gelen, çeşitli özellik ve farklı sayıda bilgiyi anında takip edebilme yeteneğine sahiptir. Gerektiğinde bu bilgileri, onları takip eden düşüncelerle hızla bütünleştirme ve kullanma yeteneği prefrontal korteks sayesinde kazanılır [7].

Bu sayede birey, ahlaki, vicdani, etik, felsefi veya hukuki sorunları çözebilme, işlediği fiillerin ahlaki normlara uygunluğunu denetleme yeteneklerine sahip olur [8].

Prefrontal korteks, insan beyninde en uzun zamanda olgunlaşan kısımdır ve genellikle yirmili yaşlara kadar olgunlaşma süreci devam eder [9]. Çocukluk ve ergenlik dönemlerinde prefrontal korteksin yeterince gelişmemiş olması sebebiyle, bireyler, kararlarını daha çok duygusal temellere dayandırmakta ve uzun vadeli sonuçları önceden tahmin etme yetenekleri sınırlı olmaktadır. Bu sebeple, çocuklukta ve ergenlik dönemlerinde gözlemlenen pek çok davranış, gelişmiş düşünce süreçlerinin ürünü değildir. Ergenlik, genel olarak herkes için ortak bir evre olmasına rağmen, bu evrenin davranışsal yansıması her birey için farklılık arz etmektedir. Bu davranışsal yansıma, sosyal etkileşimler, kültürel gelişmişlik düzeyi ve kişisel faktörlere göre değişiklik gösterebildiği gibi yaşanan çevre ve toplumun normları gibi durumlar da bireyin davranışlarını etkileyebilir [10].

Çocukluk dönemi tamamlandığında, mevcut hukuk düzeni kişiyi yetişkin bir birey olarak tanıır. Yetişkinlik sürecine geçişle beraber, bireyin davranışlarının hukuki karşılıkları ve sonuçları tam olarak oluşmaya başlar. Hukuk düzeni, yetişkinlerde davranışların temelinde yatan karar verme sürecinin, yetkin ve yeterli olduğunu varsayarak hareket eder.

2.3. Türkiye’de Çocukları Korumaya Yönelik Atılan Adımlar [11]

-Çocukları koruma amacıyla hizmet veren ilk kurum, Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu'dur. Bu kurum, Himaye-i Etfal Cemiyeti adıyla 1921'de Kurtuluş Savaşı sırasında öksüz ve yetim kalan çocukları koruma ve yetiştirme amacıyla kurulmuştur.

-Himaye-i Etfal Cemiyeti daha sonra Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu adı altında, aile ve çocuklara yönelik sosyal hizmet faaliyetlerine başlamıştır.

-1983 yılında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nın yönetiminde kamu tüzel kişiliği olan bir kurum haline getirilmiştir.

-2011 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının kurulmasıyla Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Bakanlığa devredilmiştir. 0-12 yaş ve 13-18 yaş arasındaki gençlere yönelik ayrı daire başkanlıklarınca sunulan hizmetler Bakanlık bünyesinde Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü adı altında toplanmıştır.

-Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın oluşturulmasıyla 2021'den bu yana Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, bu bakanlık bünyesinde görevine devam etmektedir.

2.3.1. Çocuk Koruma, Uygulama ve Araştırma Merkezleri [12]

UNICEF iş birliğince yürütülen proje kapsamında, Türkiye Barolar Birliği ve üniversite temsilcilerinin oluşturduğu çalışma grupları önderliğinde, çocuklara yönelik hukuki yardım sisteminin güçlendirilmek amacıyla, 2008-2010 yılları arası, üniversite bünyelerinde Çocuk Koruma Merkezleri'nin kurulması kararı alınmıştır.

Pek çok üniversite tarafından, bu merkezlerin kurulması düşüncesi büyük ilgi görmüş, kısa süre içerisinde 12 üniversitenin bünyesinde Çocuk Koruma Merkezleri faaliyet göstermeye başlamıştır. YÖK'ten onay alınarak kurulan merkezler, Cumhuriyet Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Kocaeli Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Mersin Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Ordu Üniversitesi ve Osmangazi Üniversitesindedir. Çocuk İzlem

Merkezlerinin (ÇİM) kurulması ile birlikte günümüzde yeni Çocuk Koruma Merkezleri açılmamaktadır.

Bu merkezlerde, üniversitelerin tüm imkanları kullanılarak, suça sürüklenen veya korunmaya ihtiyacı olan çocuklar için; tanı, tedavi, koruma ve izlem ihtiyaçlarının karşılanabileceği ortamın sağlanması hedeflenmiştir. Böylece çocukların, farklı merkezlerde tekrar tekrar muayene edilerek örselenmelerinin önlenmesi, delil kayıplarının engellenmesi, çocuklara yönelik koruma hizmetlerinin daha organize bir şekilde sunulması ve uzayan yargılama süreçlerinde yaşanan gecikmelerin önlenerek mağduriyetin azaltılması amaçlanmıştır. Ek olarak, bu merkezlerin yürüteceği eğitim ve araştırma faaliyetleri sayesinde, toplumsal duyarlılık ve bilinç seviyesi geliştirilerek çocuk istismarının önlenmesine katkı sağlanabilir.

2.3.2. Çocuk İzlem Merkezleri (ÇİM)

Avrupa Konseyi, Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi'ni kabul eden tüm ülkeleri, sözleşme hükümlerine uygun şekilde yasal düzenlemeler yapmaya teşvik etmiştir. Özellikle 35. madde çerçevesinde, çocuklarla yapılan görüşmelerde, görüşmeyi gerçekleştirecek olan kişinin, nitelikli ve iyi eğitim almış olması gerektiğine vurgu yapmıştır [13].

18 Ekim 2010 tarihinde Ankara'da tek merkezle başlatılan pilot uygulama sonrası, 4 Ekim 2012 tarihinde, Başbakanlık Genelgesi ile ülke genelinde Çocuk İzlem Merkezleri'nin yaygınlaştırılması kararı alınmıştır. Sağlık Bakanlığı Müsteşarı veya yardımcısının liderliğinde, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Adli Tıp Kurumu Başkanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı temsilcilerinin (ilgili bakanlıkların müsteşar yardımcıları, başkanlıkların başkan yardımcıları) katılımları ile Çocuk İzleme Merkezi (ÇİM) Yönetim ve Koordinasyon Kurulu oluşturulmuştur [14].

Çocuk İzlem Merkezleri; "Cinsel istismar mağduru çocukların; yaşadığı travmaların tekrarlanmasını ve derinleşmesini önleyerek, istismar şüphesine yönelik ifadenin alınması, uzmanlar eşliğinde muayenesinin gerçekleştirilmesi, ailesiyle yapılan görüşmelerin sağlıklı bir ortamda sürdürülmesi ve tüm bulguların

raporlanması konusunda gerekli personel ve ekipmanların bulunduğu, temel ve öncelikli görevlerinin başında, çocuğun hakları ve çıkarlarının bulunduğu devlet kuruluşudur.” şeklinde tanımlanmıştır [13].

Çocuk İzlem Merkezleri; cinsel istismar mağduru çocukların değerlendirilmesini, çocuk için gereken eğitim, sağlık, danışmanlık hizmetlerinin sağlanmasını, güvenlik güçleri, adalet sistemi ve diğer kamu kuruluşlarıyla birlikte eşgüdüm içerisinde hizmet sunmayı amaçlamaktadır. Bu çerçevede, çocuğa hukuki destek sağlayarak ikincil travma yaşamasının önüne geçilmesini sağlar. Güvenli ve çocuk dostu bir ortam oluşturarak çocuktaki travmanın etkilerini azaltmayı hedefler ve çocuğun koruma altına alınması gereken durumlarda, geçici barınma, beslenme, sağlık, giyim ve güvenlik gibi ihtiyaçlarını karşılar. Ayrıca, aile ile görüşmeler düzenleyerek danışmanlık ihtiyaçlarını karşılar ve yaşanan travmanın sağlıklı bir şekilde atlatılmasına katkıda bulunur. Merkezde çalışan personeli ve mekânın fiziki durumunu çocuğun kendini güvende hissedebileceği şekilde düzenler. Bunun yanı sıra, meslek elemanlarına yönelik hizmet içi eğitimlerle destek verir [13].

Çocuk İzlem Merkezlerinin kurulması önemli bir adım olmakla birlikte bugüne kadar işleyişi konusunda bir yönetmelik çıkarılamamış, merkezler arasında işleyiş konusunda standart sağlanamamıştır. Merkezlerin çoğunluğu ifade alma ve genital muayenelerin gerçekleştirildiği yerler olarak faaliyet gösterirken, henüz multidisipliner bir yapılanma oluşturulamamıştır.

2.3.3. Yasal Düzenlemeler [15]

2.3.3.1. TCK Madde 103-Çocukların cinsel istismarı:

Çocuğu cinsel yönden istismar eden kişi, sekiz yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Cinsel istismarın sarkıntılık düzeyinde kalması hâlinde üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Mağdurun on iki yaşını tamamlamamış olması hâlinde verilecek ceza, istismar durumunda on yıldan, sarkıntılık durumunda beş yıldan az olamaz. Sarkıntılık düzeyinde kalmış suçun failinin çocuk olması hâlinde soruşturma ve kovuşturma yapılması mağdurun, velisinin veya vasisinin şikâyetine bağlıdır. Cinsel istismar deyiminden;

a) On beş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış,

b) Diğer çocuklara karşı sadece cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışlar,

anlaşılır.

(2) Cinsel istismarın vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, on altı yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezasına hükümlenir. Mağdurun on iki yaşını tamamlamamış olması hâlinde verilecek ceza on sekiz yıldan az olamaz.

(3) Suçun;

a) Birden fazla kişi tarafından birlikte,

b) İnsanların toplu olarak bir arada yaşama zorunluluğunda bulunduğu ortamların sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle,

c) Üçüncü derece dâhil kan veya kayın hısımlığı ilişkisi içinde bulunan bir kişiye karşı ya da üvey baba, üvey ana, üvey kardeş veya evlat edinen tarafından,

d) Vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, koruyucu aile veya sağlık hizmeti veren ya da koruma, bakım veya gözetim yükümlülüğü bulunan kişiler tarafından,

e) Kamu görevinin veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle, işlenmesi hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(4) Cinsel istismarın, birinci fıkranın (a) bendindeki çocuklara karşı cebir veya tehditle ya da (b) bendindeki çocuklara karşı silah kullanmak suretiyle gerçekleştirilmesi hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(5) Cinsel istismar için başvuru alan cebir ve şiddetin kasten yaralama suçunun ağır neticelerine neden olması hâlinde, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

(6) Suç sonucu mağdurun bitkisel hayata girmesi veya ölümü hâlinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur.

2.3.3.2. TCK Madde 104-Reşit olmayanla cinsel ilişki:

(1) Cebir, tehdit ve hile olmaksızın, on beş yaşını bitirmiş olan çocukla cinsel ilişkide bulunan kişi, şikâyet üzerine, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Suçun mağdur ile arasında evlenme yasağı bulunan kişi tarafından işlenmesi hâlinde, şikâyet aranmaksızın, on yıldan on beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) Suçun, evlat edineceği çocuğun evlat edinme öncesi bakımını üstlenen veya koruyucu aile ilişkisi çerçevesinde koruma, bakım ve gözetim yükümlülüğü bulunan kişi tarafından işlenmesi hâlinde, şikâyet aranmaksızın ikinci fıkraya göre cezaya hükmolunur.

2.3.3.3. TCK Madde 226-Müstehcenlik:

(1) a) Bir çocuğa müstehcen görüntü, yazı veya sözleri içeren ürünleri veren ya da bunların içeriğini gösteren, okuyan, okutan veya dinleten,

b) Bunların içeriklerini çocukların girebileceği veya görebileceği yerlerde ya da alenen gösteren, görülebilecek şekilde sergileyen, okuyan, okutan, söyleyen, söyleten, ...

Kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis ve adli para cezası ile cezalandırılır...

(3) Müstehcen görüntü, yazı veya sözleri içeren ürünlerin üretiminde çocukları, temsili çocuk görüntülerini veya çocuk gibi görünen kişileri kullanan kişi, beş yıldan on yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu ürünleri ülkeye sokan, çoğaltan, satışa arz eden, satan, nakleden, depolayan, ihraç

eden, bulunduran ya da başkalarının kullanımına sunan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır...

(5) Üç ve dördüncü fıkralardaki ürünlerin içeriğini basın ve yayın yolu ile yayımlayan veya yayımlanmasına aracılık eden ya da çocukların görmesini, dinlemesini veya okumasını sağlayan kişi, altı yıldan on yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır...

(7) Bu madde hükümleri, bilimsel eserlerle; üçüncü fıkra hariç olmak ve çocuklara ulaşması engellenmek koşuluyla, sanatsal ve edebi değeri olan eserler hakkında uygulanmaz.

2.3.3.4. Madde 227-Fuhuş:

(1) Çocuğu fuhşa teşvik eden, bunun yolunu kolaylaştıran, bu maksatla tedarik eden veya barındıran ya da çocuğun fuhuşuna aracılık eden kişi, dört yıldan on yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu suçun işlenişine yönelik hazırlık hareketleri de tamamlanmış suç gibi cezalandırılır...

(5) Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan suçların eş, üstsoy, kayın üstsoy, kardeş, evlat edinen, vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunan diğer kişiler tarafından ya da kamu görevi veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(6) Bu suçların, suç işlemek amacıyla teşkil edilmiş örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır...

(8) Fuhşa sürüklenen kişi, tedaviye veya psikolojik terapiye tâbi tutulabilir.

2.4. Çocuk İhmali ve İstismarı

İhmal, fiziksel istismar, duygusal istismar ve cinsel istismar şeklinde 4 temel kategoride sınıflandırılır [13].

Farklı kaynaklarda beşinci bir tür olarak da ele alınan ekonomik istismar; çocuğun gelişimini engelleyen ve haklarını ihlal eden, iş gücü içinde düşük ücretli çalıştırılmasını içeren durumları ifade etmektedir [17].

Ayrıca, çocuk işçiliği, çocuk fuhuşu, çocuk dilenciliği ve çocukların erken yaşta evliliği gibi durumlar toplumsal istismar olarak tanımlanmıştır [18].

Çocuk istismarı; bir çocuğun yaşamına, sağlığına, gelişimine, güven duygusuna, sorumluluk anlayışına ve genel değerlerine zarar veren durumları ifade eder. Çocuk, kendisine bakım sağlamakla yükümlü kişi ya da kişiler tarafından zarar görebileceği gibi, dışarıdan yabancı bir kişi tarafından da zarara uğrayabilir. Bu tür eylemler, çocuklar üzerinde geri dönüşü olmayan, fiziksel, duygusal, ruhsal ve psikososyal travmaların yaşanmasına neden olurlar. İstismar kavramı; istismarın yaşanmış olduğu toplumlardan, kültürlerden, kişilerden veya devletlerin bilinçli ya da bilinçsiz şekilde uyguladığı yaklaşımlardan bağımsız olarak tanımlanmış ve evrensel olarak ifade edilmiştir [19].

2.4.1. Çocuğun Cinsel İstismarı

Çocuk cinsel istismarı, bir çocuk ile bir yetişkin arasında veya gelişim bakımından sorumluluk, güven ve güç ilişkisi içinde olan başka bir çocuk arasında gerçekleşebilir. Temel amaç, diğer kişinin cinsel ihtiyaçlarını tatmin etmesidir. Bu eylemler, çocuğu yasa dışı cinsel faaliyetlere zorlama ya da ikna etmenin yanı sıra, çocuğu pornografik gösteriler ve materyaller için sömürmeyi içerebilir; bununla beraber, çocuğun cinsel istismarı kavramı yalnızca bu ifadelerle sınırlı da değildir [20].

Amerikan Ulusal Çocuk İstismar ve İhmali Merkezi, çeşitli tanımların neden olduğu karışıklıkları önlemek ve tutarsızlıkları gidermek amacıyla cinsel istismarı; çocuk ve erişkin birey arasında yaşanan temas ve ilişki, o erişkinin ya da başka kişinin cinsel uyarımı amacıyla kullanılması şeklinde tanımlamıştır. Bu tanıma göre suçlu ve kurbanı arasında 5 yaştan fazla yaş farkının olması ya da suçlu kişinin kurbanı karşı baskın bir gücü ve kontrolünün olması gerekmektedir [21].

TCK'nın 104. maddesinin 2. fıkrası fail ile mağdur arasında 5 yaş fark olması durumunda, failin cezasının şikâyet aranmaksızın iki katına çıkarılmasını

öngörüyordu. Anayasa Mahkemesi, aynı suçu işleyen ancak aralarında yalnızca yaş farkı olan failer arasında böyle bir ayırım oluşmasını Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı bularak bu hükmü 2005 yılında iptal etmiştir [22].

Diğer taraftan benzer yaşlardaki çocuklar arasında, çocuk gelişiminin doğal merakından kaynaklanan ve her iki taraf için de sorun teşkil etmeyen cinsel oyunlar, sağlıklı bir cinsel kimlik gelişimi açısından normal olarak değerlendirilmelidir. Bu tür oyunlar, istismar kavramından net bir şekilde ayrılmalıdır [23].

Cinsel istismar tanımı çok geniş bir spektrumda kullanılmakla birlikte; cinsel eylemleri temas içerip içermemesine, temas mevcut ise temasın boyutlarına göre sınıflara ayırmak mümkündür [16].

2.4.1.1. Eylemin Oluş Şekline Göre Cinsel İstismarın Türleri

2.4.1.1.1. Temas Bulunmayan Cinsel İstismar [16]

. **Cinsel Nitelikte Konuşmalar:** İstismar eden kişinin, çocuğun cinsiyet özelliklerine, vücudundaki cinsel bölgeleri ile ilgili planladığı, hayal ettiği fiillere yönelik ifadeler kullanması, çocuğa cinsellikle alakalı öneriler vermesi, bu konular hakkında yorumlarda bulunmasıdır. Çocuğun cinsel tabiatının sözel ve duygusal olarak istismarına yol açmaktadır.

. **Teşhircilik:** İstismarcının çocuğa penis, vajen, anüs gibi vücudunun özel bölgelerini göstermesi ve/veya çocuğun önünde masturbasyon gibi cinsel eylemlerde bulunmasıdır. Bununla birlikte çocuğa, cinsel içerikli video izletme, cinsel içerikli fotoğraflar gösterme veya başkasıyla yaşanan cinsel birlikteliğe çocuğun şahit edilmesi gibi eylemler de teşhircilik kavramına girmektedir.

. **Röntgencilik:** İstismarda bulunan kişinin, açık bir biçimde veya çocuğun bilgisi olmaksızın kendisini cinsel olarak tatmin etmek amacıyla çocuğu izlemesidir.

2.4.1.1.2. Temas İçeren Cinsel İstismar

. **Cinsel Dokunma:** İstismar eden kişi, çocuğun özel bölgelerine dokunabilir veya kendi özel bölgelerine dokunması için çocuğu zorlayabilir. Bu eylem kıyafetlerin üzerinden veya ciltle doğrudan temas etme biçiminde de olabilir [24].

. **Oral-genital ilişki:** İstismarcının, çocuğu; ağız-vajen (cunnilingus), ağız-anüs (analingus), ağız-penis (fellatio) gibi yollarla ilişkiye zorlamasıdır [24].

. **İnterfemoral ilişki (Irza Tasatti):** Penetrasyon olmaksızın, istismarcının mağdurun bacakları arasında cinsel organıyla sürtünme yoluyla tatmin olmayı amaçladığı eylemdir. İstismarcı; küçük çocuklarda vajen girişinin dar olması sebebiyle, ergenlerde ise gebelik endişesiyle ve/veya hymen bütünlüğünü korumak amacıyla bu yola başvurur [24].

. **Penetrasyon:** İstismarcının çocuğun vücudundaki açıklıklara organ veya bir cisim aracılığıyla girişe zorlaması eylemidir.

- **Dijital Penetrasyon:** İstismarcının cinsel haz amacıyla çocuğun ağız, vajen, anüs gibi organlarına parmaklarını zorla yerleştirmesi eylemidir. Saldırgan benzer eylemleri çocuğun kendisine yapması için de zorlayabilir. Küçük çocuklar ile cinsel ilişki öncesinde vajinal veya anal girişin esnetilmesi amacıyla gerçekleştirilebilir [25].
- **Nesne ile Penetrasyon:** İstismarcının bir nesneyi çocuğun vajen, anüs gibi organlarına yerleştirmesidir [25].
- **Anal İlişki:** İstismarcının penisinin, çocuğun anüsüne penetrasyonudur. Sıklıkla erkek çocukların cinsel istismarında görülmekle birlikte, kız çocuklarının istismarında da karşılaşılabilmektedir. İstismarcı gebelikten sakınmak amacıyla da bu yönteme başvuruyor olabilir [16].
- **Genital İlişki:** İstismarcının penisinin, çocuğun vajenine penetrasyonudur [16].

. **Cinsel Sömürü:** Maddi kazanç elde etmek ve cinsel tatmin amacıyla çocuğun cinsel eylemlerde kullanılmasıdır. En sık çocuk pornografisi ve çocuk fuhuşu ile karşılaşılmaktadır. Cinsel sömürünün 2 tipi bulunmaktadır [24].

. **Çocuk Fuhuşu:** Çocukların bedeninin, ticari amaçlı kullanılarak istismar edilmesidir. Mağdurların çoğu ergenlik çağındaki kız çocuklarıdır. İstismarcı; başka kişilerin cinsel tatmini üzerinden maddi kazanç elde etmek amacıyla çocuğu kullanmakla beraber, kendi cinsel tatmini için de çocuğu istismar edebilmektedir.

. **Çocuk Pornografisi:** Çocuğun, birtakım cinsel aktivitelerde gerçek anlamda veya taklit edilerek kullanılması, bu durumun ticari fayda amacıyla görsel ve/veya işitsel yollarla kayda alınması ve ardından dağıtılmasıdır. Ayrıca bu kayıtlar mağdurlara şantaj yoluyla talimat vermek, onları başka şeylere ikna etmek amacıyla da kullanılabilir. Bununla beraber giyinik dahi olsa çocukların cinsel imalar içerecek şekilde gösterilmesi de pornografi tanımına girmektedir [26].

2.5. Çocuklarda Cinsel İstismar Epidemiyolojisi

Her 4 çocuktan birinin cinsel istismar mağduru olduğu düşünülmektedir [27]. Cinsel istismarın erken fark edilmesi, çocuklar üzerinde yarattığı uzun ve kısa süreli etkilerin önlenmesi açısından çok önemli olmakla birlikte, tespit edilmesi en zor istismar türlerinden biri olması nedeniyle çoğunlukla uzun süreler boyunca gizli kalmaktadır [28].

Adli birimlere, olguların yalnızca %15'lik bir kesiminin ulaştığı düşünüldüğünde, cinsel istismar mağdurlarının oldukça düşük bir kısmına ulaşılabilirdiği anlaşılabilmektedir [29].

Mağdur çocukların %60'ı yaşamış olduğu travmadan bir başkasına bahsetmesine rağmen bu olguların yalnızca %3'ü adli mercilere bildirilmektedir [30].

Çocukluk döneminde istismara uğrayan ve bu durumu bildirmeyen mağdurlardan oluşturulmuş örnekleme dayalı bir çalışmada, mağdurların çoğunlukla kendilerini yaşamış oldukları istismar sebebiyle suçlu veya sorumlu hissetmeleri, aynı zamanda istismarı gerçekleştiren kişiye olan bağlılıkları nedeniyle istismarcının ceza almasını istememeleri en yaygın olarak verilen yanıtlar olarak görülmüştür [31].

Yapılan çalışmalara bakarak elde edilen istismar sıklığı sonuçlarının, gerçek vaka sayılarını yansıtmaması mümkün değildir. Ayrıca, dünya genelinde cinsel istismar prevalansını inceleyen çalışma sonuçları %0.1'den %71'lere kadar varacak şekilde de değişkenlik göstermektedir [32].

Örnekleme oluşturulan gruplar, veri toplama yöntemleri, çalışma süreçleri, katılımcıların yaş ortalamaları, cinsiyet dağılımları gibi metodolojik farklılıklar

sebebiyle sonuçların farklı çıkabileceği gibi; kültürel çeşitlilikler, olayın yaşandığı toplumun cinsel istismarı tanımlama şekli gibi değişkenler sebebiyle de farklı sonuçlar bulunabilir [33].

Bazı toplumlarda; anket çalışmalarına katılan katılımcıların, yaşamış olduğu utanç duygusunun daha az olduğu, bu sebeple yüz yüze görüşmelere kıyasla daha yüksek oranda veriler elde edilebildiği görülmüştür. Diğer taraftan, cinsel istismar yaşayan mağdurların her birinin yaşamış olduğu travmanın farklı boyutta olması sebebiyle anket kullanımı yanlış negatif sonuçlara yol açabilmekte ve istismar yaygınlık tahminlerini olumsuz da etkileyebilmektedir [34,35].

2.5.1. Dünyada Durum

Dünyadaki tüm ülkeler ve kültürler için çocuk istismarı ortak sorundur. Yirmi iki ülkenin ve 65 araştırma sonucunun dahil edildiği bir meta analiz çalışmada cinsel istismarın görülme sıklığının kadınlar için %19.7, erkekler için %7.9 olduğu saptanmıştır. Avrupa için prevalans düşük çıkarken Afrika'da oran yüksek bulunmuştur. İstismarın her iki cinsiyet için en yüksek saptandığı ülke Güney Afrika olurken en düşük oranlar Fransa'da gözlenmiştir [33].

Dünya çapında yapılan başka bir meta analiz çalışmada; 1980 ile 2008 yılları arası yayınlanmış olan 217 yayın incelenmiş, yaklaşık 10 milyon kişi çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışma sonucunda küresel çapta istismara uğrama prevalansı %11.8 bulunmuştur. Kadınlar için istismar sıklığı %18.0, erkekler için %7.6 hesaplanmıştır. Ayrıca, ülkelerin sosyoekonomik durumlarıyla cinsel istismar görülme sıklığı arasında bir ilişki olup olmadığı bu çalışmada değerlendirilmiş, ekonomik olarak gelişmişlik seviyesi arttıkça erkek cinsiyette istismara uğrama oranlarının düştüğü, kadın cinsiyette önemli ölçüde fark yaratmadığı görülmüştür [36].

Çin Halk Cumhuriyeti'nde 27 araştırmanın dahil edildiği başka bir meta analiz çalışmaya yaklaşık 75 bin katılımcı dahil edilmiştir. Çocukluk döneminde istismara uğrama sıklığı kadınlar için %15.3, erkekler için %13.8 bulunmuştur. Cinsel temasın yaşanma sıklığı kadınlar için %9.5 ve penetrasyon görülme sıklığı %1, erkekler için cinsel temas yaşanma sıklığı %8 ve penetrasyon görülme sıklığı %0.9 saptanmıştır [37].

Amerika’da yapılan ve 34 binin üzerinde yetişkinin dahil edildiği bir çalışmada, çocukluk döneminde istismara uğrama sıklığının %10.1 olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar ışığında yaklaşık her 10 kişiden birinin cinsel istismar mağduru olduğu gösterilmiştir [38].

Dünya ölçeğinde 24 ülkeden 55 araştırmanın kullanıldığı başka bir çalışmada, örneklem grubu oluşturulurken sadece çocuk ve ergenler çalışmaya dahil edilmiş, olayın yaşanmasının üzerinden kısa bir süre geçtiği için yanılma payının düşük olduğu meta analiz bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışma sonuçlarına göre ülkeden ülkeye cinsel istismara uğrama sıklığının kız çocuklarda %8 ile %31 arasında, erkek çocuklarda ise %3 ile %17 arasında değiştiği gösterilmiştir. Kız çocuklar için: temassız cinsel istismar prevalansı: %31, temaslı cinsel istismar prevalansı: %13, penetrasyon yaşanan cinsel istismar prevalansı: %9 bulunmuştur. Erkek çocuklar için ise: Temassız cinsel istismar prevalansı: %17, temaslı cinsel istismar prevalansı: 6, penetrasyon yaşanan cinsel istismar prevalansı: %3 bulunmuştur [39].

Araştırmalar, çocukluk çağı cinsel istismarının her yaş grubunda olabileceğini göstermekle birlikte, özellikle 8 ve 12 yaş aralığında en yüksek düzeye ulaştığını göstermektedir. Bu dönemdeki yüksek nokta, sonraki yaşlarda belirgin bir şekilde azalmaktadır [40].

2.5.2. Türkiye’de Durum

Dünya genelinde olduğu gibi Türkiye’de de çocuk ihmali ve istismarının yaygın olduğu bilinse de bu konudaki verilerin sınırlı olduğu bir gerçektir. Mevcut bulgular, Türkiye’de çocukluk dönemi cinsel istismarının önemli bir sorun olduğu yönündedir. Örnek vermek gerekirse; 2010 yılında UNICEF "Türkiye’de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması" isimli bir çalışma yaparak ülkemizde bu durumun sıklığını araştırmıştır. 7 ile 18 yaş aralığındaki çocukların dahil edildiği çalışmada, çocukların %10’unun cinsel istismara tanık olduğu, %3’ünün ise son bir yıl içinde cinsel istismara maruz kaldığını ortaya koymuştur [41].

2013 yılında Dünya Sağlık Örgütü tarafından hazırlanan bir rapora göre, çocukluk çağı cinsel istismar sıklığının Türkiye’de %7.9 olduğu rapor edilmiş, çocukların cinsiyeti ile bu sıklık arasında belirgin bir ilişki bulunamamıştır [42].

Ülkemizde gerçekleştirilen ve 912 lise öğrencisinin dahil edildiği çalışma sonuçlarına göre, cinsel istismarın prevalansı %10.7 olarak bulunmuştur. Araştırmaya katılanların %4.4'ünün ensest ilişki mağduru olduğu rapor edilmiş, cinsel istismar ve ensest vakalarının kız çocuklarda anlamlı oranda daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir [43].

2021 yılı TÜİK verilerine göre; adli birimlere gelen veya getirilen çocukların karıştığı olay sayısı 499.319'dur, Bu olaylardaki çocukların 207.999'u mağdur olarak adli birimlere başvurmuş olup, mağdur çocukların %13.1'inin cinsel suçlara maruz kaldığı şeklinde rapor yayımlanmıştır [44].

2022 yılı TÜİK verilerine göre; adli birimlere gelen veya getirilen çocukların karıştığı olay sayısı 601.754'tür, Bu olaylardaki çocukların 259.106'sı mağdur olarak adli birimlere başvurmuş olup, mağdur çocukların %13.7'sinin cinsel suçlara maruz kaldığı şeklinde rapor yayımlanmıştır [45].

İstanbul'da 26 farklı lisede gerçekleştirilen ve toplam 1955 kız öğrencinin dahil edildiği çalışmada, katılımcıların %13.4'lük bir kesimi çocukluğunda cinsel istismara maruz kaldığını ifade etmiştir. Ülkemizde okul temelli olarak ilk defa yapılan bu çalışma sonucunda; mağdur çocukların 11.3'ü cinsel dokunmaya, %4.9'u cinsel ilişkiye, %3'ü ise her ikisine de maruz kaldığını belirtmiştir. Mağdur çocukların %32.4'ü, failiyle aralarındaki yakınlık konusundaki soruları yanıtlamayı reddederken, cevap verenlerin %50'si istismar eyleminin yabancı biri tarafından, %1.8'i ise bir aile üyesi tarafından gerçekleştiğini bildirilmiştir [46].

Üniversite öğrencileri arasında 302 kadını kapsayan, geriye dönük toplum temelli bir tez çalışmasında, katılımcı grubunun %44.5'i 18 yaş öncesi en az 1 defa cinsel istismara uğradığını belirtmiştir. 12 yaş öncesinde istismara uğradığını belirten katılımcıların %41'i, istismar failinin yabancı biri olduğunu, %32'si ise aile çevresinden birisi olduğunu ifade etmiştir. 13-18 yaş aralığında istismara uğradığını belirten katılımcıların %61'i, istismar failinin yabancı biri olduğunu, %2'si ise aile çevresinden birisi olduğunu ifade etmiştir [47].

Üniversite öğrencilerine yönelik çocukluk çağı cinsel istismarının incelendiği diğer bir çalışmada, 173 katılımcının (92'si erkek, 81'i kadın); %11'inin 18 yaş

öncesi cinsel istismara uğradığı tespit edilmiştir. Cinsel istismar türleri arasında en sık, %73.7 oranıyla özel bölgelerine dokunulması olduğu belirlenmiştir. Bu durumu sırasıyla; teşhirciliğe maruz bırakılma (%57.9), çıplak şekilde poz vermeye zorlanma (%15.9), cinsel ilişkide bulunma (%10.5) ve failin cinsel bölgelerine zorla dokundurması (%5.3) gibi diğer eylemler takip etmiştir [48].

2010 yılında Türkiye’de yapılmış başka bir çalışmada; cinsel istismar failinin aile içinden biri olma sıklığı %31.1, tanıdık biri olma sıklığı ise %73.5 olarak tespit edilmiştir [49].

2015 yılında Samsun'da gerçekleştirilen ve 2 yıllık bir dönemi kapsayan araştırmaya göre, 590 cinsel istismar mağduru adli birimlere başvuruda bulunmuştur. Bu mağdurların %13.1’inin erkek, %85.9’unun kız çocuğu olduğu belirtilmiştir. 6 yaş altı cinsel istismara uğramış olanların prevalansı %3.2, ergenlik döneminde cinsel istismara uğrayanların prevalansı %76.4 olarak saptanmıştır. Bu araştırmaya göre mağdurların %80.3’ü istismarcıyı tanıdığını belirtirken tüm istismar olaylarında failerin erkek olduğu bildirilmiştir [50].

2.6. İstismarcı ve Mağdura Ait Özellikler

İstismarcının Mağdur ile Yakınlık İlişkisine Göre Cinsel İstismar Aile içi veya aile dışı şeklinde sınıflandırılmaktadır.

2.6.1. Ensest (Aile İçi Cinsel İstismar)

En geniş tanımıyla ensest; yasal olarak evlenmeleri mümkün olmayan, yakın akrabalık ilişkileri olan kişiler arasında yaşanan cinsel istismar vakalarını kapsamaktadır [16].

Baba-kız ve erkek kardeş-kız kardeş arasındaki cinsel ilişki en yaygın ensest türüdür. Aile içinde çocuğa yapılan kötü muameleler içinde tespiti ve tedavisi en zor istismar tipidir. Diğer cinsel istismar mağdurlarına göre, ensest mağdurları daha ciddi ve çözülmesi zor problemler ile karşı karşıyadır [42].

2.6.2. Cinsel İstismarda Mağdurun ve Saldırganın Özellikleri

2.6.2.1. Saldırgana Ait Özellikler

Yapılan çalışmalar, cinsel saldırı faillerinin tamamına yakınının erkek cinsiyette olduğunu göstermektedir. Kamuoyunda istismarcıların; normal olmadığı, ruhsal sorunlarının olduğu, alkol veya uyuşturucu bağımlılıklarının bulunduğu, sokakta yaşayan düzensiz kimseler olduğu düşünülse de bu kanaat toplumsal incelemeler ve klinik araştırmalarla desteklenememiştir. Hemen hemen tüm saldırganların, doğru ile yanlış ayırabilme yeteneğine sahip olduğu, dış görünüş ve davranışlarının genellikle toplumsal hayata uygun olduğu, düzenli bir işleri ve sosyal çevrelerinin olduğu, toplum kurallarına çoğunlukla uyum sağlayabildiği gözlemlenmiştir. Saldırganlar; sosyoekonomik düzey, eğitim seviyesi, ırk veya etnik grup ayrımı gözetmeksizin her kesimden çıkabilir. Düşünüldüğünün aksine çoğunlukla ciddi psikiyatrik hastalıklara sahip olmadıkları da bilinmektedir [52].

Cinsel saldırı suçundan hüküm giymiş ve cezaevlerinde bulunan 102 kişinin katılımıyla gerçekleştirilen bir çalışmada; ağırlıklı olarak 30 yaşın altında olduğu tespit edilen hükümlülerin, genellikle küçük ve sınırlı bir çevrede doğmuş oldukları, çoğunun evli olduğu, büyük kısmının çocuk sahibi olduğu, hüküm giymeden önce neredeyse tamamının düzenli bir işte çalıştığı öğrenilmiştir. Geçmiş dönem suç kayıtlarına göre, çocuklara yönelik cinsel istismarda bulunanların, yetişkinlere yönelik cinsel saldırıda bulunanlara kıyasla daha fazla cinsel suç işledikleri görülmüştür [53].

Ensest içerikli vakalarda, saldırgan, istismar ettiği çocuk büyüdükçe yapmış olduğu eylemin gizliğini korumak veya ortaya çıkmasını engellemek adına ailenin başka bir çocuğuna yönelebilir. Mağduru tehdit ederek veya ödül vereceğini ifade ederek direncini kırmaya çalışabilir. Ödüller, çocuğa sevgi göstermek, ona küçük hediyeler almak şeklinde olabileceği gibi üzerine ev yapacağını söyleme gibi büyük vaatlere kadar varabilir. Saldırgan, cinsel eylemde bulunabilmek adına mağdura yönelik fiziksel şiddette bulunabilir, çocuğun sevdiği kişileri öldürmekle veya onlara zarar vermekle tehdit edebilir [54].

Saldırganların cinsel istismar veya saldırı eğilimlerini etkileyen faktörler arasında; genetik yatkınlık, ailevi problemler, zayıf sosyal ilişkiler, hormonal

dengesizlikler, sosyokültürel etkenlerin cinsel kimlik gelişimine etkileri, sosyal izolasyon, cinsel istismar veya ensest öyküsü, uyuşturucu ve alkol kötüye kullanımı gibi faktörlerin rol oynadığı ifade edilmektedir. Bu faktörlerin bir araya gelmesi, cinsel istismar veya saldırının meydana gelme riskini artırabilir [55,56].

2.6.2.2. Mağdura Ait Özellikler

İstismar açısından mevcut risk faktörlerini gruplandırmak gerekirse Aile, Çocuk ve Çevresel Kaynaklı Sebepler olarak sınıflandırılabilir. Mevcut risk faktörleri doğrudan istismarın nedeni olmasalar bile, cinsel istismarın görülme sıklığında artışa neden olmaktadır.

2.6.2.2.1. Ailesel ve Çevresel Risk Faktörleri:

2.6.2.2.1.1. Aile Dinamikleri

Parçalanmış aile yapısı, ebeveynlerden birinin yokluğu veya üvey ebeveyn varlığı gibi faktörler olumsuz durumların yaşanması riskini artırır [55]. Özellikle kız çocuklarının öz babalarından ayrı yaşadığı, annenin genç bir erkekle ilişkisinin olduğu, annenin gece çalıştığı ve çocuklarla üvey babanın ilgilendiği durumlarda risk yüksektir [16].

2.6.2.2.1.2. Sosyoekonomik Faktörler

Aile ortamının kalabalık olması ve çok sayıda kardeşin bulunması gibi durumlar, çocuğun mahremiyetini azaltmakta; bu da çocukların istismar açısından daha yüksek risk altında bulunmalarına yol açmaktadır [52]. Düzensiz yaşam tarzı ve aile işlevselliğinin düşük olması, özellikle aile içinde şiddete başvurulması gibi durumlarda istismar olaylarıyla daha sık karşılaşmaktadır [57]. Ayrıca, ailelerin sosyoekonomik durumunun düşük olması ensest riskini artırırken, ensest olaylarının her sosyoekonomik düzeyde rastlanabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır [58].

2.6.2.2.1.3. Ebeveynlerin Sorunları

Ebeveynlerde alkol veya madde bağımlılığının olması, aile içi her türlü şiddet varlığı, eğitim seviyesi düşüklüğü, anne-babanın cinsel hayatlarındaki ve evliliklerindeki problemler, sorunların üstesinden gelme yetilerinin yeterince gelişmemiş olması, ebeveynlerde fiziksel veya ruhsal bir rahatsızlığın bulunması, geçmişlerinde istismar yaşamış olmaları gibi etmenler çocukların ihmaline veya

korunmalarının zorlaşmasına sebep olur [16,55,56]. Özellikle annenin eğitim seviyesinin düşük olması, çocukların korunmasında ciddi bir zorluk olarak öne çıkmaktadır. [59].

2.6.2.2.1.4. Çocuğun Yaşam Koşulları

Çocuğun uzun süreli olarak ana bakım vericiden ayrı kalması, annenin genç yaşta anne olması ve istenmeyen gebelikler, çocuklar için artmış risk faktörleridir [35]. Aile bakımından mahrum kalan ve yurtda, yuvada veya kurumlarda yaşayan çocukların cinsel istismara daha fazla maruz kaldıkları gözlemlenmiştir [60]. Ayrıca sosyokültürel değişimlerin hızlı yaşandığı ve savaşın etkisi altındaki ortamlarda büyüyen çocuklar da daha yüksek risk altındadır [17].

2.6.2.2.2. Çocuğa bağlı risk faktörleri

Çocuk olmalarının getirmiş olduğu özellikler sebebiyle, çocukları cinsel istismarda açık hedef haline getiren bazı durumlar ön plana çıkmaktadır. Çocukların; merak duygularının fazla olması, ilgi, şefkat ve sevgi ihtiyaçlarının ön planda olması, erişkinler tarafından kolayca yönlendirilebilir ve savunmasız olmaları, fiziksel manada kendilerini savunamayacak durumda olmaları ve yaşadıklarının gizli kalmasını isteme eğilimleri gibi özellikler sayılabilir [61].

Çocukluk çağında, cinsel gelişim ve bilinçlenme süreci devam etmektedir. Bu nedenle, çocuklar kolayca etkilenip kandırılabilir, korkutulabilir ve çabuk güven duyabilirler. Bu durum, onları istismara karşı açık hedef haline getirir. Çocuklar, yaşadıkları korku ve suçluluk duyguları nedeniyle tekrar tekrar istismara uğrayabilirler [62].

Yaşının küçüklüğü veya ergenlik döneminde olması, cinsiyetinin kadın olması, fiziksel veya mental bir rahatsızlığının bulunması, pasif karakterde, içe dönük, bağımlı kişilik özelliklerine sahip olması veya kendini ifade etme güçlüğüne bulunması, izole, sosyal olarak dışlanmış olması ve az sayıda arkadaşının bulunması, alkol-uyuşturucu madde bağımlılığı veya bu maddelerin tesiri altında olması gibi sebepler çocuk açısından risk faktörleridir [16,56].

Çocuklar, savunmasız oldukları için her yaşta istismara maruz kalma riski altındadırlar. Ergenlik öncesinde özellikle 8-12 yaşlar arasında cinsel istismara daha

fazla maruz kalmaktadırlar. Bununla birlikte, okul öncesi dönemdeki küçük çocukların istismara maruz kalma olasılıklarının daha düşük olduğu ve 6 yaşından küçük çocukların cinsel istismar vakalarının %10'unu oluşturduğu belirlenmiştir [63].

Yapılan araştırmalar, yaşanan coğrafyaya göre siyahi çocukların, beyaz çocuklara göre iki kat daha yüksek oranda cinsel istismara maruz kaldığını göstermektedir [64].

Mental retardasyonu olan çocukların cinsel bilgi eksikliği ve kendilerini koruma zorlukları nedeniyle, istismara daha açık hale geldikleri ve korunma ihtiyaçlarını karşılamakta zorlandıkları ifade edilmektedir [65].

Eğitim seviyesinin yükselmesi ve cinsel eğitimin verilmesi, istismar vakalarının daha açıkça ifade edilebildiği ve bireylerin kendilerini daha etkili bir şekilde koruyabildiği bir ortamın oluşmasına katkı sağlamaktadır. Cinsel eğitimin çocuğa cezacı bir yaklaşımla verilmesi, çocuğun kendini ifade etmesine engel olacaktır [40].

2.7. Çocuklarda Cinsel İstismarın Değerlendirilmesi

Çocuk cinsel istismarı vakalarının ortaya çıkması çoğunlukla rastlantısaldır. Sıklıkla, çocuğun yakınındaki bir kişinin anormal bir durum olduğunu fark etmesi ya da fiziksel bir yaralanma nedeniyle sağlık kuruluşuna başvurulması sonucu açığa çıkar [66].

Çocuklar, yaşadıkları istismar olaylarını genellikle anneleri, babaları veya kardeşleri gibi güvendikleri aile bireylerine anlatırlar. Okul ortamında ise öğretmenleri, rehber öğretmenleri ve sınıf arkadaşlarıyla bu tür durumları paylaşmaları sıktır. Ayrıca, istismar ya da başka sebeplerden kaynaklı ruhsal problemleri olan çocuklar, Çocuk Psikiyatrisi uzmanlarına başvurduklarında yaşamış oldukları kötü deneyimleri dile getirmektedirler. Daha seyrek olmakla birlikte, bazı çocukların bu tür olayları tanımadıkları birisine anlatmasıyla da istismar ortaya çıkabilmektedir [66,67]

Çocuk yaşadıklarını biriyle paylaşmak için ya da bu ilişkiyi sonlandırmak istediği için anlatır. Olayın ortaya çıkmasıyla beraber, çocuk daha detaylı bilgi

vermeye zorlanır. Özellikle bu bir ensest vakası ise, çocuğun üzerinde büyük baskı olacaktır. Saldırgan ve aile bireyleri çocuğun üzerine giderek, suçluluk hissetmesine ya da içine kapanmasına neden olabilirler. Çocuğun verdiği ifadenin değiştirilmesini sağlamaya veya aile dışından yardım almasını önlemeye yönelik yaklaşımlar içinde de olabilirler [16].

Çocuğun cinsel saldırıya uğrayıp uğramadığına karar vermek oldukça güçtür ve buna bağlı olarak sonuçları da çok ciddidir. Çocuklar genellikle, tehdit edilmeleri veya cezalandırılmaları gibi sebeplerle yaşadıklarını saklama eğilimindedir. Çocuğun olayla ilgili vermiş olduğu ifade mutlaka ciddiye alınmalı ancak olayla ilgili defaatle sorgulanmasından da kaçınılmalıdır [16].

2.7.1. Öykü Alma, Ruhsal Durum Muayenesi

Cinsel istismar mağduru çocuklardan öykü alınırken; çocuğun kendini rahat hissedeceği bir ortamda, anlayabileceği bir dilde iletişim kurulmalıdır. Çocukla güven ilişkisi kurularak ona kendini ifade etme konusunda yeterli süre tanınmalıdır. Çocuğa konuyla ilgili direkt ve yönlendirici sorular sormaktan kaçınılmalı, çocuğun sorulara spontan yanıtlar vermesine imkân tanınmalıdır. Direkt sorular sorulması gerekiyor ise, çocuğun yanıtları çok dikkatli bir şekilde değerlendirilmelidir. Bu süreçte, ilk muayenede yeterli bilgi alınamaması normaldir; bu nedenle, çocuk zorlanmadan, onun rahatlığı ön planda tutularak, güven ortamının pekiştirilmesine özen gösterilmelidir. İhtiyaç duyulduğunda, çocukla daha sonraki bir tarihte yeniden iletişime geçilmeli ve öykü alınmalıdır [68].

Çocuğun yaşı ve gelişim durumuna göre oyuncak, resim gibi araçlardan faydalanılabilir. Özellikle kendini ifade etme güçlüğü yaşayan çocuklara, özel bölgelerini tanıyıp tanımadığı sorulmalı, çocuğun başından geçenleri oyuncak bebeğin anatomik bölgeleri üzerinden ifade etmesine olanak tanınmalıdır [69].

Travma mağduru çocukların gereksinimlerinin belirlenebilmesi ve uygun müdahalelerin yapılabilmesi için ruhsal değerlendirme çok önemlidir. Yaşanan travmanın boyutlarının tanımlanmasının yanı sıra çocuğun etkilenme düzeyinin anlaşılması ve çocuğun yaşamış olduğu travmayla başa çıkabilme becerilerinin değerlendirilmesi birincil amaçtır [70,71]. Bu süreç, aynı zamanda çocukta yaşamış

olduğu olaya bağlı gelişen ruhsal etkilerin belirlenmesi ve söz konusu olayın çocuğun ruh sağlığı ¼zerindeki etkisinin anlaşılması i¼in de kritik öneme sahiptir.

Travmanın olası etkilerinin irdelenebilmesi ve sağlıklı ruhsal değerlendirmenin yapılabilmesi i¼in çoğu olguda en az 2-3 gr¼řmeye ihtiya¼ duyulmaktadır. Ruhsal değerlendirmenin bileşenleri; klinik gr¼řme, psikometrik inceleme, çocuğun davranışsal gözleminin yapılması, yakınlardan bilgi alınması şeklinde sıralanabilir [72].

Bilgi almak ¼zere; kardeşler, akrabalar, öğretmenler, sosyal hizmetler, doktor ve polis raporları gibi kaynaklara başvurmak ayrıntılı bilgi edinilmesine yardımcı olur [73].

Bireyin gelişimsel dönemine uygun olarak, ruhsal değerlendirme s¼recinde farklı ara¼lar kullanılabilir. Okul ncesi yaş grubundaki çocuklarda oyun seansları önemli bir değerlendirme bileşeni olarak kabul edilir. Kendilerini sözel olarak ifade etmekte zorlanan okul ¼ađındaki çocuklarda da oyun seansları faydalı olabilir. Çocukların ¼izimleri, anket formları ve klinik değerlendirme l¼ekleri gibi ara¼lar değerlendirmede kullanılabilir. Ergenler i¼in ise, klinik gr¼řmeler, değerlendirme l¼ekleri ve anket formlarının yanı sıra, eğer bilişsel ¼arpıtmalar ya da ifade edilemeyen d¼ř¼nceler mevcutsa, bu d¼ř¼nceleri yazılı olarak aktarabilecekleri bir ortamın sağlanması destekleyici olabilir [73].

nemli bir husus olarak; psikolojik testler, çocuğun ruhsal durumunu değerlendirme konusunda yol gösterse bile, bu testlerin sonucuna göre istismarın ger¼ekleřip ger¼ekleřmediđine dair karar verilmemelidir [16]. İddia edilen istismar olayı ile ruhsal etkilenim arasında mutlaka nedensellik bağının kurulmaya ¼alıřılması gerekir.

2.7.2. Travma Mağduru Çocukta Değerlendirilmesi Gereken Ana Unsurlar

Travma mağduru çocuk veya ergenin ruhsal muayenesi sırasında değerlendirilmesi gereken bir¼ok önemli unsur bulunmaktadır. Yaşanan travmanın çocuk ¼zerindeki ruhsal etkisi; travmanın t¼r¼, s¼uresi, şiddeti ve saldırganın çocuğa olan yakınlığı gibi ¼eřitli faktörlere bağlı olarak değişiklik gösterir. Bu nedenle, çocuğun maruz kaldığı travma hikayesi detaylı bir şekilde incelenmelidir.

Çocuklarda, yaşadıkları travmaya bağlı olarak gelişebilecek; uyum bozukluğu, depresif bozukluk, akut stres bozukluğu, travma sonrası stres bozukluğu, dissosiasyon gibi rahatsızlık belirtileri incelenmeli, çocuğun günlük yaşamı ve işlevselliği üzerindeki etkileriyle birlikte değerlendirilmelidir.

Travma ile ilişkili diğer olası belirtiler, çocuğun gelişim basamaklarında yaşanan kayıplar, becerilerdeki gerilemeler, akademik başarıdaki düşüşler, sosyal ilişki zorlukları ve davranışsal problemler şeklinde kendini gösterebilir. Bu belirtilerin yanı sıra; uyku, iştah, dışkılama gibi çocuğun fizyolojik işlevlerinde meydana gelen değişiklikler de dikkate alınmalıdır. Bu durumlar, travmanın çocuk üzerindeki derin etkilerini gösterir ve kapsamlı bir değerlendirme gerektirir. Bu tür fiziksel ve gelişimsel belirtiler, travmanın çocuk üzerindeki geniş kapsamlı etkilerini işaret eder ve ayrıntılı bir değerlendirme gerektirir. Bunun yanında, obsesif-kompulsif bozukluk, yaygın anksiyete bozukluğu ve içe kapanma gibi içe yönelim sorunları ile davranış bozukluğu ve saldırganlık gibi dışa yönelim sorunlarının değerlendirilmesi de önemlidir. Bu sorunlar, çocuğun kendisine veya çevresine zarar verebilecek düşüncelerle birlikte incelendiğinde, travmanın psikolojik boyutlarına dair önemli bilgiler sunar [74].

Değerlendirme sürecinde çocuğun günlük yaşamındaki zorlukların anlaşılması da önemlidir. Arkadaş çevresi, yakın dostluk ilişkileri, eğitim durumu, akademik performansı, öğrenme yetenekleri ve dikkat düzeyi gibi faktörler, çocuğun toplumdaki yerini ve ihtiyaçlarını belirlemede kritik rol oynar. Buna ek olarak, çocuğun aile ortamı ve bakımından sorumlu kişilerle olan ilişkilerine odaklanmak da önemlidir. Evdeki problemler, aile içi ilişkilerin kalitesi ve ailenin yaşam koşulları, çocuğun ruh sağlığı ve iyileşme süreci üzerinde belirleyici etkilere sahiptir [74].

Travma sonrasında ortaya çıkabilecek sorunlar ile çocuk ve ergenlerin davranışsal-duygusal tepkilerinin, bireylerin gelişim dönemleriyle doğrudan ilişkili olduğu gösterilmiştir [75].

2.7.3. Gelişim Dönemlerine Göre Cinsel İstismarın Yarattığı Etkiler

2.7.3.1. Okul öncesi çocuklar:

Okul öncesi yaş grubundaki çocuklar yaşamış olduğu olayları anlamlandırmakta zorlanırlar. Genellikle yoğun çaresizlik hissi yaşar ve travmayı tekrar yaşama korkularıyla karşılaşabilirler. Bu durum kazanılmış tuvalet eğitimi, konuşma yeteneği gibi gelişimsel becerilerde gerilemeye neden olabilir. Çocukların bir kısmında yalnız yatamama, ebeveyni olmaksızın oynayamama, ayrılık kaygısı gibi belirtiler görülebilir. Kâbus görme, uykuya dalma güçlüğü, uyku terörü gibi uyku sorunları da ortaya çıkabilir [75].

2.7.3.2. Okul çağı çocukları:

Kendi güvenlikleri, aile bireyleri ve arkadaşları gibi önemsedikleri kişilerin güvenliği konusunda endişe yaşayabilirler. Yaşamış oldukları travmatik olay sırasında yaptıkları ve yapmadıkları konusunda pişmanlık ya da suçluluk hissedebilirler. Çocuklar yaşamış olduğu olayı defalarca anlatabilir; bazı çocuklar ise üzüntü ve endişe duygusunun kendilerini ne kadar zorladığını ifade edebilirler. Uyku sorunlarına bu yaş grubunda da sık rastlanır. Çocuklarda daha önce var olmayan davranış bozukluğu, öğrenme sorunları ve dikkat dağınıklığı gibi sorunlar görülebilir, okuldaki işlevselliğinde düşüş yaşanabilir [75,76].

2.7.3.3. Ergenlik:

Ergenlik dönemine özgü bir özellik olarak ortaya çıkan, duygulara yönelik farkındalık artışı, travmatik bir deneyim sonrasında daha da artabilir. Ergen, olaya verdiği duygusal tepkilerle ilgili yoğun düşünceler içine girebilir. Korku ve kırılganlık hissi, akranlar arasında farklı ya da anormal olarak etiketlenme endişeleri, ergenin sosyal çevresinden uzaklaşmasına ve içe kapanmasına yol açabilir. Travmatik bir yaşantı, ergenin gelecek algısını sorgulamasına ve dünya ile ilgili düşüncelerini tamamen değiştirmesine neden olabilir. Ergenin davranışsal ve duygusal tepkileri değerlendirilirken, bu dönemin, bir kimlik arayışı süreci olduğu unutmamalı, ergenlik döneminde yaşanan travmatik deneyimlerin, oluşmakta olan kimlik duygusunu ciddi şekilde etkileyeceği bilinmelidir [76,77].

2.7.4. Cinsel İstismarın Çocuklar Üzerinde Yarattığı Belirtileri ve Etkiler

İstismara özgü tanımlanmış ruhsal bir patoloji bulunmamakla birlikte, fiziksel veya cinsel istismara maruz kalan bireylerde ruhsal bozuklukların sıklığında bir artış görüldüğü bilinmektedir. İstismara uğramış çocuk ve gençlerde, ilerleyen yaşlarda çeşitli psikiyatrik rahatsızlıkların ortaya çıkma eğilimi vardır [78].

İstismarın etkileri kısa dönemde öfke, korku, suçluluk, düşmanlık gibi acı veren duygularla kendini gösterirken, uzun dönemde duygusal, davranışsal, sosyal ve cinsel açıdan sorunlara yol açabilmektedir. Schetky'nin araştırmasına göre, cinsel istismara maruz kalan bireylerde kişilik parçalanmaları, kişilik bölünmesi, bastırma, depresyon gibi ruhsal problemler görülebilmektedir. Mağdurun yaşamış olduğu travma nedeniyle tüm ilişkilerinin olumsuz etkilendiği ifade edilmiştir. Ayrıca, alkol, madde bağımlılığı, uyku problemleri, kişiler arası ilişkilerde dengesizlik ve süreksizlik, yeme bozuklukları, obsesif-kompulsif davranışlar, antisosyal davranış bozuklukları, kendine zarar verme eğilimleri, intihar düşünceleri gibi davranışsal sorunlar gelişebileceği gibi ereksiyon, ejakulasyon sorunları, vajinismus, seksten kaçınma, rastgele cinsel ilişki, cinsel kimlik karmaşası gibi cinsel problemler de ortaya çıkabilmektedir [79].

2.7.4.1. Dissosiyasyon

Cinsel istismar mağdurlarında sıkça rastlanan bir patolojidir ve genellikle ruhsal travmalara karşı bir savunma mekanizması olarak görülür. İstismar vakalarında erken dönemde, amnezi ve uyurgezerlik gibi belirtilerle birlikte, çocukların dış uyaranlara tepkisiz kaldığı trans benzeri durumlar dissosiyasyonun belirtileridir. Dissosiyasyon, başlangıçta çocuğun istismarla ilişkili yoğun ve korkutucu duygulardan kaçınmasına yardımcı olabilir. Ancak zamanla, bu savunma mekanizması, okul performansı dahil olmak üzere çocuğun bilişsel işlevlerinde azalmaya yol açar [80].

Araştırmalar, dissosiyatif bozukluğu olan hastaların büyük bir çoğunluğunun çocuklukta ciddi travmalar yaşadığını göstermektedir. Travma geçmişi olan bireylerde, travma yaşamayanlara göre daha yüksek dissosiyatif belirtiler görülmektedir. Özellikle çocuklukta başlayan istismar vakalarında, istismarın başlangıç yaşı ne kadar erkense, dissosiyasyon o kadar şiddetli olabilmektedir.

Ayrıca, travma sırasında yaşanan dissosiyasyon, sonraki dönemlerde travma sonrası stres bozukluğu gelişiminde önemli bir faktör olarak kabul edilmektedir [81].

2.7.5. Cinsel İstismar Sonrası Yaşa Bağlı Görülen Klinik Bulgular [61,78]

2.7.5.1. On yaş altı küçük yaş grubunda görülen belirtiler:

- Ani davranış değişimleri
- Arkadaş ilişkilerinde problem yaşama
- Erken olgunlaşma ve ailede rollerin değişimi
- Kaçınma davranışları gelişmesi (Örneğin; erkek cinsiyetteki yetişkinlerden korkma)

- Kendine zarar verme, yaralama ya da riskli davranışlar
- Yeni gelişen dikkat dağınıklığı, konsantrasyon güçlüğü
- Yalnız kalma korkusu, tek başına yatamama
- Uyku problemleri
- İdrar ve dışkı kaçırma
- Bir şeyleri yakma davranışı (erkek çocuklarda daha sık gözlenir)
- Yaşı ve gelişim düzeyiyle uyumlu olmayan cinsel bilgi
- Konuşmalarında çok sık cinsel içerikli söz kullanması
- Davranışlarında, oyunlarında, çizdiği resimlerde artmış cinsellik temaları
- Çok sık ve uygunsuz şekilde yapılan mastürbasyon
- Dürtüsellik artışı

2.7.5.2. On yaş üstü, büyük yaş grubunda görülen belirtiler:

- Ders başarısında düşüş
- Arkadaş ilişkilerinde bozulma
- Sosyal geri çekilme
- Depresyon, içine kapanma

-Yeme bozuklukları (tıkmırcasına yeme, geri çıkarma, kısıtlı beslenme, pika, anoreksiya, bulimia gibi)

-Kendine zarar verme veya intihar girişimi

-Davranışlarda ani değişim

-Suç işleme

-Rastgele ve çok sık cinsel ilişki yaşama

2.8. Cinsel İstismarla İlgili Doğru Bilinen Yanlılar

-Çocukların hayal güçleri geniştir ve istismarla ilgili hikayeler anlatabilirler: Çocuklar çoğunlukla bu konuda yalan söylemezler. Çocuğa inanmak ilk kural olmalıdır [82].

-Çocuğun yaşadığı tek seferlik olaydan bir şey olmaz, çocuklar olanları çok çabuk unuturlar: İstismarın tek bir sefer ya da çok sayıda yaşanmış olmasından bağımsız olarak, yaşananlar, çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığında çok ciddi travmalara yol açar [82].

-İhmal edilen çocuklar, evinden kaçmış çocuklar, şirin ve tatlı çocuklar, istismarcıyı kışkırtan çocuklar cinsel saldırının potansiyel mağdurlarıdır: Mağdurlar her tür sosyokültürel grup ve sosyoekonomik seviyeden gelen erkek veya kız çocukları olabilirler. İstismar eylemi mağdurdan bağımsız olarak istismarcıyla alakalıdır [82].

-İssiz sokaklar, parklar, karanlık yerler, umumi tuvaletler, boş araziler, inşaat alanları tehlikelidir: İstismar eyleminin en çok yaşandığı yer genellikle ev, okul, ev ile okul arası yollar, iş yerleri gibi çocuğun yakın çevresindeki bildiği, bulunduğu ortamlardır [82].

-Çocukları istismar edenler; genellikle ileri yaş grubunda, yabancı kişiler veya sokakta yaşayan serseri görümlü insanlardır: Olguların çok büyük çoğunluğunda fail 20-40 yaş aralığında, kurbanın tanıdığı, evli, düzenli bir hayatı olan, çocuklu erkeklerdir [52].

2.9. Çocuklarda Beyanlara / İfadelere İtibar Kavramı

Çocukta beyanlarına / ifadelerine itibar kavramı, hukuk alanında, çocukların ifadelerinin kabulünde tıbbi bir engel bulunup bulunmadığı, ifadelerin çocuğun yaşı ve gelişim düzeyiyle uyumu, ifadelerde farklılaşma var ise bu değişimde çocukluk döneminin ve çocuktaki kısıtlılıkların etkisinin görülüp görülmediği ile ilgilidir.

Özellikle cinsel istismar, fiziksel istismar veya ihmal gibi durumlar söz konusu olduğunda; çocuklarda sıklıkla fiziksel ve biyolojik bir delil bulunmaması / bulunamaması nedeni ile çocuğun ifadeleri dikkate alınarak değerlendirme yapılmalıdır. Çocuklarda ifadelere itibar edilme düzeyi genellikle çocuğun yaşı ve psikolojik olgunluğuyla ilişkili olup mağdurun yaşadığı psikolojik yıkım, travma sonrası stres bozukluğu gibi tanılarla desteklenmekte, yeri geldiğinde olaya ilişkin verdiği öyküde yer alan detaylardan yola çıkarak kanaat oluşturulabilmektedir. Bu hususlar değerlendirilirken Adli Tıp ile Çocuk Ruh Sağlığı ve Hastalıkları uzmanlarından görüş istenmekte, mağdura yönelik düzenlenen raporlar hukuki süreçte delil olarak kabul edilmekte ve bu yönde yargılama yapılmaktadır [83].

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlarla sık olarak karşılaşmaktadır. Toplumsal açıdan, bu suçların işleniyor oluşu bile büyük bir sorun iken, suçun işlendiğinin ispatlanabilmesi de o denli sorunlu bir durumdur. Zira bu tip suçlarda olaya tanık birinin bulunması çok nadirdir. Tehdit etme, ilaç veya uyuşturucu madde verme gibi mağdurun direncinin zor kullanma dışı kırıldığı durumlarda ya da temas içermeyen istismar olgularında maddi delil bulunamamakta, fiilin ispatı da güçleşmektedir [83].

2.9.1. Cinsel Dokunulmazlığa Karşı İşlenen Suçlarda Beyan Delillerinin Değeri

Beyan delil; mağdur, şüpheli, sanık veya tanık gibi kişilerin somut bir olaya ilişkin vermiş olduğu ifadelerdir. Başkaca delillerin bulunamadığı durumlarda, kişilerin beyanları, somut olayın aydınlatılmasında oldukça önemlidir ancak sadece beyanlara bakılarak mahkûmiyet kararı verilmesi de uygun değildir [83].

Zira:

-Beyanlar, kişilerin algı ve sağlık durumundan bağımsız olamayacağı için subjektif niteliktedir [83].

-Yargılama sürelerinin çok uzun olduğu bizim gibi ülkelerde, kişilerin beyanları ile somut olay arasından uzunca zaman geçmekte, bu durum da ifadelerin güvenilirliğini etkilemektedir [83].

-Farklı kişilerin ifade verdiği somut bir olayda, kendi içinde çelişmeyen ancak birbirinden tamamen farklı olan ifadelerden hangisine itibar edileceğini belirlemek oldukça güçtür [83].

-Kimi zaman hukuki sürecin uzunluğu, kimi zaman da ilk ifadenin yeterince detaylı alınmaması nedeniyle ifade süreçlerinin tekrarlanması gerekebilir. Bu tür durumlarda mağdur olayı tekrar tekrar yaşantılamakta, travması daha da derinleşmektedir. Mağdur çoğu zaman sırf bu sebeple somut olayı mahkemeye taşımaktan kaçınmakta veya doğru olmayan beyanlarda bulunarak süreci sonlandırmaya çalışmaktadır [16].

Yaşı ve mental durumu itibari ile kurgu yapma olasılığı bulunmayan çocukların ise aktarımları büyük bir önem arz eder. Çocuğun aktarımlarının yaşına ve kapasitesine uygun olması, aktarımlarının duygulanımları ile uyumlu olması değerli bir veri olarak dikkate alınmalıdır

2.9.2. Mağdur Beyanının Mahkûmiyet Kararı İçin Yeterli Olup Olmadığı

Ceza muhakemesinde, ispat kuralları tüm suçlar açısından aynıdır. Ancak bazı suçların aydınlatılmasında yaşanan özel güçlükler sebebiyle, pratikte muhakeme hukukuyla bağdaşmayan çözümler geliştirilmeye çalışılmaktadır [84].

Cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar, aydınlatılması güç suçlar kapsamındadır. Türk Ceza Kanunu ve dünyanın birçok yerinde bu suçlar iki ana kategoride değerlendirilmektedir. Cinsel saldırı türündeki suçlarda, failin mağdura dokunması veya cinsel temas aranırken, cinsel taciz gibi suçlarda bu tür bir temas aranmaz. Özellikle temasın olmadığı suçlarda ispat sürecinde ciddi zorluklar yaşanır. Temasın olduğu olaylarda da kimi zaman, failin mağdurun vücudunda bırakmış olduğu izler tam olarak toplanmamaktadır [85]. Ayrıca temasın olduğu durumlarda

her zaman delil de bulunmayabilir. Cinsel eylem fiziksel bulgu veya biyolojik delil bırakacak boyutta ve özellikte olmayabilir.

Mağdurun silahla tehdit edildiği, alkol veya madde verilerek direncinin kırıldığı durumlarda muayenede bulgu bulmakta güçlük yaşanabilir. Öte yandan, mağdur, utanç veya korku hissi nedeniyle ilgili makamlara başvuruda bulunmakta gecikebilir ya da içinde bulunmuş olduğu durumun yarattığı etkiyle, bir an önce yıkanıp, adeta delilleri kendisi ortadan kaldırabilir. Bu gibi durumlarda, genellikle yargılama makamının elinde mağdur ve failin vermiş olduğu ifadeden başka delil bulunmaz. Zaman içinde; beyan deliller dışı delillerin bulunmadığı cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlarda, mağdurun beyanlarına mutlak itibar edilmesi gerektiği yönünde bir görüş gelişmiştir [86]. Buna karşın kişilerin korkularından, görmüş oldukları baskılar, utanma duygularından, birinden intikam almak amacı vb. nedenlerle ilk ifadelerin gerçeği yansıtmadığı da görülmektedir.

Beyan delillerinin ispat edilmesi gerekliliği konusunda neredeyse birbirine tamamen zıt iki görüş bulunmaktadır. İlk görüşe göre, mağdurun ifadesi başka delillerle desteklenmediği sürece geçerli değildir. Özellikle kadınlarda, cinsel saldırı veya tacize uğradığına dair ifade, birçok nedenden dolayı gerçeği yansıtmayabilir. Örneğin, ekonomik özgürlüğe sahip kentli bir kadın, bu durumu şantaj malzemesi olarak kullanabilir. Kırsal bölgede yaşayan kadınlar ise toplumsal baskıya karşı bir korunma arayışında olabilir, örneğin bekaretini kaybetmiş veya eşinden başka birisiyle ilişki yaşamışsa ifadeler gerçeği yansıtmayabilir. Çocuklar da anneleri tarafından intikam amacıyla yalan söylemeye teşvik edilebilirler. Bu nedenle, bu görüşe göre, mağdurun ifadesi genellikle ispat kabiliyeti taşımaz [87].

Diğer görüş ise konuya daha farklı bir perspektiften yaklaşmaktadır. Bu bakış açısına göre, mağdurun ifadesine önyargılı bir yaklaşım sergilenmemelidir. Özellikle kadının toplum içindeki konumu göz önüne alındığında, bir kadının suça karşı gelmesi ve durumu yetkililere bildirmesi kolay bir süreç değildir. Kadının fiziksel zorluklarının yanı sıra, ekonomik açıdan zayıf olduğu ve toplum baskısıyla sürekli tehdit edildiği durumlarda, cinsel saldırıya karşı direnmesi neredeyse imkansızdır. Özellikle aile içinde veya akraba çevresinde yaşanmış olan olayların adli makamlara taşınması oldukça güçtür [88].

Cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlarda, yargılama süreci genellikle uzun ve zorlu bir süreçtir. Bu süreç, mağdurun toplum içindeki konumu açısından istenmeyen sonuçlara yol açabilir. Mağdur, sosyal çevresi tarafından haksız yere eleştirilebilir veya başına geleni hak ettiği şeklinde yorumlara maruz kalabilir. Özellikle faille arasında akrabalık veya yakınlık bulunduğu anda, mağdurun hayatı neredeyse tamamen altüst olmaktadır. Bu tür riskleri üstlenen bir kişinin, bunu sadece şantaj veya intikam amacıyla yaptığını kabul etmek mantıklı değildir. Bu sebeple, mağdurun beyanına mutlak bir doğruluk atfetmek gerekmemekle birlikte, önyargılı bir yaklaşımla beyanlarına itibar etmemek, gerçeğin ortaya çıkmasını engeller [89].

2.9.3. Cinsel Dokunulmazlığa Karşı İşlenen Suçlarda, Yargıtay'ın İfadelere Yönelik Değerlendirdiği Kriterler:

Yargıtay, bazı hükümlerinde şüpheden sanık yararlanır ilkesini uygularken, bazı kararlarında mağdurun beyanlarını esas almaktadır [90]. Yargıtay'ın mağdur ifadelerinin güvenilirliğini değerlendirirken kullandığı kriterler şu şekilde listelenebilir [91].

- Mağdurun şikâyette gecikmesi
- Faille suç öncesi iletişimi
- Mağdurun anlatımları arasındaki çelişkiler
- Faille mağdur arası ilişki geçmişi
- İfadelerin hayatın olağan akışına uygunluğu
- Fail ile arasında bir husumet bulunup bulunmadığı
- Mağdurun yardım isteme / direnme imkânı bulunduğu hallerde bu imkânı kullanma durumu

2.9.3.1. Mağdurun Şikâyette Gecikmesi

Mağdurun, olay sonrası yetkili mercilere ne kadar süre içinde başvurduğu Yargıtay için önemli bir değerlendirme kriteridir. Mağdurun, kendi rızasıyla cinsel ilişkiye girmiş olmasına rağmen, sosyal statüsünü korumak amacıyla mı şikâyetçi olduğu; yoksa gerçekten cinsel saldırıya mı uğradığı ayrımında, Yargıtay zaman

faktörünü sıkça kullanmaktadır. Özellikle mağdurun şikâyetinde geciktiği durumlarda, cinsel ilişkide rıza olduğu yönünde karar verme eğilimindedir [83].

Nitekim Yargıtay, çocukların cinsel istismarına ilişkin bir kararında, mağdurların olaydan uzun zaman geçtikten sonra şikâyetinde bulunmalarını, intikam alacakları yönündeki sözlerini ve çelişkili beyanları birlikte yorumlamış, şüpheden sanık yararlanır ilkesinin uygulanması gerektiği yönünde karar vermiştir [92].

Mağdurun, sosyal konumunu düşündüğü durumların en başında gebelik hali gelir. Mağdurun, 22 haftalık gebe olduğunu öğrenmesi üzerine şikâyetinde bulunduğu bir olayda, Yargıtay mağdurun uzun süre şikâyetinde bulunmamış olmasını, beyanlarının gerçeğe uygun olmayacağı şeklinde değerlendirmiştir [93].

Yargıtay, mağdur tarafından şikâyetinde geç kalmasının, beyanın yanlış olduğuna işaret ettiği yönünde bir anlayış geliştirmiştir. Ancak kadının içinde bulunduğu durumda dikkate alındığı bazı hallerde, aksi yönde kararlar da almıştır; “...Mağdurenin, hamilelik durumu anlaşılincaya kadar tecavüz olayından çevresine bahsetmemiş oluşu, ilişkide rızasının bulunduğunu göstermez. Zira olayın açığa çıkması üzerine, babaannenin kolluk kuvvetlerinin önünde mağdureye saldırması, amcası ile diğer yakınları tarafından ifadesini değiştirmesi için baskı kurulup tehdit edilmesi, olayın açığa çıkması sonrası mağdurenin köyde kalamayarak annesinin yanına sığınması, sessiz kalma nedeni olan öngörülerinin haklılığını ortaya koymaktadır. Kaldı ki mağdure, babasının kendisine yönelik davranışlarını güvendiği bir arkadaşına kısmen anlatmış, evden kaçıp babasından kurtulmak istediğini de paylaşmıştır...” [94].

Yargıtay’ın ifadelerine yönelik değerlendirmede; kriterlerin olgudan olguya farklılıklar gösterebileceğinin de göz önünde bulundurulması gerekir. Mağdurun şikâyetinde gecikmesi bazen tehditler, toplumsal baskılar, şikâyet sonrası ortaya çıkabilecek zorluklar, aile içi sorunlar, cinsel eylemin özelliği olayın kendi imkanları ile çözülmeye çalışılması, çocuk tarafından eylemin olumsuzluklarının algılanamaması gibi faktörler şikâyetin gecikmesinde rol oynayabileceği unutulmamalıdır.

2.9.3.2. Faille Suç Öncesi İletişimi

Yargıtay, mağdur beyanlarının doğruluğunu sınarken, faille mağdur arasındaki iletişim durumunun mutlaka tespit edilmesi ve aralarındaki ilişkinin irdelenmesi gerektiğini belirtmektedir [83].

Yargıtay bir kararında, mağdurun faille olan iletişimine ilişkin detaylı bir inceleme yapmış ve kararı o doğrultuda vermiştir; "...Kendisine yönelik cinsel tacizde bulunduğunu iddia ettiği ve şikâyetçi olduğu bir kişiyle, şikâyet başvurusunun üzerinden 1 saat geçmeden, 228 saniyelik bir telefon görüşmesi yapması, sanığın; müştekinin rızasıyla birlikte olduklarını ifade ettiği bir duruşmada aksi yönde bir savunmasının olmaması hususları birlikte değerlendirildiğinde, sanığın yüklenen suçu işlediği konusunda şüphe oluştuğu..." [105].

Yargıtay, taraflar arasında boşanma davasının olduğu ve babanın kızına yönelik cinsel saldırı iddialarının bulunduğu bir davada; "... sanığın, zihinsel engelli kızına karşı işlediği iddia olunan basit cinsel saldırıdan hemen sonra, mağdurenin annesinin 155'i arayarak ihbar ettiği, bölgenin jandarma bölgesi olduğunun söylenmesi üzerine jandarmayı aradığı ve jandarma görevlilerinin geldiğini ifade etmesi üzerine, müştekinin yaptığı telefon görüşmelerinin araştırılması ve taraflar arasında Aile Mahkemesinde görülen boşanma davasına ait dosyanın incelenerek, tüm delillerle birlikte karar verilmesi..." şeklinde karar vermiştir [96].

Yargıtay bir başka kararında ise; "Sanığın, 17 yaşındaki mağdurenin rızasıyla, suç tarihinden önce Facebook üzerinden görüştükleri ve dava konusu mesajlaşmaların bu çerçevede gerçekleştiğini beyan etmesi üzerine, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkanlığından suç tarihlerini kapsayacak şekilde telefon görüşmeleri ve mesajlaşmaları gösterir dökümlerinin temin edilmesi, toplanacak delillerin ardından hüküm verilmesi..." yönünde değerlendirmede bulunulmuştur [97].

Failin suç öncesi iletişimi değerlendirilirken sorunlar doğabilmektedir. Genel olarak sanıklar çocuğun tanıdığı kişiler olması nedeni ile olay öncesi iletişim konusunda karar verirken bu durumda göz önünde bulundurulmalı, iletişimin

özellikleri mutlaka belirlenmelidir. Ayrıca kişilerin ilişki geçmişi istenmeyen bir davranışa rıza göstermiş olacağı gibi de değerlendirilmesi doğru değildir.

2.9.3.3. Mağdurun İfadeleri Arasındaki Çelişkiler

Yargıtay beyanların doğruluğu ile ilgili değerlendirmede bulunurken en çok başvurduğu kriterlerden biri de beyanlar arasındaki çelişkidir. Yargıtay 5. ve 14. Ceza Daireleri istikrarlı bir şekilde beyanlar arasındaki çelişkiyi dayanak göstererek, kararlarını bu doğrultuda vermektedir [83].

14. Ceza Dairesi, çocuğun cinsel istismarı suçuna ilişkin 2018 tarihli bir kararında, mağdurun ifadelerindeki çelişkiler sebebiyle sanığın beraatına karar verilmesi gerektiği şeklinde hüküm vermiştir. "...Mağdur savcılık görüşmesinde, kollukta vermiş olduğu ifadesini yalanlayarak istismar olayının gerçekleşmediğini söylemiş, mahkemede ise kollukta alınan ifadesinin doğru olduğunu belirtmiştir. Mağdurun, istismar fiilinin gerçekleştiği zaman ve olayın tanığının olup olmadığına ilişkin beyanları da birbirine uymamaktadır..." [98].

5. Ceza Dairesi aynı şekilde çelişkili beyanları mahkûmiyet kararı açısından yeterli görmemiştir; "...Mağdurenin soruşturma ve kovuşturma aşamasında verdiği çelişkili ve tutarlı olmayan beyanları ile iddianamedeki olayın anlatılış şekli değerlendirildiğinde; sanığın, gündüz vakti mağdurenin evine gidip, zorla ırzına geçtiğine dair, yeterli ve kesin kanaat oluşturacak delillerin bulunmadığı..." [99].

Yargıtay, mağdur beyanlarındaki çelişkileri ele aldığı bir kararında, mağdurun düzenli bir hayat sürmüyor oluşunu beyanların doğru olmadığına işaret olarak görmüştür; "...Olayın ortaya çıkış biçimi, mağdurenin beyanları arasındaki tutarsızlıklar, başka erkeklerle ilişkide bulunuyor oluşu, aynı zamanda mazbut bir hayat yaşamıyor oluşu birlikte değerlendirildiğinde..." [100].

Cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlarda, genellikle fail ve mağdur dışında tanık bulunmamakla birlikte, tanık bulunduğu hallerde; Yargıtay, bu kişilerin de beyanlarındaki çelişkilerin sınanması gerektiğine hükmetmiştir; "...tanıkların, mağdurenin beyanları ile örtüşmeyen ifadeleri ve tüm dosya kapsamına göre, sanıklardan birinin; kişiyi hürriyetinden yoksun kılma ve basit cinsel istismar, diğer sanığın ise; kişiyi hürriyetinden yoksun kılma ve nitelikli cinsel istismar suçlarını

işlediklerine dair kesin ve inandırıcı delil elde edilemediği anlaşıldığından, üzerlerine atılı suçlardan beraatları...” [101].

Anlatımlar arasındaki çelişkiler büyük bir önem arz etmekle birlikte bazen çocuk olayın etkisi ile olayın detaylarını hatırlamakta güçlük çekebilir. İfadeyi alan kişilerin mağdurun yaşına ve kapasitesine uygun olmayan görüşme yapması, görüşmenin yönlendirici sorularla yapılması, görüşmecilerin deneyimli olmaması gibi faktörler daha sonra alınacak ifadeler ile çelişki varmış gibi anlamlandırılabilir.

2.9.3.4. Faille Mağdur Arası İlişki Geçmişi

Ülkemizde mahkemeler; beyanların yanı sıra, faille mağdurun geçmişte ilişkisi olması yahut yakınlaşmalarının bulunduğu hallerde, cinsel ilişkide genellikle rıza olduğu şeklinde yorum yapmaya meyillidirler [83].

Yargıtay 2016 tarihli bir kararında, sanık ve mağdurun geçmişte yaşamış olduğu ilişkiye değinerek değerlendirme yapmıştır;“...Sanık ile katılanın, olay öncesinde arkadaş olduklarını gösterir arama ve mesaj kayıtları, 2-3 yıl öncesine dayanan cinsel birliktelikleri, katılanın tutarsız beyanları ve çelişkili ifadelerinin sanığın beyanlarını doğruladığı, katılanın olay tarihinde de kendi rızasıyla cinsel ilişkiye girdiği, bilinmeyen bir sebeple aralarında tartışma yaşanması sonrası birbirlerini yaralama eylemlerinin yaşandığı göz önüne alındığında, sanığın cinsel saldırı suçundan mahkumiyetine karar verilmesi hukuka aykırıdır.” [102].

Ceza Genel Kurulu ise, fail ile mağdurun geçmişinin her zaman rızanın varlığına kanıt olmayacağına hükmetmiştir; “Olay gecesini saat 3 sıralarında, mağdurenin kendi rızasıyla sanığın kaldığı eve gelmesi, olay öncesi sanık ve mağdure arasında cinsel ilişki boyutuna varmayan yakınlaşmaların olması gibi durumların; cinsel ilişkide rıza olduğu anlamına gelmeyeceği, diğer bir deyişle, suç tarihi itibarıyla 20 yaşını tamamlamış bir üniversite öğrencisi olan mağdurenin, sanıkla duygusal yakınlaşma esnasında gösterdiği rızanın, cinsel ilişkiyi de kapsadığını kabul etmenin mümkün olmadığı...” [103].

Yargıtay’ın tam aksi yönde karar verdiği başka bir davada ise; faille mağdurun “sevgi içerikli” mesajlaşmalarının, cinsel ilişkide mağdurun rızası olduğu şeklinde anlaşılabilirliği yönünde değerlendirmede bulunmuştur [104].

Kişiler arasındaki ilişki geçmişi ifadelerin güvenilirliği konusunda tek kriter olmamalıdır. Sonuç olarak mağdurlar, genellikle daha önce tanıdığı, hatta çoğunlukla güvendiği kişiler tarafından cinsel istismara uğramaktadır. İlişki geçmişi değerlendirilirken ifadelerin güvenilirliği için başka deliller de bulunması gerekir.

2.9.3.5. İfadelerin Hayatın Olağan Akışına Uygunluğu

Yargıtay, mağdurun ifadelerinin doğru olup olmadığını değerlendirirken kullandığı kriterlerden biri de hayatın olağan akışıdır. Mahkeme, cinsel suça maruz kaldığını iddia eden mağdurun; imkân olduğu halde uzun süre boyunca bunu saklaması, fırsatı bulunmasına rağmen fail ile bir arada bulunmaya devam etmesi, failin suçunu gizlemeye yönelik herhangi bir eylemde bulunmaması gibi durumlarda, iddianın hayatın olağan akışına uymadığına karar vermektedir [83].

Konuyla ilgili YCGK'nın; "Olayın ortaya çıkmaması adına, hayatın olağan akışı gereği sanığın mağdureyi sürekli yanında tutması beklenirken, tam aksine mağdurenin annesinin yaşadığı yeri bulup onunla bir araya gelmesini sağlaması dikkat çekicidir. Öte yandan, savcılığa ifade vermiş olmasına rağmen mağdurenin istismarla ilgili herhangi bir açıklama yapmaması, annesinden velayetini geri istediği aşamada bu iddiaları ortaya atması, mağdurenin annesiyle bir arada kalmak istediğine dair şüpheleri güçlendirmektedir..." kararı örnek olarak verilebilir [105].

Yargıtay, mağdurun faili şikâyet ettiği andan yola çıkarak somut olayı değerlendirdiği bir başka kararında ise "hayatın olağan akışı" kriterini dikkate alarak mağdurun beyanlarına itibar edilmemesi gerektiği sonucuna varmıştır. Karara göre; "...Sanık olan dayısı ile yaşayan mağdurun, evde misafirler varken cinsel saldırıya uğradığını ifade etmesi ve saldırı beş aydır sürmesine rağmen tanık tarafından olay görüldükten sonra şikâyette bulunması hayatın olağan akışına uygun değildir ve sanık hakkında beraat kararı verilmelidir." [106].

İfadelerin hayatın olağan akışına uygunluğu sorgulanırken, çocuğun yaşının ve kapasitesinin de göz önünde bulundurulması gerekir.

2.9.3.6. Fail ile Arasında Bir Husumet Bulunup Bulunmadığı

Yargıtay, ifadelerle ilgili değerlendirmelerde bulunurken, sıklıkla fail ve mağdur arasında husumet bulunup bulunmadığına değinmiştir.

Tanık beyanlarıyla doğrulanamayan ve ifadeler arasında çelişkilerin bulunduğu bir davada, faille mağdur arasında husumet olması sebebiyle YCGK mağdurun beyanlarını itibar edilebilir bulmamıştır: “Sanık ile müdahiller arasında husumet bulunduğu, sürekli tartıştıkları ancak onlara hakaret etmediği ve cinsel tacizde bulunmadığı, 10 yıldır aynı işyerinde çalıştığını ifade etmesi ve savunma hususları birlikte dikkate alındığında sanığın atılı suçları işlediği şüphe boyutunda kalmaktadır...” [107].

Yargıtay mağdurla sanık arasında bir husumet olup olmadığının dikkate alınması gerektiğini ifade ederek aldığı kararlarda bunu vurgulamıştır; “...mağdurun, sanığa yönelik iftira atmasını gerektirir bir neden ve husumetinin bulunmadığı, olay öncesinde sanığı tanımadığı, istikrarlı ve değişmeyen beyanları, sanığın olayın geçtiği apartmana hiç girmedığı yönündeki savunması ile tanık beyanlarının uyuşmaması, teşhis tutanakları ve tüm dosya kapsamına göre...” [108].

Mağdurun ifadelerinin geçersiz olması için mağdur ile sanık ve yakınları arasında husumet olduğu da iddia edilebilir. Husumetin özelliği çocuk üzerindeki etkisi ve çocuğun bu husumet nedeni ile bu tür bir eylemi kurgulayıp kurgulayamayacağı da değerlendirilmelidir.

2.9.3.7. Mağdurun Yardım İsteme / Direnme İmkânı Bulduğu Hallerde Bu İmkânı Kullanma Durumu

Direnme ile rıza arasındaki ilişki genel olarak tartışmalıdır. Mağdurun direnmemesi, mutlak anlamda fiile rıza gösterdiği anlamına gelmemelidir. Mağdur, tehdit, uyuşturucu etkisi veya failin fiziksel gücü nedeniyle direnememiş olabilir. Bu durumlar, mağdurun fiile rıza gösterdiği sonucunu çıkarmak için yeterli değildir. Bu nedenle, mağdurun direnme imkanını kullanıp kullanmadığı, her somut olayın özel koşulları dikkate alınarak değerlendirilmelidir [83].

Mağdurun yardım isteme / direnme imkânı bulunduğu hallerde bu imkânı kullanma durumu değerlendirilirken de mağdurun kapasitesi ve yaşı dikkate alınmalıdır. Ayrıca tehdit ve korkutma ile kişilerin dirençlerinin kırılabileceği, yardım talebinde bulunmalarının engellenebileceği de göz önünde bulundurulmalıdır. Özellikle yaşları küçük çocuklar ve kısıtlı bireyler, maruz kaldıkları eylemi doğru bir şekilde

yorumlamada zorlanabilirler ve eylemin kötülüğünü tam anlamıyla kavrayamayabilirler, bu nedenle yardım talebinde bulunamayabilir veya eyleme karşı direnç gösteremeyebilirler.

Konuya ilişkin 5. Ceza Dairesinin almış olduğu başka bir kararda, mağdurenin yardım istemek amacıyla cep telefonunu kullanmasını ve vücudundaki fiziki saldırı izlerini dikkate almış ve somut olaydaki nitelikli cinsel saldırı eylemine rızası olduğunu kabul etmenin mümkün olmadığı sonucuna varmıştır; "...aşamalardaki tutarlı anlatımları, tanık beyanları, zor durumda olduğuna, kurtulamadığına ve yardım isteğine ilişkin cep telefonu mesajları, basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek nitelikte yaralanma bulunduğuna işaret eden doktor raporları ve tüm dosya kapsamına göre..." [109].

2.10. Çocukların Beyanları

Beyan delilleri arasında en zorlu alanlardan biri, genellikle çocukların beyanlarıdır. Genel olarak, çocukların cinsel konulardaki bilgi sınırlılığı nedeniyle yalan söyleme eğiliminde olamayacakları kabul edilir. Bu nedenle, çocukların beyanlarının doğruluğunu sınamak için ilk kriter bu bilgidir [83]. Çocuğun ifadelerinin yaşına ve gelişimine uygun olup olmadığı, ifadelerin yetişkin bir dil kullanılarak mı yoksa çocuğun kendi diliyle mi aktarıldığı, ayrıca çocuğun beyanları ile duygusal tepkilerinin uyumlu olup olmadığı da değerlendirilmelidir.

Yargıtay 14. Ceza Dairesi bir kararında konuya şu şekilde değinmiştir: "Mağdurenin kollukça alınan ifadesinde sanığa oral seks yaptığını beyan etmesine karşın, savcılıkta oral seksin ne anlama geldiğini bilmediğini belirtmesi, adli görüşme ve değerlendirme raporunu hazırlayan görevli tarafından gösterilen erkek cinsel organını sperm olarak tanımlaması ve sanık ile aralarında gerçekleşen cinsel eylemleri tam olarak ifade edemediğinin anlaşılması karşısında; suçun nitelikli halinin gerçekleşip gerçekleşmediğinin şüphede kaldığı ve bu şüphenin sanık lehine değerlendirilmesi gerektiği..." [110].

Benzer bir olayda Yargıtay, mağdurun sınıfta cinsel ilişkiye girdiklerine dair iddialarının okul gibi kalabalık bir ortam açısından hayatın olağan akışına aykırı

olacağına karar vermiştir. “...mağdure ile sanık arasında bu sebeple bir husumet oluştuğunun anlaşıldığı, oluşan husumet ve gündüz vakti herkesin girip çıkabileceği, eğitim öğrenimin devam ettiği sırada sanığın eylemi gerçekleştirmesinin hayatın olağan akışına uygun düşmemesi...” [111].

2.11. Cinsel Dokunulmazlık Suçlarında Bilirkişi Raporları

Bilirkişilik, 6754 sayılı Bilirkişi Kanunu ve CMK'nın 62-72. Maddeleri arasında yazılı kanunlarla düzenlenmektedir. Bilirkişi, hukuk dışı uzmanlık alanlarına ilişkin bilgi gerektiren durumlarda mahkemeye yardımcı olan kişidir. Bilirkişi raporu, temelde bir delil değerlendirme aracı olarak kullanılır [83].

Fiziksel delillerin mevcut olduğu durumlarda; beden muayenesi ile vücutta saptanan fiziksel bulguların yanı sıra vücuttan alınan örneklerin moleküler ve genetik incelemelerle değerlendirilmesi sayesinde neredeyse kesin bir sonuç elde etmek mümkündür. Somut delil bulunmayan durumlarda veya beyana dayalı ifadelerin bilimsel bir gözle değerlendirilmesi gerektiğinde; mağdur veya failin tıbbi açıdan değerlendirilmeleri yargılama makamlarının kanaatini şekillendirmede etkili olabilir. Cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlarda bilirkişi raporları her iki açıdan da önem arz eder [83].

Türk Ceza Kanunu'nda, cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suç nedeniyle mağdurun ruh sağlığının bozulmuş olması ağırlaştırıcı sebep olarak sayılmakta idi. Bu nedenle, tüm mağdurların zorunlu olarak psikiyatrik değerlendirmeye tabi tutulması gerekiyordu. Cinsel saldırıya uğramış bir bireyin, olay sonrası ruh sağlığının etkilenmemesi ihtimali bulunmaması, mağdurun psikolojik durumu ile yaşamış olduğu cinsel saldırı arasında nedensellik bağı kurmanın her koşulda mümkün olmaması ve mağdurların muayene süreçlerinde tekrar tekrar travmatize olmaları nedeniyle bu madde yürürlükten kaldırılmıştır [112].

Ancak bu durum çocuklarda ruhsal değerlendirmeden uzaklaşmayı gerektirmemektedir. Cinsel istismar olgularının mutlaka ruhsal açıdan da değerlendirilmesi gerekir. Uygulamada cinsel istismar olgularında sadece fiziksel ve biyolojik delil aramak doğru bir yaklaşım değildir. Olguların ruhsal değerlendirmesi

yapılarak, çocukta saptanan ruhsal etkilerin maruz kalmış olduğu iddia edilen cinsel istismar eylemi ile uyumlu olup olmadığı belirlenmelidir. Çocukta ruhsal etkilenim olmaması çocuğun cinsel istismara uğramadığı anlamına da gelmez. Çocuğun maruz kalmış olduğu eylemi anlamlandıramaması ya da yaşamış olduğu olayı unutmak istemesi gibi sebepler ruhsal belirtilerin ortaya çıkmasına engel olabilir.

Çolak ve ark.nın 2015 yılında yaptığı çalışmada; 2014 yılında TCK'dan “Beden ve Ruh Sağlığında Bozulma” kavramının kaldırılması sonrası cinsel istismar şüphesiyle Adli Tıp Anabilim Dalına yönlendirilen vaka sayılarında %50'den fazla düşüş olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu düzenleme sonrası, özellikle fiziksel ve biyolojik kanıt bulunamayan durumlarda, cinsel istismarın açığa çıkarılmasında kritik rol oynayan ruhsal değerlendirmelerin öneminin azaldığı görülmüştür. Bu durum, mahkemelerin Adli Tıp'tan talep ettiği rapor sayısının azalmasına neden olmuş, aynı zamanda ruhsal değerlendirmelerin geri plana atılması, cinsel istismar mağdurları için endişe verici bir hal almıştır. Ruhsal değerlendirmeler, özellikle delil yetersizliği olan vakalarda, mağdurun durumunun doğru bir şekilde anlaşılabilmesi için hayati öneme sahiptir [113].

Günümüzde hukuk sistemi açısından adli tıbbi raporların işlevi, mağdurun cinsel saldırı ile ilgili vermiş olduğu beyanların doğru olup olmadığının belirlenmesidir. Özellikle fiziksel delil elde edilemeyen durumlarda, mağdurun beyanlarının güvenilirliği ancak bu tür raporlar aracılığıyla değerlendirilebilir [93]. Düzenlenen raporlara ait değerlendirmelerin hükme esas alınabilmesi için zor kullanıldığına dair unsurların tariflenmesi ve mağdurun psikolojisinin cinsel suç teşkil eden eylem neticesinde bozulduğunun ortaya koyulması gerekmektedir [85].Mağdurlar açısından, olayın özelliklerine bağlı olarak tüm birimlerden muayene ve görüş talep edilmelidir. Bu kapsamda, her hastanın ruh sağlığı değerlendirmesi yapılmalı, çocuklar için Çocuk Psikiyatrisinden destek alınmalıdır. Mağdurlar için sadece adli tıbbi değerlendirme amaçlanmamalı; cinsel saldırının ağır travmatik bir olay olması nedeniyle mağdurlar açısından; tanı, tedavi ve destek süreçlerinin çok önemli olduğu unutulmamalıdır [85].

Yargıtay 5. Ceza Dairesi, bir kararında; zor unsurlarının bulunmaması ve mağdurun ruh sağlığındaki bozulmanın açıkça kanıtlanamaması sebebiyle

mahkûmiyet kararı verilemeyeceğini ifade etmiştir:“...Mağdurenin Şubat 2006 yılında meydana gelen olaydan sonra ruh sağlığında bozulma olduğuna dair iddia ve kanıtın bulunmadığı, Mart 2007 yılında tekrarlanan olayın ise mağdurenin görüncesi ve kayın validesi tarafından görüldüğü, mağdurede gözlenen ruhsal bozukluğun kırsal kesimde hoş karşılanmayacak bir olayın aleniyet kazanmasından kaynaklanabileceği, bu doğrultuda sanığa yüklenen nitelikli cinsel saldırı ve şantaj suçlarından beraati...” [114].

Yukarıda da görüldüğü üzere, Yargıtay’ın pek çok kararında, şüpheden sanık yararlanır ilkesinin önemle üzerinde durulmaktadır.

2.12. Yargıda Mağdurun – Kadının Beyanı Esastır Yaklaşımı

Cinsel dokunulmazlığa yönelik suçlarda mağdur beyanı mutlak şekilde esas alınmalıdır şeklinde ifade edilen görüşün, ülkemizde kabul görme sebebi sosyokültürel yapıdır. Yargıtay, almış olduğu pek çok kararda Türk Kadını’nın namusuna, iffetine düşkün olmasını vurgulamakta, bu özelliklere sahip bir kişinin, adına leke sürülmesine neden olacak bir konuda yalan söylemesinin mümkün olmadığını düşünmektedir [115].

Yargıtay’ın bu konuyla ilgili kararlarına; “...henüz küçük ve bekar bir kız olması sebebiyle kendi iffetine zarar verecek şekilde, yalan söylemeyeceği değerlendirilen mağdurenin, baştan itibaren tutarlı...iddialarına itibar etmek gerekmektedir...” örnek olarak verilebilir [116].

Cinsel saldırı konusunda kadın beyanı esastır görüşü kabul görmüş olsa da yargı kimi zaman bu bakış açısından sapmaktadır. Kadının yaşam tarzı, giyimi, alkol alıp almadığı, olayın saati, yeri, faille arasında geçen diyalog gibi konular yargı makamları tarafından, kadının rıza gösterdiği yanılığının yaşanmış olabileceği veya rızasının olduğu şeklinde yorumlanmaktadır.

Yargıtay’ın yukarıda bahsedildiği şekilde vermiş olduğu kararlar mevcuttur: “...Olayı izah edebilmek ve mağdurenin rızasının olup olmadığını belirleyebilmek için öncelikle mağdurenin olay yerine ilk hangi sebeple ve ne şekilde gittiği ortaya

konulmalıdır. Nüfusu 100.000'in üzerinde olan ilçe merkezinde onlarca kasap varken, mağdurenin et almak için sanığın arabasına binerek mezbahaneye gittikleri iddiası samimiyetten uzaktır..." [117].

Sonuç olarak;

Bir tarafta mağdurun beyanına üstünlük veren bir görüş söz konusuysen, diğer yanda aykırı bazı örnekler ve sosyolojik değerlendirmelerden yola çıkılarak mağdurun beyanına değer atfedilmesinin doğru olmadığını ifade eden görüş mevcuttur. Yargıtay, somut olaylara odaklanarak adalete uygun bir değerlendirme yapma eğilimindedir. Bilimsel yöntemlerle elde edilen deliller söz konusu olduğunda ise Yargıtay'ın tutumunun istikrarlı olduğunu söylemek mümkündür [83].

Cinsel suçların değerlendirilmesinde, objektif deliller her zaman mevcut olmayabilir, bu durumda toplumsal bağlamda kadınların beyanları önemli bir yer tutmaktadır. Bu yaklaşım mantıklı görünse de kadınların beyanlarının adli tahkikat sonuçlarıyla uyumlu olması ve bu yönde desteklenebiliyor olması çok önemlidir.

2.13. İfade Güvenilirliğinin Ölçek Bazlı Değerlendirilmesi

İfadelerin geçerliliği ve doğruluğuna dair yapılan ilk çalışmalar Alman psikolog Udo Undeutsch öncülüğünde 1950'li yıllarda gerçekleştirilmiştir. "İfadelerin Gerçeklik Analizi (İGD)" (Statement Reality Analysis) şeklinde ifade ettiği teknikte, cinsel saldırıya uğrayan bir kişinin ifadelerinde bulunmasını öngördüğü 19 emareyi gruplara ayırmıştır. Yapmış olduğu çalışmanın amacı, "cinsel saldırıya uğrayan çocukların vermiş olduğu ifadelerin gerçeği yansıtacak şekilde adli makamlara sunulmasını sağlamaktır" [118].

Ölçüt Bazlı İçerik Analizi (ÖBİA) (Criteria-Based Content Analysis (CBCA)) ile ifadenin güvenilirliği değerlendirmesi; Amerika Birleşik Devletleri, Hollanda ve Almanya gibi çeşitli Avrupa ülkelerinde yargılama süreçlerinde bilimsel kanıt olarak kabul edilmektedir [119].

İGD'nin kanıt olarak kabul edildiği İspanya'da, beyan güvenilirliği açısından İGD ölçekleriyle düzenlenmiş bir rapora; mahkemelerin %93,3 oranında itibar ettiği,

beyanların güvenilir bulunmadığı durumlarda ise sanığın suçsuz bulunma oranının %100 olduğu aktarılmaktadır [119].

İGD’de en önemli unsur olarak tanımlanan ÖBİA ise dünya genelinde en yaygın kullanılan gerçeği değerlendirme yöntemidir [119].

ÖBİA sonuçları, delillerle kanıtlanmış olgularla kontrol edildiğinde, doğru beyanları belirleme başarısı %90’ın üzerinde bulunmuştur [119].

Bu başarıya rağmen, analiz konusunda iyi eğitim almış uzmanların bile ÖBİA ile yalan ve gerçek beyan ayırımında hata yapabileceği gösterilmiştir [119].

ÖBİA’da, çocukların yaşamış olduğu cinsel istismar olayıyla ilgili vermiş olduğu ifadelerle bakarak, olayın gerçekten yaşanıp yaşanmadığı, 19 ölçütten oluşan kriterlerle belirlenmeye çalışılır [118].

2.13.1. ÖBİA’da Değerlendirilen 19 Ölçüt [120-123].

2.13.1.1. İfadenin tutarlılığı (mantıksal yapısı)

İfadelerde yer alan cümleler birbiriyle çelişmemeli ve cümleler arası geçişler mantıklı olmalıdır. Örneğin, gece yaşandığı ifade edilen olayda gündüzle ilgili öğeler yer almamalıdır. Bu ölçütte analist yaptığı değerlendirmelerde esas olarak tutarlılığı değil, tutarsızlığı aramaktadır.

2.13.1.2. Yapılandırılmamış ürün (spontane ifade)

Yaşanmış hikâyelerde, anlatım sırasında mutlak kronolojik bir sıra bulunmaz. Cümleler ne kadar kronolojik ifade ediliyorsa o kadar gerçeğe yakındır şeklinde bir önyargı bulunmaktadır. Bu durumun aksi ise, insan sağduyusuna ters görünmektedir. Oysa bu bir yanılsamadır, çünkü yalan bir hikâyeye anlatan kişi, anlattığı hikayeye ilgili kendinden emin görünmemekten korkar ve aynı şeyleri hep benzer sıralamayla söylemeye çalışır.

2.13.1.3. Yeterli miktarda detay

Çocuk tarafından verilen ifade; kişi, yer, eşyalar, renkler, duygular, kokular vb. açıdan ne kadar fazla içerik barındırıyorsa, o kadar güvenilir bulunur.

2.13.1.4. Kavramsal çatı

Güvenilir bir ifade; günlük alışkanlıklar, aile hayatı, gün içinde yapılan faaliyetler, arkadaş-komşuluk ilişkileri gibi öğeler bulunur. Bu manada, ifadenin kavramsal çatısında; arkadaş ziyareti, doğum günü gibi her türlü yer ve zaman diliminde yaşanabilecek bir anlatım bulunur. Örneğin; mağdur, öğlen vakti köpeğini parkta gezdirmeye çıkardığı sırada saldırının gerçekleşmiş olduğunu ifade edebilir.

2.13.1.5. Karşılıklı etkileşimlerin tasviri

Bu ölçüt, saldırgan ve mağdurun birbirine karşı gösterdiği reaksiyonlarla ilgilidir. Mağdur, olay esnasında saldırganla arasında geçen fiziksel ve cinsel etkileşimleri, karşılıklı tavırları anlattıkça, ifadenin doğruluğu kuvvetlenir.

2.13.1.6. Karşılıklı diyalogların aktarımı

Mağdur, dolaylı veya doğrudan bir şekilde saldırganla arasında yaşanan diyaloglardan bahsedebilir. Anlatım içeriğinde bu tarz diyalogların varlığı, ifadenin geçerliliğini kuvvetlendirir. Saldırganın, mağdurun kıyafetlerini çıkarmasını istediği bir olay örnek olarak incelenecek olursa; Mağdur bu durumu 2 farklı şekilde aktarabilir: “Bana kıyafetlerini çıkar” dedi veya bana kıyafetlerimi çıkarmamı söyledi. İlk anlatım doğrudan, ikinci anlatım ise dolaylıdır. Her iki anlatım türü de dikkate alınmakla birlikte CBCA’da doğrudan aktarım daha kuvvetli görülmektedir.

2.13.1.7. Beklenmedik yarım bırakmalar

Olay içeriğinde yer alan; yarım bırakmalar, beklenmedik kopukluklar bu ölçütün değerlendirme konusudur. Örneğin, çocuğun aktarımları sırasında; telefon çaldı, uzun süre telefonla konuştu, birisi kapıya vurdu, adam yere düştü gibi detaylardan bahsedilebilir. Bu tarz cümlelerin uydurma bir hikâyenin içeriğinde bulunması pek beklenmez.

2.13.1.8. Alışılmadık detaylar

Kişiler, nesnelere, olaylarla ilgili beklemedik, şaşırtıcı ve 5 duyuyu da ilgilendirebilecek detaylar olabilir. Örneğin; mağdur, saldırganın vücudunda dövme bulunduğunu ifade edebilir. Yaşanmamış ve uydurulmuş bir hikâyeye içeriğine alışılmadık detaylardan çok nadir bahsedilir. Olay bizzat yaşanmadan bu tarz

detaylardan bahsedilmesi çok güçtür ve alışılmadık detayların varlığı ifadenin güvenilir olduğunu gösterir.

2.13.1.9. Periferik (çevresel) detaylar

Olayla ilintili olan ancak olayın merkezinde yaşanmayan detaylardır. Örneğin; mağdur olay esnasında odaya bir farenin girdiğinden bahsedebilir. Mağdur, bu şekilde konunun merkezinden uzaklaşarak çevresel bir ayrıntıya odaklanır, sonrasında yeniden konunun ana çatısına döner. Esas olayla uzaktan yakından ilgisi olmayan fare gibi bir detayın uydurma bir ifadenin içerisinde bulunması pek mümkün değildir.

2.13.1.10. Doğru aktarılmış fakat anlaşılmamış detay

Özellikle çocukların karşılaştığı cinsel saldırılarda görünen bir kriterdir. Çocuklarda, cinsel bilginin az olması sebebiyle, çocuğun, büyüklerin kelimeleriyle ve onların algıladığı şekilde olayı ifade etmesi mümkün değildir. Örneğin; çocuk, saldırganın aldığı zevk sebebiyle çıkardığı sesleri; bir yerinde ağrı olduğu için çıkardığı sesler olarak ifade edebilir.

2.13.1.11. Harici olaylara göndermeler

Mağdur, olay dışında yaşanan bir hadiseyi olaya bağlayarak aktarabilir. Örneğin; çocuk, olay sonrası saldırganla başka yerde karşılaştığını söyleyebilir. Bahsedilen bu detaylar olayla alakalıdır fakat farklı zaman ve yerde gerçekleşen ayrıntılardır.

2.13.1.12. Kendi psikolojik durumuna göndermeler

Mağdur çocuk; cinsel saldırı öncesinde, sırasında veya sonrasında neler hissettiğinden bahsedebilir. Korktuğunu, sinirlendiğini, utandığını, tiksindiğini, daraldığını aktarabilir.

2.13.1.13. Saldırganın psikolojik durumuna göndermeler

Gerçekten yaşanan cinsel saldırılarda; mağdur, saldırganın hareketlerinden, tepkilerinden ve zihinsel durumundan bahsedebilir. Örneğin; saldırganın kendisine karşı güler yüzlü olduğunu, sinirli, yorgun ya da üzgün göründüğünü ifade edebilir.

2.13.1.14. Spontane düzeltmeler

Gerçekten yaşanan olaylarda; mağdur çocuk, soruları yanıtlarken ya da anlatımı esnasında düzeltmeler yapabilir, verdiği ifadenin bir kısmını değiştirebilir veya yeniden ifade edebilir. Yaşanmamış olayda ise; (sözde) mağdur kendinden emin olmayan görüntü vermekten kaçınır, aktarımlarını tartışmaz, nadiren düzeltme yapar.

2.13.1.15. Hafızanın yanılabilirliğini kabul

Gerçekten yaşanan olaylarda; mağdur ifadesini aktarırken, olayla ilgili bazı detayları hatırlayamadığını itiraf edebilir, bu durum verdiği ifadenin geçerliliğini kuvvetlendirir. Uydurulmuş ifadelerde ise; çocuğun yaşananları anımsayamadığını söylemesiyle nadiren karşılaşılır, zira ifadenin gerçekçiliğini arttırmak için tüm ayrıntıları hatırladığını özellikle gösterme isteği vardır.

2.13.1.16. Kendi ifadesi hakkında şüpheye düşme

Cinsel saldırıyla ilgili ifade veren çocuk, bazı olayların tuhaf ve imkânsız görüldüğünü, kendisinin de şüpheyle yaklaştığını belirtir. İfadesinde; “emin değilim ama maviydi”, yeşil de olabilir”, “sanıyorum ki”, “yanılmıyorsam” gibi tabirler kullanır. Uydurulan bir ifadede ise; en ufak şüpheli tabir bulunmaz, kişi kendisinden emin görünmeye çalışır.

2.13.1.17. Kendini suçlama

Mağdur, olay öncesi ve sırasında yapmış olduğu eylemlerden dolayı kendini suçlar. Saldırganla çıkmış olması, yaptığı bir jest, mimik, kurduğu cümle gibi sebeplerle kendini suçlaması; ifadesinin güvenilirliğini arttırır. Bu durumun aksine, uydurulan hikâyede, çocuk kendisini sorumlu görmez, daima saldırganı suçlar.

2.13.1.18. Saldırganı affetme

Saldırganın; baba, amca gibi aile içinden birisi olduğu ensest olgularında bu ölçüt çok sık görülür. Cinsel istismarın yaşanması, çocuğun babasını sevmesine engel değildir. Çocuk, başından geçen olaylardan bahsederken, babasını tamamen karalamaz, “belki de isteyerek yapmadı” şeklinde cümleler kurabilir.

2.13.1.19. Suça dair spesifik karakteristikler

Bu ölçüt, toplum tarafından bilinmeyen ancak konunun uzmanları tarafından bilinecek spesifik detaylarla ilgilidir. Okşama şeklinde başlayıp zamanla penetrasyonun başlaması, cinsel şiddetin kademeli olarak artışı, saldırganın tanınır ve güvenilir birisi oluşu, olanları kimseye anlatmaması için mağduru tehdit etmesi gibi detaylar örnek olarak verilebilir.

Her ölçüt ayrı değerlendirilir; ölçüt yoksa: 0, mevcutsa: 1, güçlü şekilde mevcutsa: 2 olarak derecelendirilir. Değerlendirme sonucunda, 0-38 arasında toplam bir puan elde edilir. Toplam puan 10'dan küçükse: beyan güvenilir değil, 16'dan büyükse: kesin güvenilir, şeklinde yorumlanır. 10-16 arasına kalan puanlarda ise; görüşün oluşmadığı, beyanın hafif ya da orta güvenilir olduğu şeklinde yorum yapılır [119].

Bununla birlikte, değerlendirmede bulunurken; bazı analistler 5+2 kuralını benimsemekte (ilk 5 ölçütün varlığı ve kalan 14 ölçütten 2 tanesi), bir başka ekolde ise "en az 8 ölçüt" yaklaşımı kabul edilmektedir [118].

ÖBİA'nın temel varsayımına bakıldığında; gerçek deneyime dayalı olayların beyan içeriği gerçek olmayanlardan daha zengindir. Bu yaklaşıma göre, ölçütlerden her birinin varlığı, olayın gerçekten yaşadığının göstergesidir. Fakat geçmiş olaylarla ilgili hafızanın yanılabilirliği veya bu ölçütlerin varlığını bilerek yalan beyanda bulunan kişiler, hatalı değerlendirmeler yapılmasına sebep olacaktır [119].

Öteki taraftan ÖBİA ile değerlendirme esnasında; mağdur yaşı, mağdurun özel becerileri, olay sonrası geçen süre, olayın karmaşıklığı, olayla ilgili daha önce vermek zorunda kaldığı ifade sayısı, mağdura yönlendirilen tekrarlayıcı sorular, adli görüşmecinin baskıcı tutumu, yönlendirici sorularla görüşme yapılması gibi etmenler göz önünde bulundurulmalı, değerlendirme bu hususlar dikkate alınarak yapılmalıdır. [119].

Sonuç olarak, değerlendirme konusunda bir ölçütün olması ile o beyanın gerçek mi yanlış mı olduğu sonucuna kesin olarak varılamamaktadır.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Yöntem

Çalışmamız, 2017-2023 yılları arasında Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Adli Tıp Anabilim Dalı tarafından incelenen olguları kapsamaktadır. İncelemeye alınan vakalar, 18 yaş altındaki çocukların cinsel istismar iddiaları ile ilgilidir. Bu çalışmada, söz konusu çocukların beyanlarının güvenilirliği hakkında düzenlenmiş raporlar retrospektif olarak değerlendirilmiştir.

Araştırma için Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulundan onay alınmıştır. Olgular değerlendirilirken, Adli Tıp ile Çocuk Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı tarafından hazırlanan muayene notları, çocuğa yönelik yapılan psikolojik testler, zekâ ölçekleri ve diğer tetkikler, adli evrakta yer alan mağdur, tanık ve sanık ifadeleri, daha önce düzenlenmiş adli ve tıbbi belgeler incelemeye dahil edilmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Çocuğun cinsel istismarı iddiası ile tarafımızdan ifadelerine itibar edilip edilemeyeceği hususunda rapor düzenlenmesi istenen 18 yaş altı 123 olgu değerlendirilmiştir. Bu olguların 11 tanesi, süreç içerisinde 18 yaşını doldurması sebebiyle Psikiyatri Anabilim Dalıyla birlikte değerlendirilmiş, muayene içeriklerinin ve olgulara yaklaşımın farklı olması nedeniyle çalışmaya dahil edilmemiştir. Benzer şekilde muayenelere gelmedikleri için rapor düzenlenemeyen 5 olgu da değerlendirmeye alınmamıştır. Ayrıca ifadelerine itibar edilip edilmeyeceği hususunda rapor düzenlenmesi istenen erişkin olgular da çalışmaya dahil edilmemiştir. Çalışma toplam 107 olgu ile yapılmıştır.

3.3. Verilerin İstatistiksel Analizi

Veriler, SPSS-29.0 programıyla analiz edilmiştir. Çalışma verileri değerlendirilirken; maksimum değer, minimum değer, ortalama, standart sapma, yüzdesel oran gibi tanımlayıcı istatistiksel yöntemler kullanılmıştır. Kategorik ölçümlerin gruplar arası karşılaştırmasında ise Ki-kare testleri kullanılmış, verilerin

anamlı olup olmadığı belirlenerek grafikler ve tablolarla gösterilmiştir. İki yönlü hipotezlerin testleri için $p < 0.05$, istatistiksel anlamlılık açısından yeterli grlmştir.

3.4. Kısıtlılıklar

Çalışmamız, ifadelerine itibar hususunda rapor düzenlediğimiz çocuğun cinsel istismarı olgularının arşiv verileri üzerinden yapılmıştır. Çoğu olguda, adli tahkikat belgeleri, düzenlenmiş olan raporla birlikte adli mercilere geri gönderildiği için verilerin bir kısmına ulaşılabilmemiştir.

Bazı olgularda ise; adli tahkikatta yer alan ifadelerin eksik olması, mağdur dosyasında saldırganla ilgili yeterli bilgi bulunmaması, mağdura ait tıbbi evrak ve sosyal inceleme raporu gibi belgelerin tarafımıza eksik gönderilmesi sebebiyle bir kısım veriye erişilememiştir.

Raporlar düzenlenirken herhangi bir ölçek kullanılmaması nedeniyle çalışmada bakılması gereken verilerin tüm raporlarda yer alamaması da çalışmanın önemli kısıtlılıklarından birisidir.

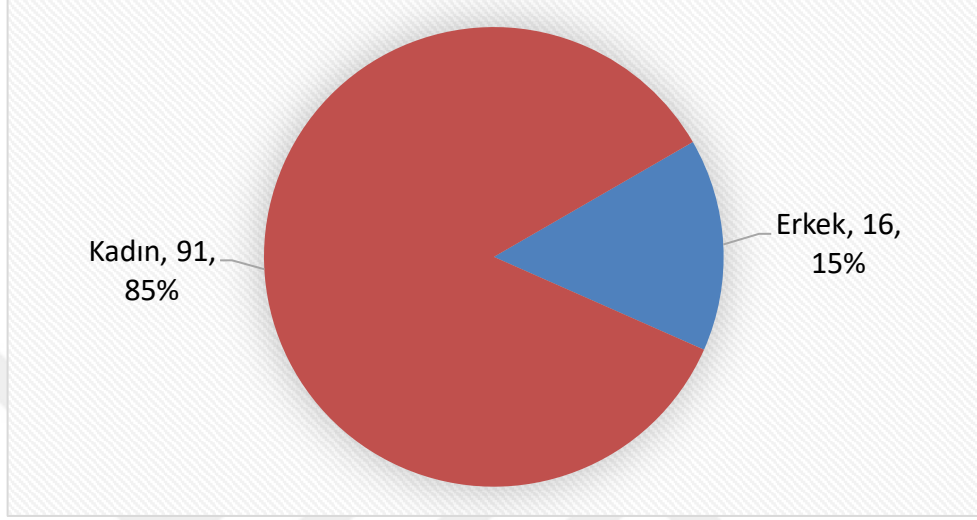
Tarafımızdan rapor düzenlenmesi talep edilen vakaların büyük çoğunluğu, savcılıkların gönderdiği ve henüz soruşturma aşamasında olan olgulardır.

Buna bağlı olarak; beyanlara itibar konusunda düzenlenen raporların yargıda ne ölçüde kabul grdğu, olguların akıbetleri, savcılık sonrası mahkeme sürecinde alınan kararlar, şüphelilerin ceza alıp almadığı, mağdura yönelik önerilmiş olan; hastane takipleri, tedbir ve koruma kararlarının uygulanıp uygulanmadığı gibi konularda bilgi sahibi olunamaması, çalışmanın sınırlılıklarından bir diğerini oluşturmaktadır.

Son olarak verilerin dağılımına bakıldığında; ifadelerine itibar edilememesi gerektiği doğrultusunda rapor düzenlenen veya ifadeler arası tutarsızlıklara işaret edilen olguların sayısının dşklğu nedeniyle alt grupların bir kısmında istatistiksel olarak anlamlı veri elde edilememiştir. Bu grupların da bir kısmında istatistiksel analiz yapılabilmesi için verilerin birleştirilmesi yoluna başvurulmuştur.

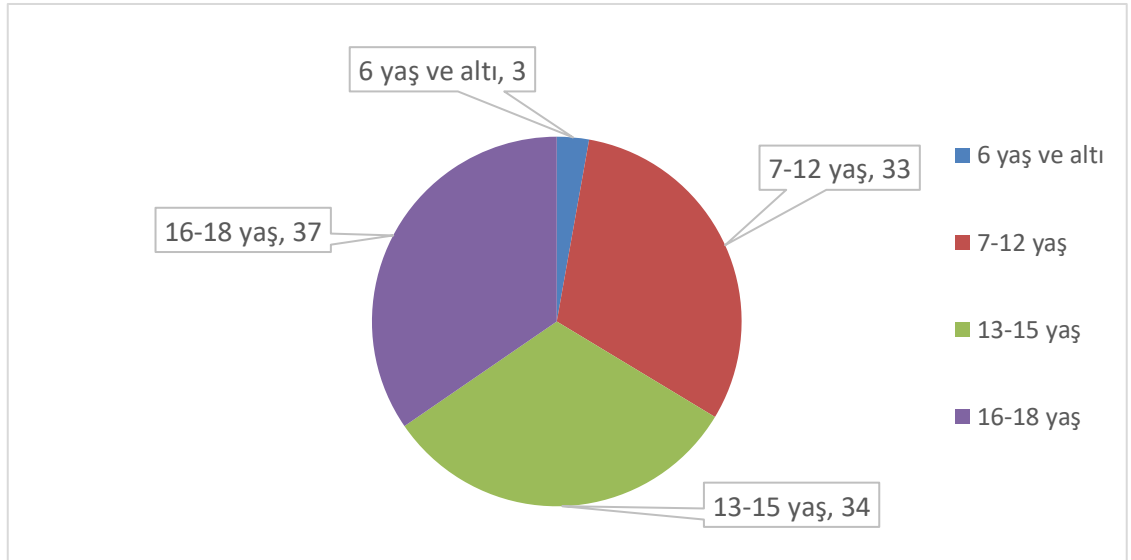
4. BULGULAR

Çalışma kapsamına alınan 107 olgu değerlendirildiğinde, 16 olgunun (%15,0) erkek, 91 olgunun (%85,0) ise kadın olduğu görülmüştür. Olguların cinsiyete göre dağılımı Grafik 1’de gösterilmiştir.

Grafik 1: Olguların cinsiyete göre dağılımı

Olgular, tarafımıza başvuru anındaki yaşlarına göre değerlendirildiğinde; 6 yaş ve altı 3 olgu (%2,8), 7-12 yaş arası 33 olgu (%30,8), 13-15 yaş arası 34 olgu (%31,8), 16-18 yaş arası 37 olgu (%34,6) olduğu tespit edilmiştir (Grafik 2).

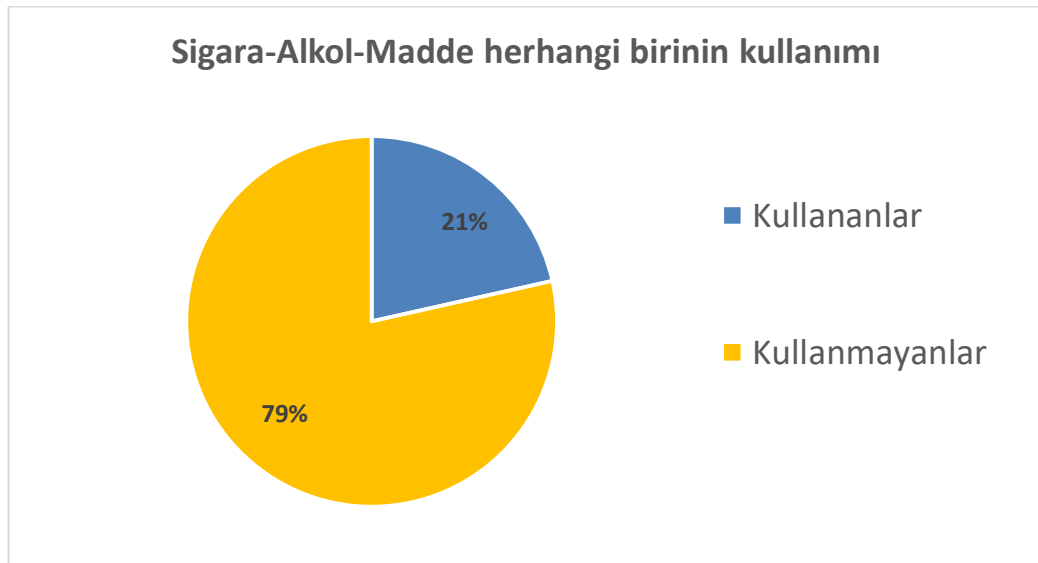
Grafik 2: Olguların başvuru anındaki yaşlarına göre dağılımı

Çalışmaya katılan olgulardan 6 yaş ve altı olanların 3'ü (%2,8), 7-12 yaşları arasında olanların 27'si (%25,2), 13-15 yaş arası olanların 28'i (%26,2) ve 16-18 yaş arası olanların ise 33'ü (%30,8) kadındır. Yaş gruplarına göre cinsiyet dağılımı Tablo 1'de gösterilmiştir.

YAŞ	CİNSİYET		
	Erkek	Kadın	Toplam
6 yaş ve altı	0 (%0,0)	3 (%2,8)	3 (%2,8)
7-12 yaş	6 (%5,6)	27 (%25,2)	33 (%30,8)
13-15 yaş	6 (%5,6)	28 (%26,2)	34 (%31,8)
16-18 yaş	4 (%3,7)	33 (%30,8)	37 (%34,6)
Toplam	16 (%15,0)	91 (%85,0)	107 (%100)

Tablo 1: Yaş gruplarına göre cinsiyetin dağılımı

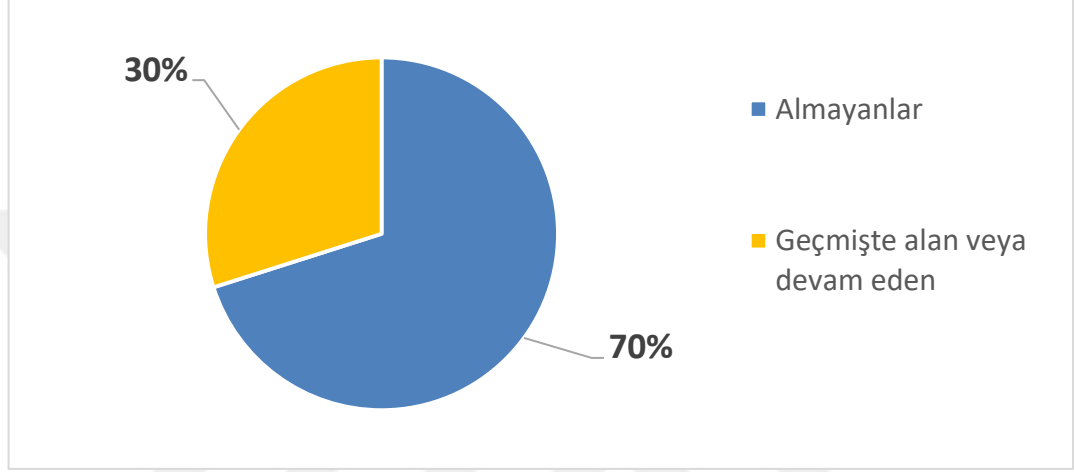
Olgular zararlı alışkanlık (sigara, alkol veya maddeden herhangi birinin kullanımı) durumuna göre incelendiğinde; 23 olgunun (21,5%) zararlı bir alışkanlığının olduğu, 84 olguda zararlı alışkanlık bulunmadığı (78,5%) tespit edilmiştir. Her biri ayrı olarak incelendiğinde ise; 20 olgunun (%18,17) sigara kullandığı, 13 olgunun (%12,1) alkol kullandığı, 7 olgunun uyuşturucu (%6,5) madde kullandığı tespit edilmiştir (Grafik 3).

Grafik 3: Olguların zararlı alışkanlık kullanımına göre dağılımı

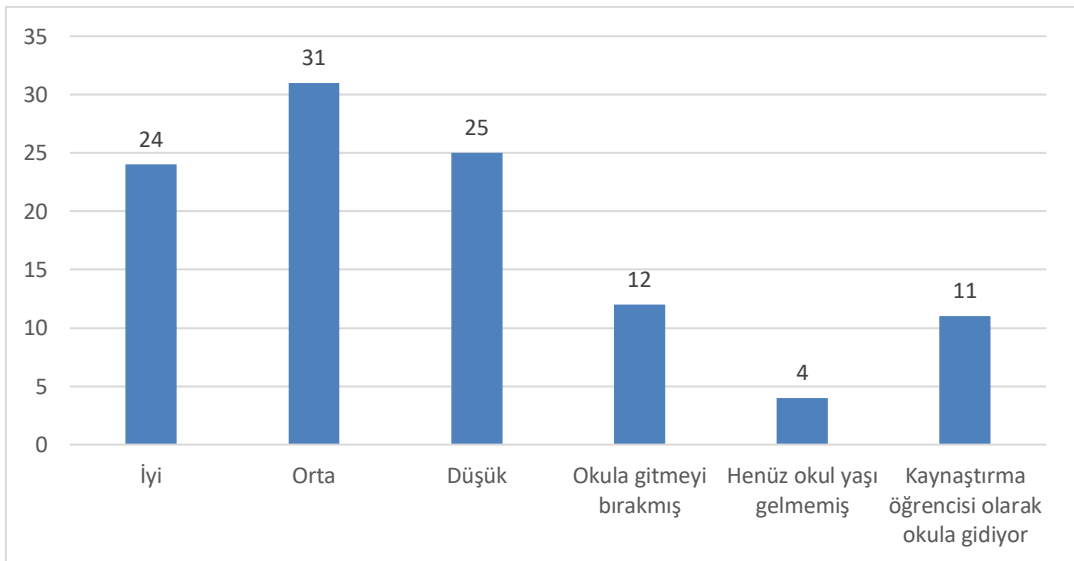
Olgular okula gidip gitmeme durumuna göre değerlendirildiğinde; 79 olgunun (%73,8) okula gittiği tespit edilmiştir.

Olgular, özel eğitim durumlarına göre incelendiğinde; 75 olgunun (%70,1) özel eğitim almadığı, 32 olgunun (%29,9) özel eğitim aldığı veya halen almakta olduğu tespit edilmiştir (Grafik 4).

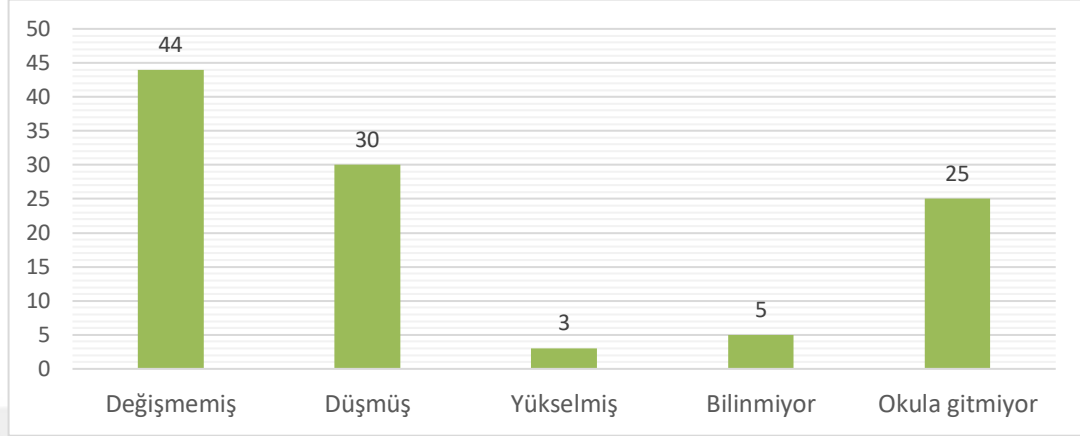
Grafik 4: Özel eğitim öyküsü

Olgular, ders başarılarına göre değerlendirildiğinde; 24 çocuğun (%22,4) derslerinin iyi, 31 çocuğun (%29,0) derslerinin orta, 25 çocuğun (%23,4) derslerinin ise düşük olduğu belirlenmiştir (Grafik 5).

Grafik 5: Çocukların ders başarılarının dağılımı

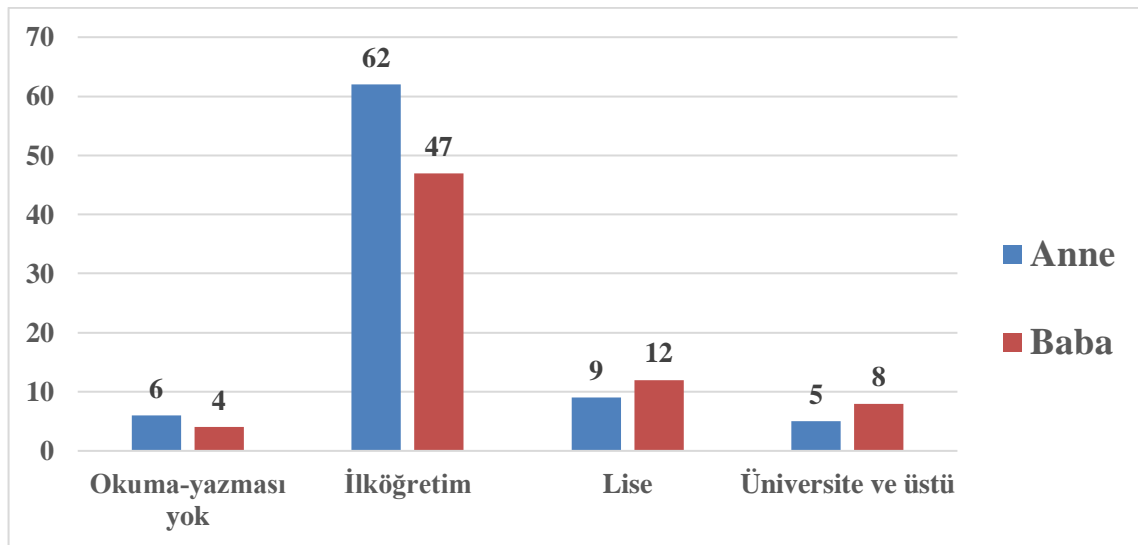
Olgular olay sonrası ders başarılarında değişim durumlarına göre incelendiğinde; 44 olgunun (%41,1) ders başarısının değişmediği, 30 olgunun (%28,0) ders başarısının düştüğü tespit edilmiştir (Grafik 6).

Grafik 6: Olay sonrası ders başarısında değişim durumu dağılımı

Olguların annelerinin eğitim durumları incelendiğinde; 6 olguda (5,6%) okuma-yazma bilmediği, 62 olguda (59,8%) ilköğretim mezunu, 9 olguda (8,4%) lise mezunu, 5 olguda (4,7%) üniversite ve üstü olduğu, 25 olguda ise eğitim durumu hakkında bilgi sahibi olunamadığı belirlenmiştir (Grafik 7).

Olguların babalarının eğitim durumları incelendiğinde; 4 olguda (5,6%) okuma-yazma bilmediği, 47 olguda (59,8%) ilköğretim mezunu, 12 olguda (8,4%) lise mezunu, 8 olguda (4,7%) üniversite ve üstü olduğu, 36 olguda ise eğitim durumu hakkında bilgi sahibi olunamadığı belirlenmiştir (Grafik 7).

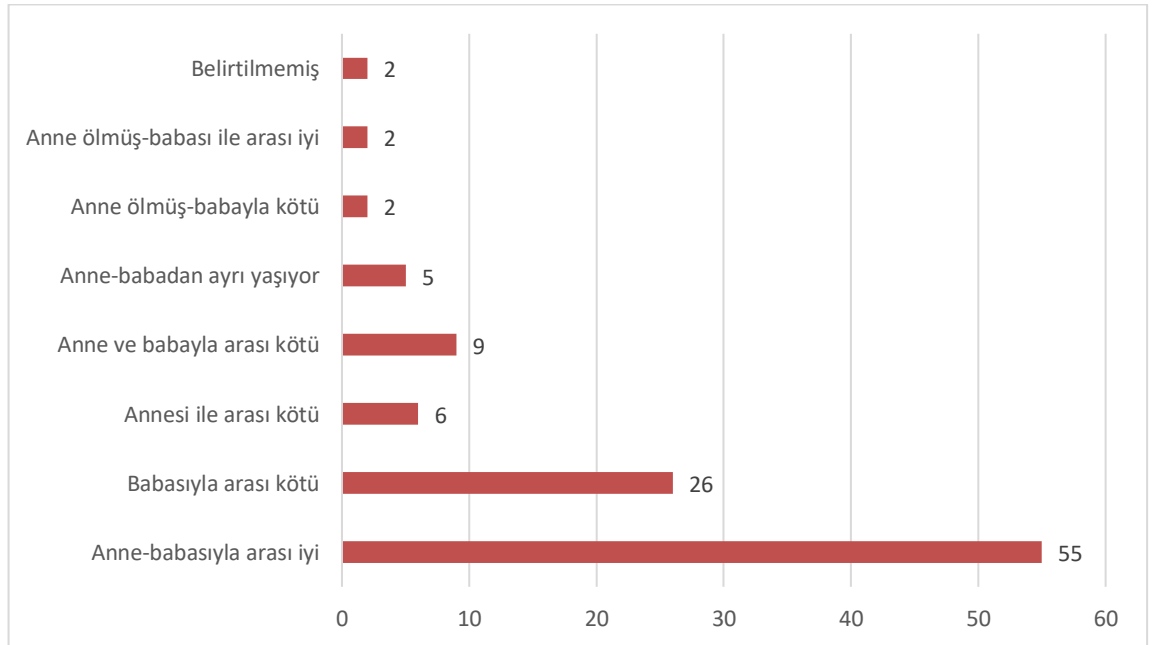

Grafik 7: Olguların anne ve babalarının eğitim durumu dağılımı

Olgular, anne ve baba birlikteliğine göre incelendiğinde; 65 olgunun (%60,7) anne ve babasının birlikte yaşadığı, 10 olguda (%9,3) evli olmalarına rağmen ayrı yaşadıkları, 27 olguda (%25,2) boşanmış oldukları, 2 olguda (%1,9) istismar açığa çıktıktan sonra boşandıkları, 3 olguda (%2,8) ise anne veya babanın vefat ettiği tespit edilmiştir.

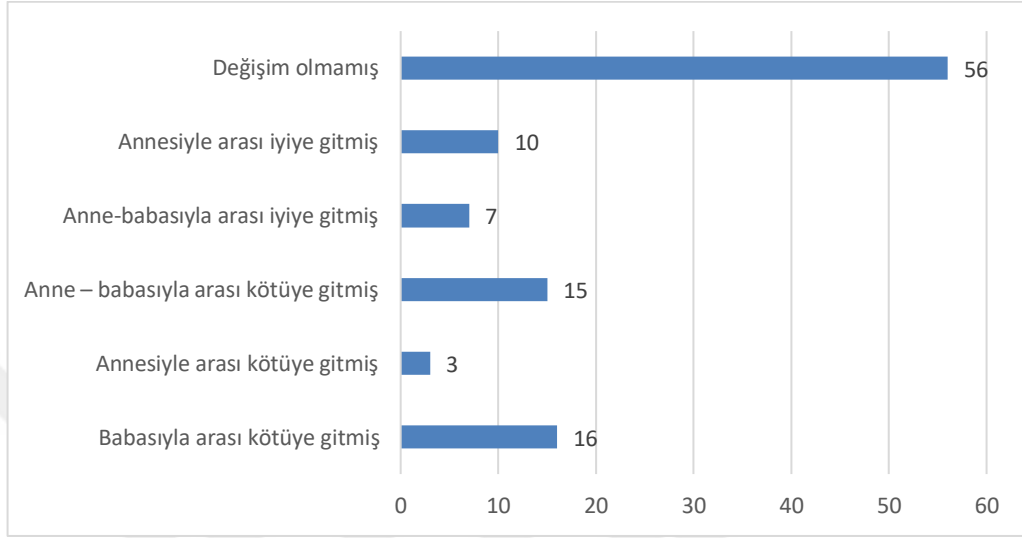
Olay öncesi çocuğun kimle yaşadığı incelendiğinde ise; 64 olgunun (%59,8) anne ve babası ile, 18 olgunun annesi ile (%16,8), 12 olgunun (%11,2) babası, 13 olgunun (%12,1) anne ve babasından ayrı yaşadığı (akraba, kurum, koruyucu aile) görülmüştür.

Öyküden ve sosyal inceleme raporları ile adli tahkikat evrakından alınan bilgilere göre olguların aile fertleriyle ilişkisi değerlendirildiğinde; 55 olgunun annesi ve babasıyla arasının iyi olduğu, 26 olgunun babası ile arasının kötü olduğu, 9 olgunun hem annesi hem babası ile arasının kötü olduğu tespit edilmiştir (Grafik 8).

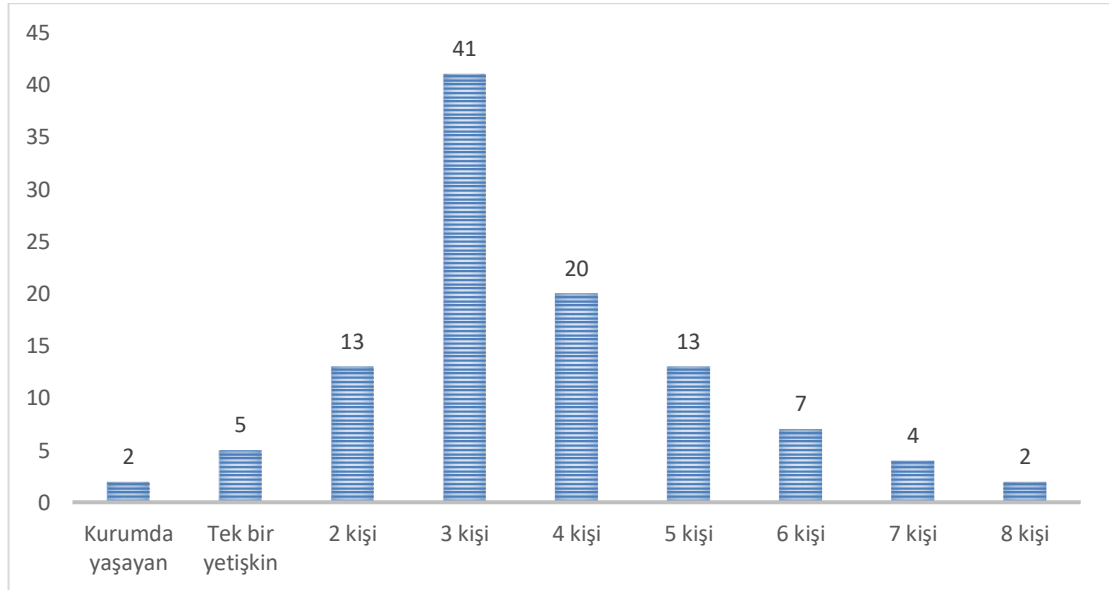
Grafik 8: Olguların aile fertleriyle ilişkisinin dağılımı

Olguların olay sonrası aile ilişkilerindeki değişiminin dağılımı değerlendirildiğinde; 56 olguda (%52,3) değişim olmadığı, 16 olguda (%15,0) babasıyla arasının kötüye gittiği, 15 olguda (%14,0) hem annesi hem babası ile arasının kötüye gittiği belirlenmiştir (Grafik 9).

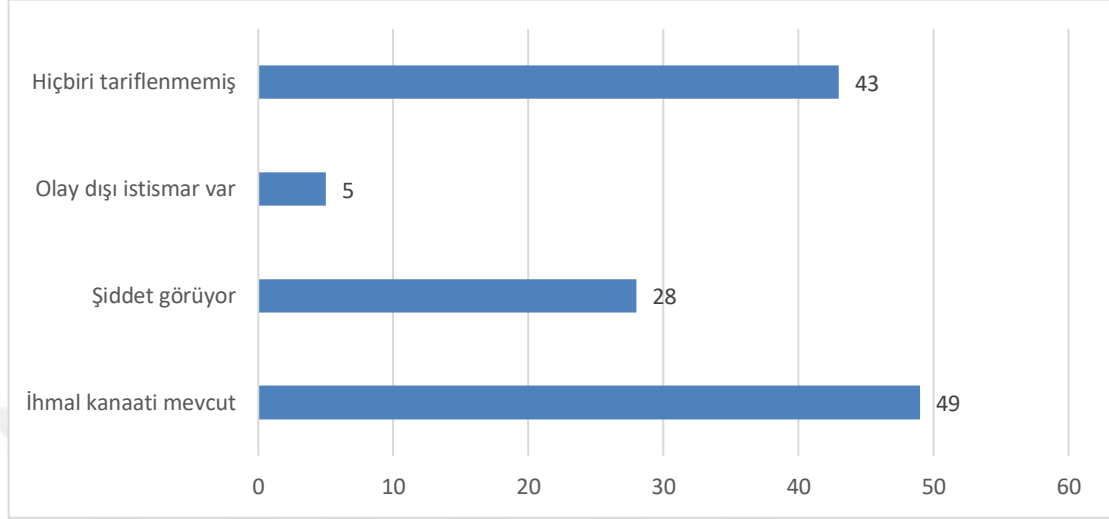
Grafik 9: Olguların olay sonrası aile ilişkisindeki değişiminin dağılımı

Olgular, evde çocukla birlikte yaşayan kişi sayısına göre değerlendirildiğinde; 2 olgunun (%1,9) kurumda kaldığı, 5 olgunun (%4,7) tek bir yetişkinle yaşadığı, 13 olgunun (%12,1) iki kişi ile birlikte yaşadığı, 41 olgunun ise (38,3) üç kişi ile birlikte yaşadığı tespit edilmiştir (Grafik 10).

Grafik 10: Çocukla birlikte aynı evde yaşayan kişi sayısının dağılımı

Olgularda aile içi şiddet-ihmal-istismar durumları ayrı ayrı incelendiğinde; 49 olguda (%45,8) ihmal düşünüldüğü, 28 olgunun (%26,2) şiddet gördüğü, 5 olguda (%4,7) da olay dışı istismar olduğu saptanmıştır (Grafik 11).

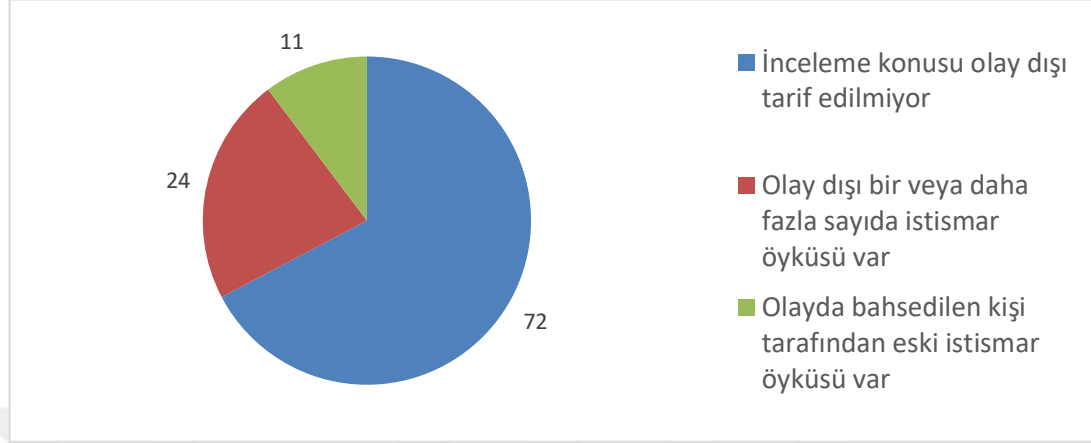
Grafik 11: Aile içi şiddet-ihmal-istismar durumu

Aile içinde; şiddet, ihmal, istismar durumlarıyla, beyanlara itibar edilme durumu arasındaki ilişki incelendiğinde; aile içi şiddet-ihmal-istismar öyküsü olan 64 olgunun 13'ünde (%20,3) beyanlarda / öyküde çelişkiler olması, yaşı ile uyumlu olmayan öykü vermesi vb. nedenler ile kararın adli tahkikata bırakıldığı, aile içi şiddet-ihmal-istismar öyküsü olmayan 34 olgunun ise 2'sinde (%5,9) beyanlara itibar durumunun adli tahkikata bırakıldığı görülmüş, istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmuştur (p: 0,035) Tablo 2.

		Beyanlarına İtibar Edilme Durumu		
		<i>Beyanlara itibar edilmesine engel patoloji yok</i>	<i>Var olan durum beyanlara itibara engel değil</i>	<i>Adli tahkikatla bırakma</i>
Aile içi şiddet, ihmal istismar durumu	<i>Var</i>	25	26	13
	<i>Yok</i>	15	26	2

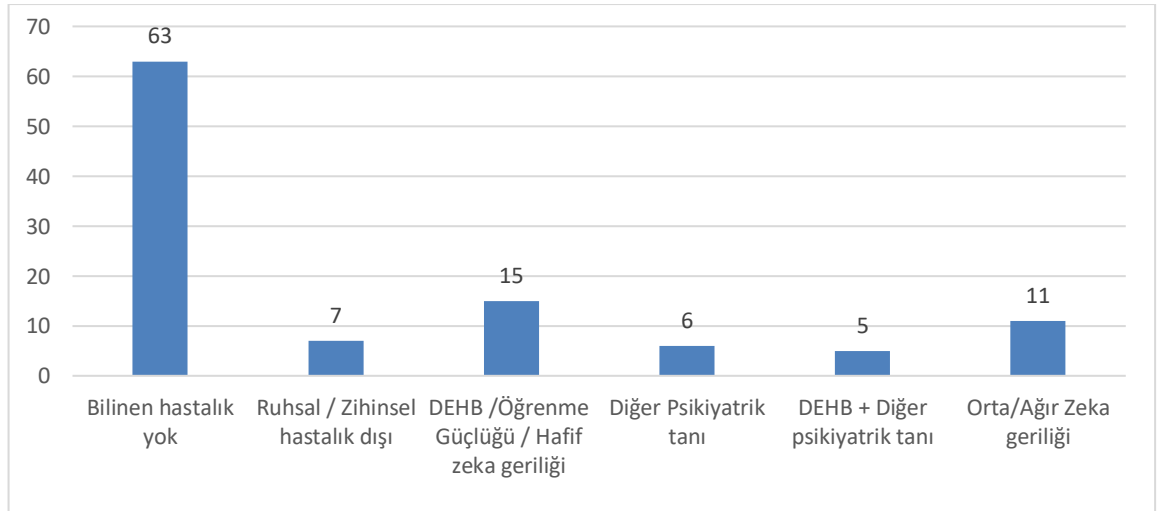
Tablo 2: Aile içi şiddet, ihmal, istismar ile beyanlara itibar ilişkisi

Olgular, eski istismar öyküsü durumuna göre değerlendirildiğinde; 72 olguda (%67,3) tek olay tariflendiği, 24 olguda (%22,4) ise olay dışı bir veya daha fazla sayıda istismar öyküsünün olduğu tespit edilmiştir (Grafik 12).

Grafik 12: Olgularda eski istismar öyküsünün olup olmama durumu

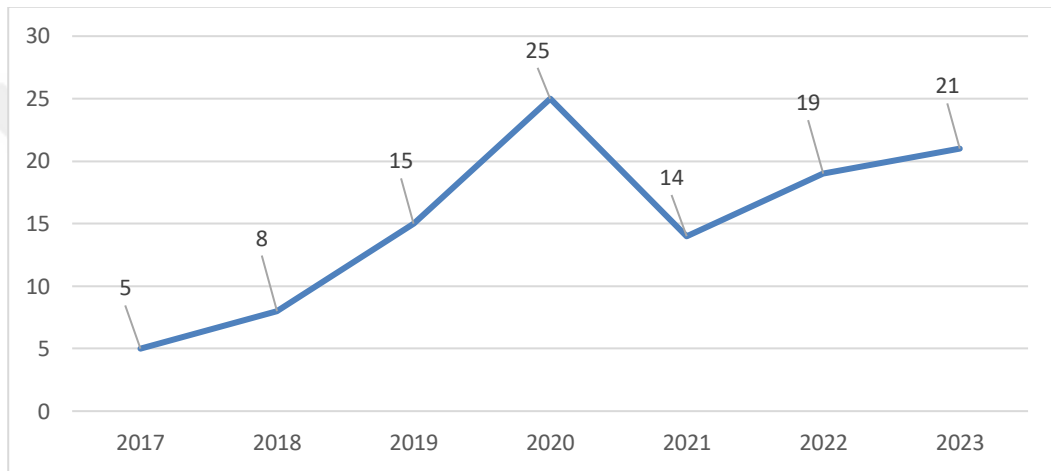
Olgular, bilinen hastalık durumlarına göre incelendiğinde; 63 olguda (%58,9) bilinen bir hastalık olmadığı, 15 olguda (%14) dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) / özgül öğrenme güçlüğü / hafif zekâ geriliği tanılarında en az biri olduğu, 11 olguda (%10,2) ise orta veya ağır zekâ geriliği tanısının bulunduğu belirlenmiştir (Grafik 13). Hastalık tanıları ayrı ayrı incelendiğinde ise; 13 çocukta dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, 8 çocukta özgül öğrenme güçlüğü, 16 çocukta zekâ geriliği (hafif, orta, ağır), 4 çocukta depresyon, 5 çocukta TSSB / anksiyete, 6 çocukta diğer ruhsal hastalık (OKB, öfke kontrol bozukluğu, dürtü kontrol bozukluğu, davranım bozukluğu) olduğu görülmüştür.

Grafik 13: Çocuklarda bilinen hastalık dağılımı

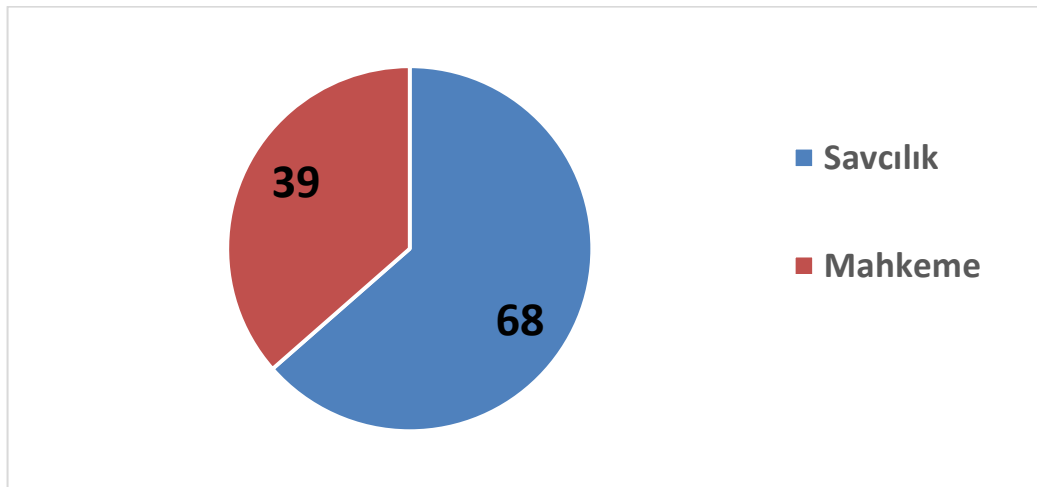
Çocuklarda bilinen ruhsal bir hastalık mevcudiyeti ile “süreç içerisinde ifade değişikliği olup olmaması”, “rapor sonucunda beyanların güvenilirliği ile ilgili ek değerlendirmede bulunulup bulunulmaması”, “beyanlara itibar edilip edilmeme durumu” arasında anlamlı istatistiksel ilişki bulunamamıştır.

Olgular (n:107) başvuru yıllarına göre değerlendirildiğinde; 2017 yılında 5 olgu (4,7%), 2018 yılında 8 olgu (7,5%), 2019 yılında 15 olgu (14,0%), 2020 yılında 25 olgu (23,4%), 2021 yılında 14 olgu (13,1%), 2022 yılında 19 olgu (17,8%) ve 2023 yılında 21 olgu (19,6%) olduğu tespit edilmiştir (Grafik 14).

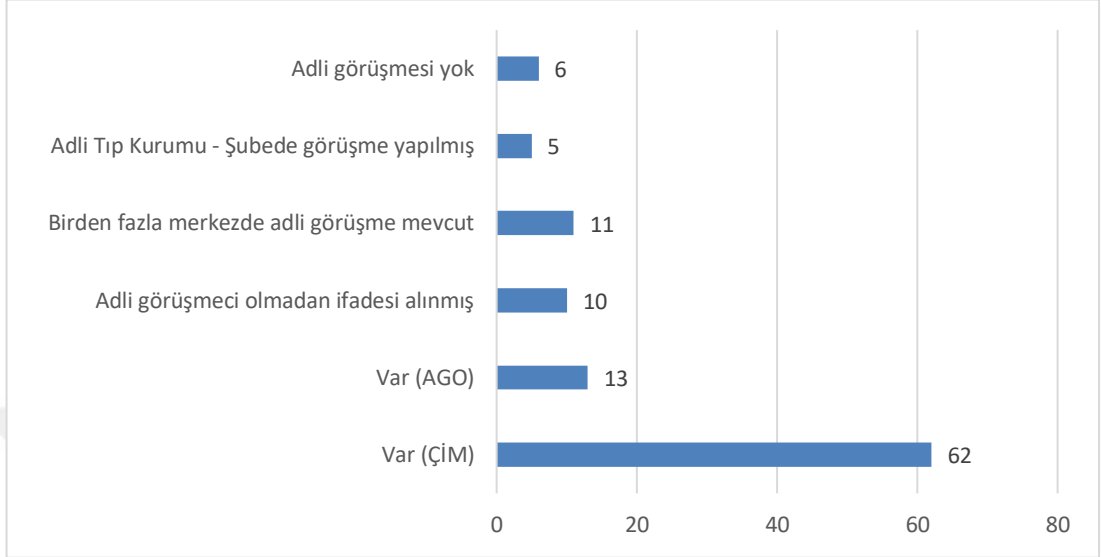
Grafik 14: Olguların yıllara göre dağılımı

Olguları, gönderen kurum dağılımları incelendiğinde; 39 olgunun (%36,4) mahkeme, 68 olgunun (%63,6) ise savcılık tarafından gönderildiği belirlenmiştir (Grafik 15).

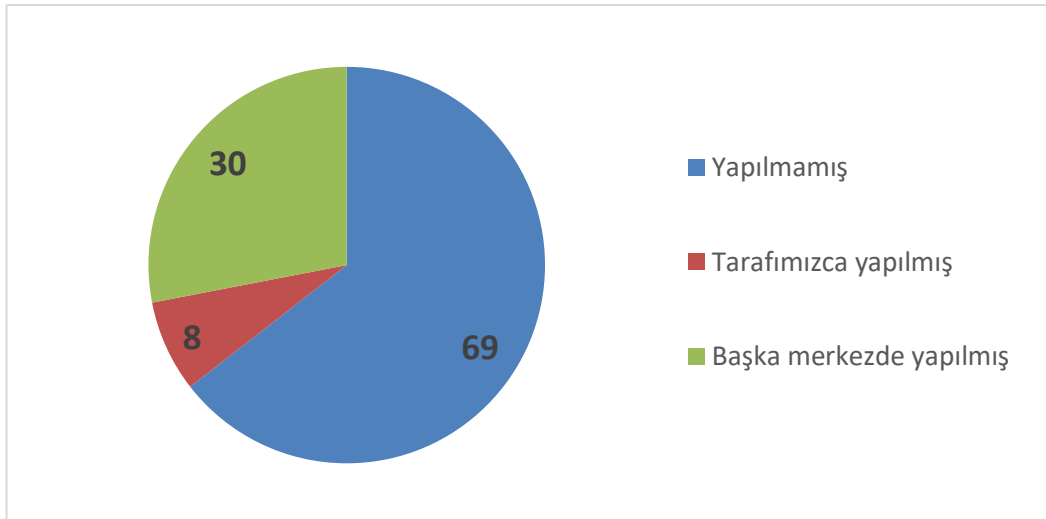
Grafik 15: Olguları gönderen kurumlara göre dağılımı

Olguların farklı kurumlarda alınan ifade/öykü dağılımı incelendiğinde; 62 olgunun (%57,9) ÇİM'de, 13 olgunun (%12,1) AGO'da ön görüşmelerinin olduğu tespit edilmiştir. (Grafik 16)

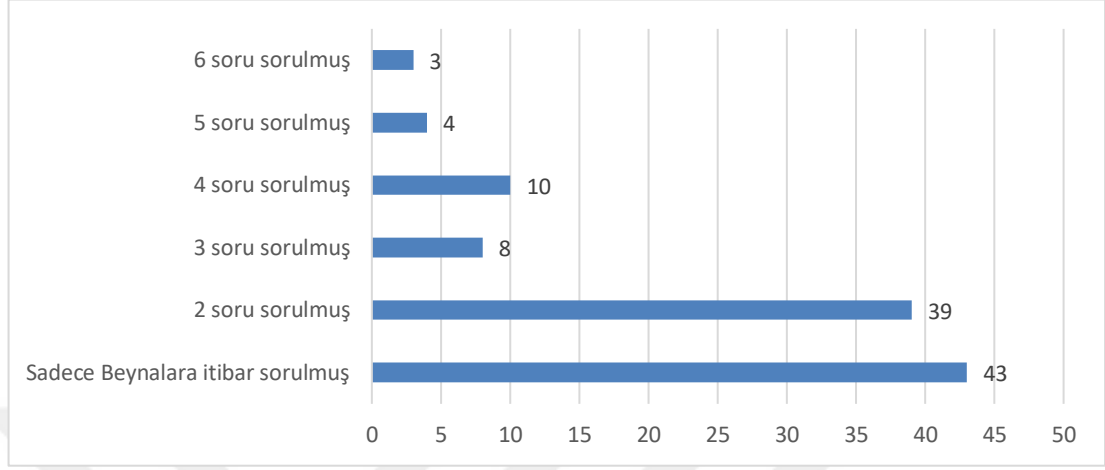
Grafik 16: Farklı kurumlarda alınan ifade/öykü durumunun dağılımı

Olguların genitoanal muayene yapılma durumlarına göre dağılımları değerlendirildiğinde; 69 olguda (%64,5) muayene yapılmadığı, 30 olguda (%28,0) başka bir merkezde yapıldığı, 8 olguda (%7,5) ise tarafımızca muayene yapıldığı tespit edilmiştir (Grafik 17).

Grafik 17: Genitoanal muayene durum dağılımı

Olgularda, üst yazıda istenen soru sayılarının dağılımı incelendiğinde; 43 olguda (%40,2) sadece beyanlarına itibar, 39 olguda (%36,4) 2 soru, 8 olguda (%7,5) 3 soru sorulduğu belirlenmiştir. (Grafik 18)

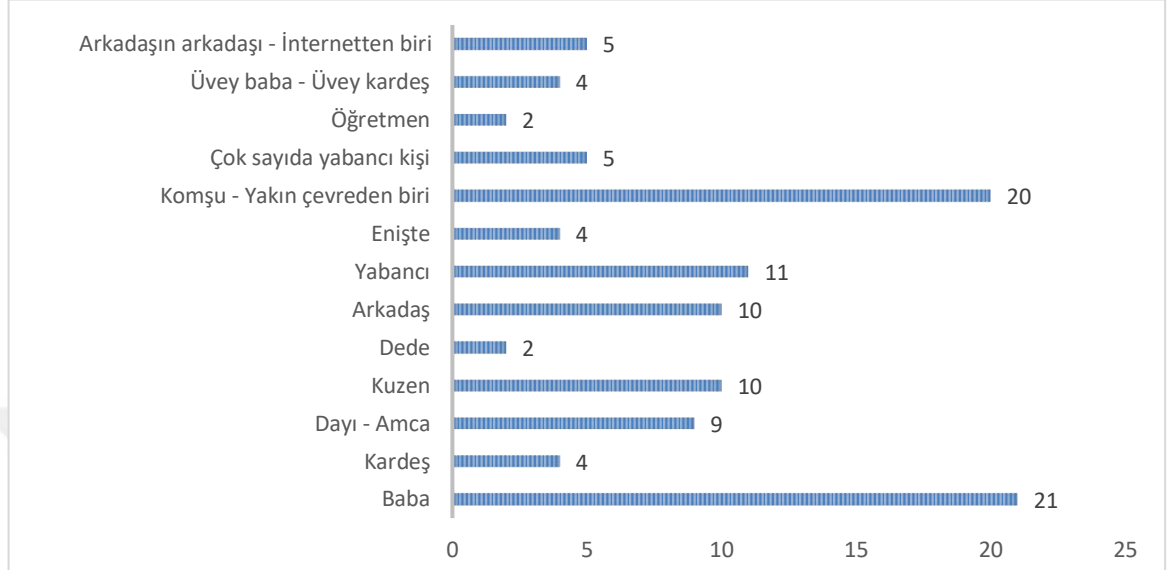

Grafik 18: Beyanlarına itibarla birlikte sorulan soru sayısı

Soruların içerikleri ayrı ayrı incelendiğinde, beyanlarına itibarla birlikte sorulan soruların şu şekilde olduğu görülmüştür:

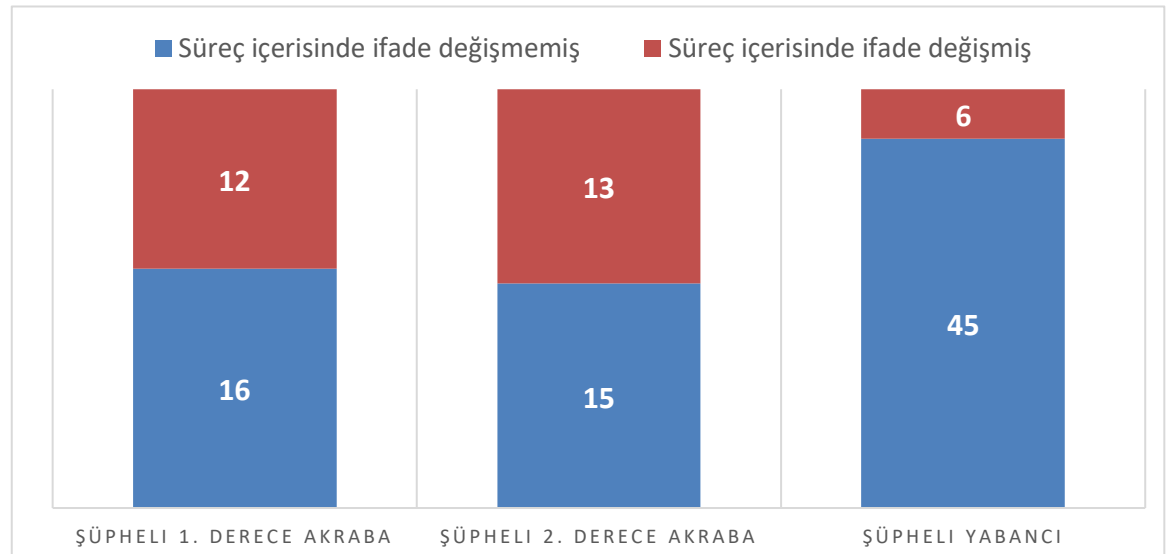
- Akıl hastalığı veya zayıflığının olup olmadığı: 28 olguda sorulmuştur.
- Kendisine karşı işlenmiş olan fiilin, hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği: 28 olguda sorulmuştur.
- Beden ve ruh bakımından kendisini savunup savunamayacağı: 16 olguda sorulmuştur.
- Olaya bağlı ruhsal etkileniminin olup olmadığı: 20 olguda sorulmuştur.
- Hastalığının hekim olmayanlarca anlaşılıp anlaşılmayacağı: 9 olguda sorulmuştur.
- Söylediklerinin kurgu olup olmadığı veya yönlendirilmeye açık olup olmadığı: 7 olguda sorulmuştur.
- Cinsel eylemde rızasının geçerli olup olmadığı: 3 olguda sorulmuştur.
- Mahkemece dinlemekte fayda olup olmadığı: 3 olguda sorulmuştur.
- Davranışlarını yönlendirme yeteneğinde azalma olup olmadığı: 2 olguda sorulmuştur.
- İç beden muayenesinin yapılması: 8 olguda sorulmuştur.
- İfadeler arası çelişkilerin giderilmesi: 3 olguda sorulmuştur.

Olgularda, olay şüpheli dağılımı incelendiğinde; 21 olgunun (%19,6) babası, 20 olgunun (%18,7) komşu-yakın çevreden birisi, 11 olgunun (%10,3) yabancı kişiler tarafından cinsel istismara uğrama iddiası ile başvurduğu görülmüştür. (Grafik 19)

Grafik 19: Olgularda olay şüphelinin dağılımı

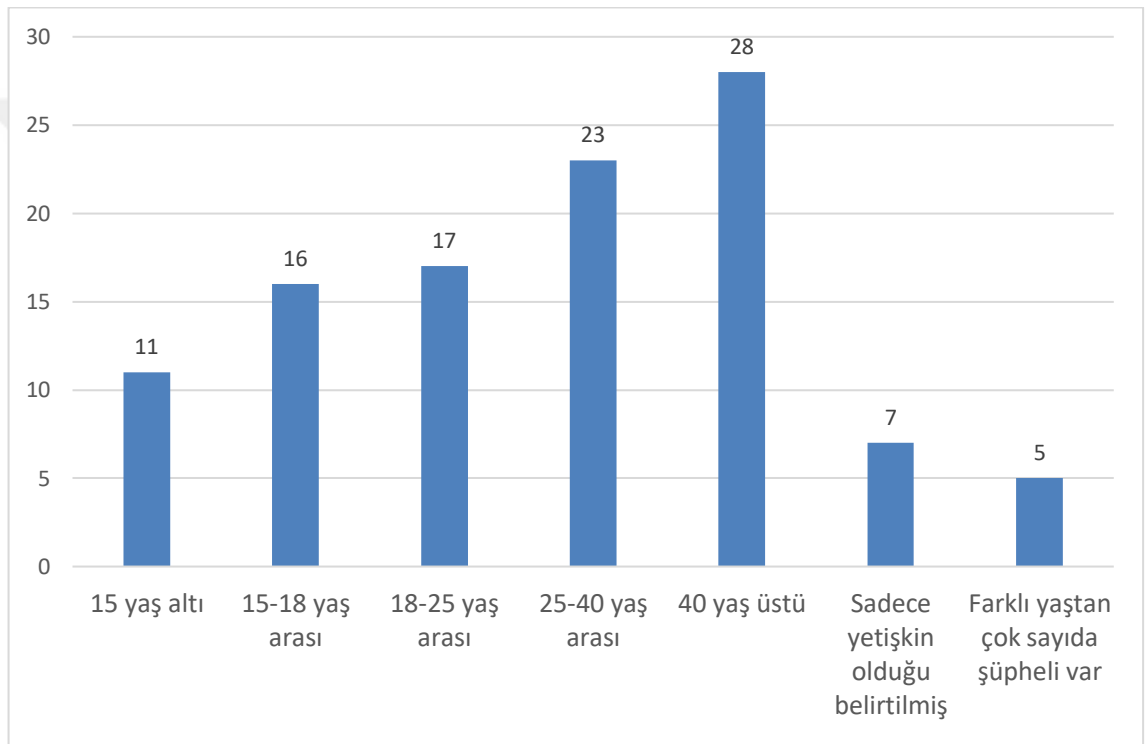
Olay şüphelisi (1., 2. derece akraba, yabancı olarak 3 grupta birleştirildi) ile süreç içerisinde ifadelerde değişim arası ilişki değerlendirildi; olay şüphelinin yabancı biri olduğu 51 olgunun 6'sında (%11,8), olay şüphelinin 1. derece akraba olduğu 28 olgunun 12'sinde (%42,8), olay şüphelinin 2. derece akraba olduğu 28 olgunun 13'ünde (%46,4) süreç içerisinde ifadelerin değiştiği belirlenmiş, istatistiksel açıdan önemli derecede anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir (p: 0,001) (Grafik 20).

Grafik 20: Olay şüphelisi ve ifade değişim ilişkisi

Olay şüphelilerinin cinsiyet dağılımı incelendiğinde, 107 olgunun tamamında (%100) şüpheli cinsiyetinin erkek olduğu görülmüştür.

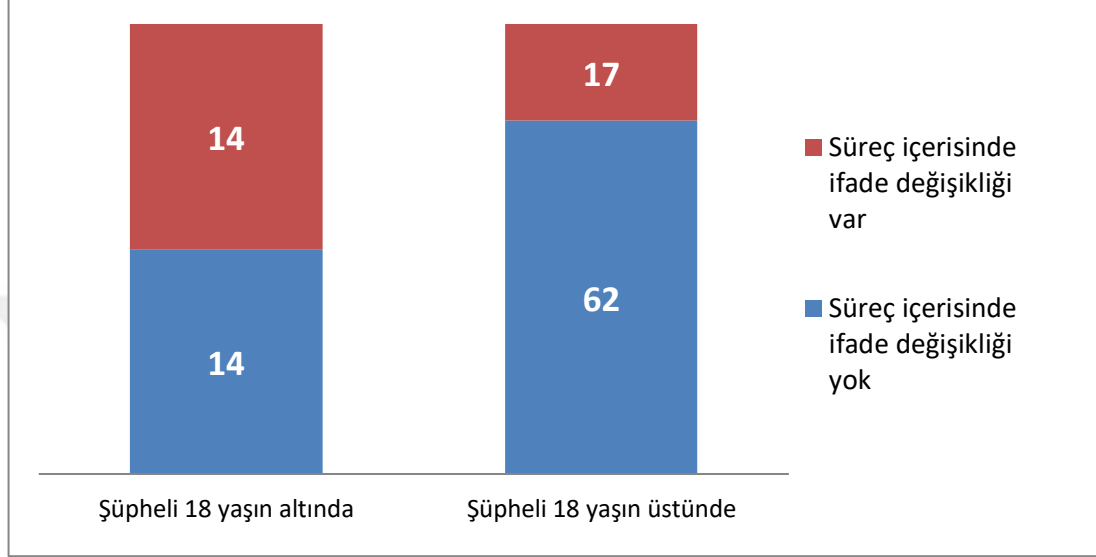
Olgularda, sanık şüphesi bulunanların yaş aralığı dağılımı incelendiğinde; 28 olguda (%26,2) şüphelinin 40 yaş üstünde, 23 olguda (%21,5) şüphelinin 25-40 yaş aralığında, 17 olguda şüphelinin 18-25 yaş aralığında (%15,9) olduğu tespit edilmiştir (Grafik 21).

Grafik 21: Şüphelilerin yaş aralığının dağılımı

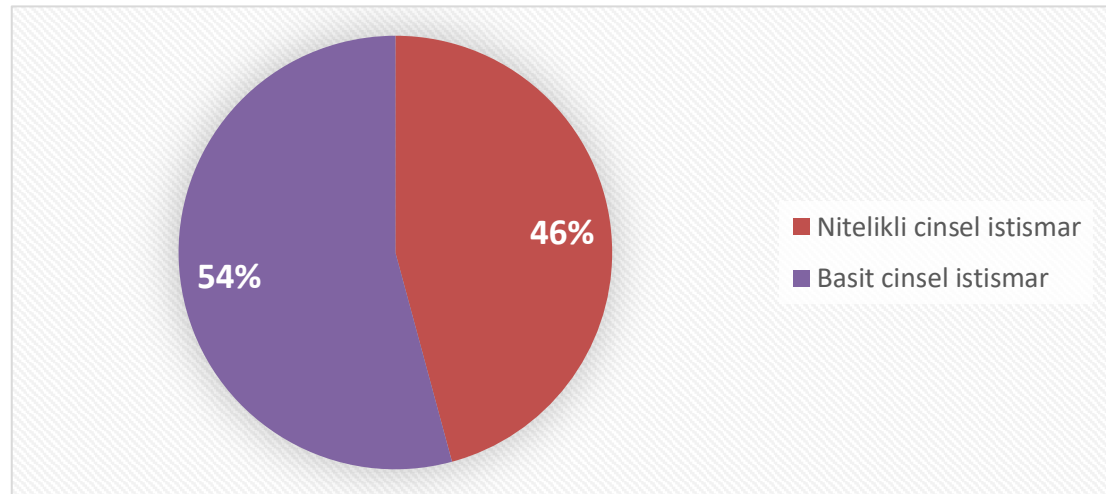
Şüphelinin yaş aralığı ile “beyanlara itibar edilip edilmeme durumu” ve “rapor sonucunda beyanların güvenilirliği ile ilgili ek değerlendirmede bulunulup bulunulmaması” arasındaki ilişki değerlendirilmiş, anlamlı istatistiksel ilişki bulunamamıştır.

Şüphelinin yaş aralığı ile süreç içerisinde ifadelerde değişim arası ilişki değerlendirildiğinde; şüphelinin yaşının 18'in üzerinde olduğu 79 olgunun 62'sinde (%78,5), şüpheli yaşının 18'in altında olduğu 28 olgunun 14'ünde (%50) süreç içerisinde ifadelerin değişmediği görülmüş, istatistiksel açıdan anlamlı ilişki saptanmıştır (p: 0,004). (Grafik 22).

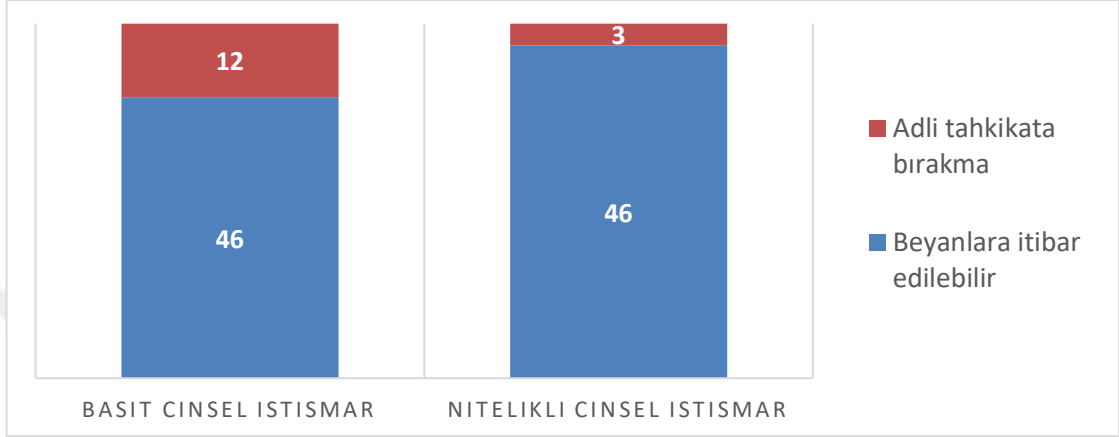
Grafik 22: Şüpheli yaşı ve ifade değişim ilişkisi

Olgular, iddia edilen olayın özelliklerine göre incelendiğinde; 58 olgunun (%54,2) basit cinsel istismar (dokunma, sürtünme, taciz, teşhircilik, fotoğraf paylaşımı vs.), 49 olgunun (%45,8) nitelikli cinsel istismar olduğu tespit edilmiştir (Grafik 23).

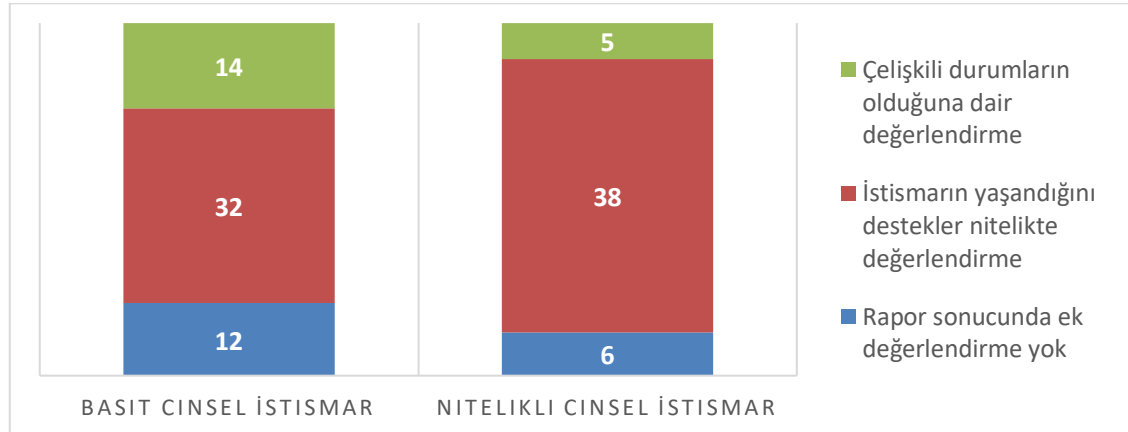
Grafik 23: Olayın özelliklerine göre dağılımı

İddia edilen olayın özelliği (basit veya nitelikli cinsel istismar) ile “beyanlara itibar durumu” arasındaki ilişki değerlendirilmiş; nitelikli istismarın görüldüğü 49 olgunun 46’sında (%93,9), basit cinsel istismarın görüldüğü 58 olgunun ise 46’sında (%79,3) beyanlara itibar edilmesine engel bir durumun bulunmadığı görülmüş, istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmuştur (p: 0,031) (Grafik 24).

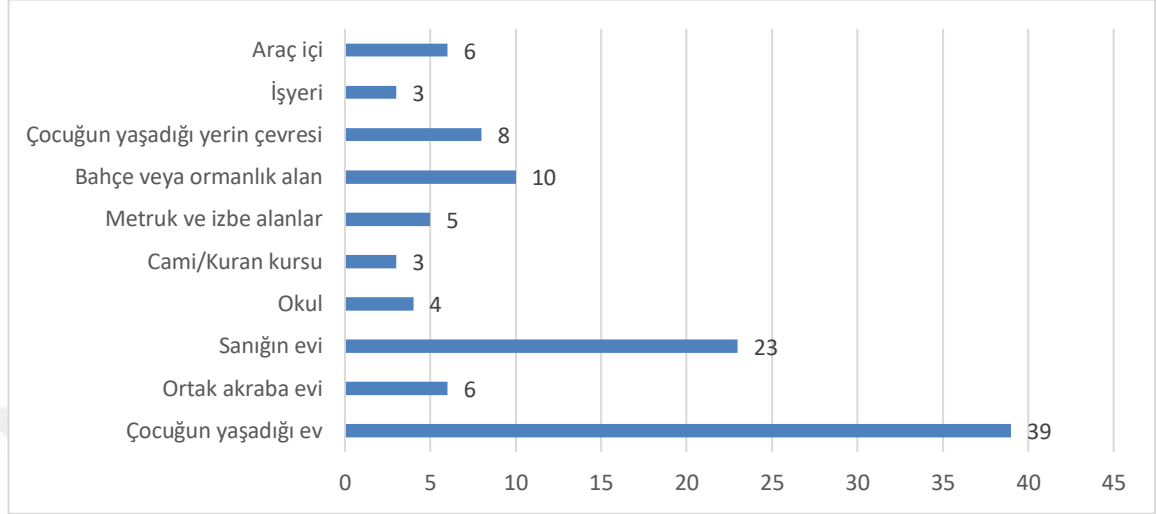
Grafik 24: Olay özelliği ile beyanlara itibar edilme ilişkisi

Olayın özelliği (basit veya nitelikli istismar) ile “rapor sonucunda beyanların güvenilirliği ile ilgili ek değerlendirmede bulunulup bulunulmaması” arasındaki ilişki değerlendirilmiş; nitelikli istismar iddiasının olduğu 49 olgunun 38’inde (%77,6), basit istismarın olduğu 58 olgunun ise 32’sinde (%55,2) istismarın yaşandığını destekler nitelikte ek değerlendirme (olayı anlatırken yaşanan duygulanım, beden dili, ruhsal belirti, anlatımlar-ifadeler arası tutarlılık vs. tariflenmesi) yapılma oranı yüksek bulunmuş, istatistiksel açıdan kısmen anlamlı fark bulunmuştur (p: 0,048) (Grafik 25).

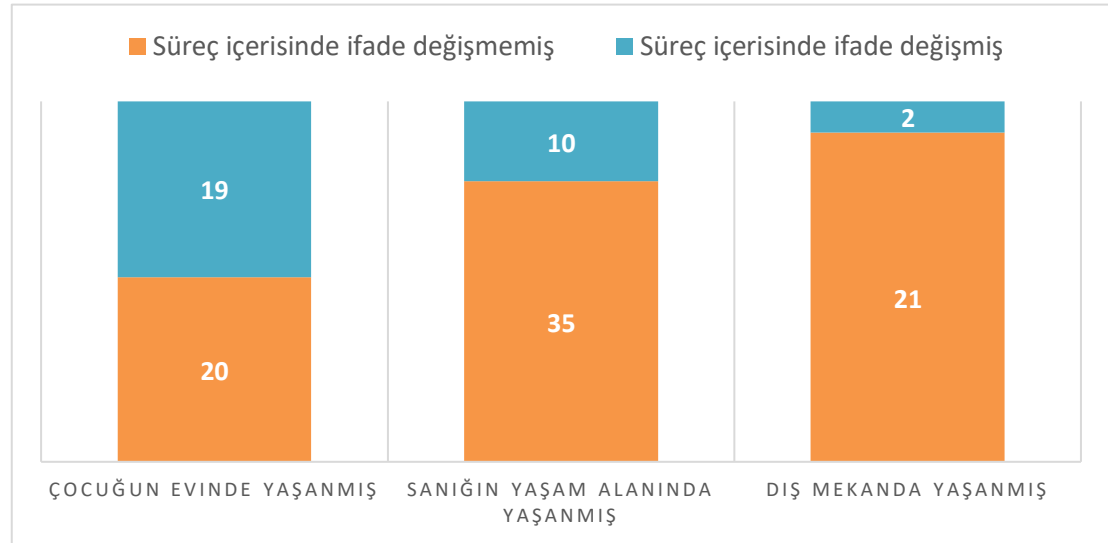
Grafik 25: Olay özelliği ile rapor sonucunda ek değerlendirme ilişkisi

Olgular, olayın yaşandığı yere göre değerlendirildiğinde; 39 olguda (%36,4) çocuğun yaşadığı evde, 23 olguda (%21,5) sanığın evinde, 10 olguda (%9,3) bahçe veya ormanlık alanda yaşandığı tespit edilmiştir (Grafik 26).

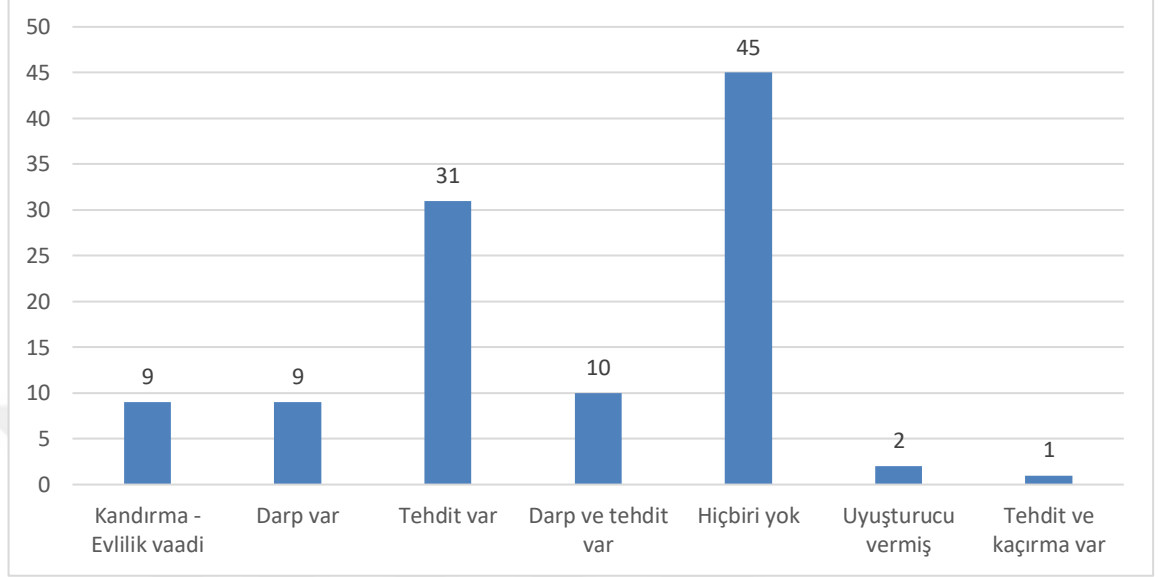
Grafik 26: Olayın yaşandığı yerlerin dağılımı

Olayın yaşandığı yer (çocuğun yaşadığı ev, sanığın yaşam alanı, dış mekân olarak 3 grupta birleştirildi) ile süreç içerisinde ifade değişikliği arası ilişki değerlendirilmiş; istismar eyleminin çocuğun yaşadığı evde gerçekleştiği 39 olgunun 19'unda (%48,7), sanığın yaşam alanında gerçekleştiği 45 olgunun 10'unda (%22,2), dış mekânda gerçekleştiği 23 olgunun 2'sinde (%8,7) çocuğun ifadelerinde değişiklik olmuş ve istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmuştur (p: 0,002) (Grafik 27).

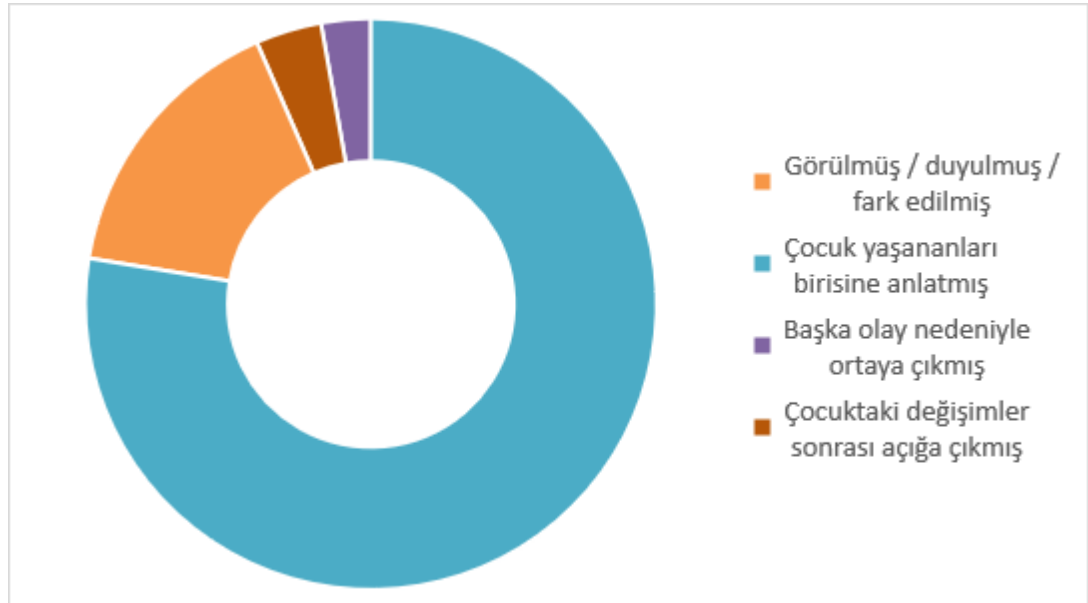
Grafik 27: Olayın yaşandığı yer ile süreç içerisinde ifade değişim ilişkisi

Olgular; olay esnasında darp, kandırma, tehdit durumuna göre değerlendirildiğinde; 31 olguda (%29,0) tehdit, 10 olguda (%9,3) darp ve tehdit olduğu, 42 olguda (%39,3) ise hiçbirinin olmadığı saptanmıştır (Grafik 28).

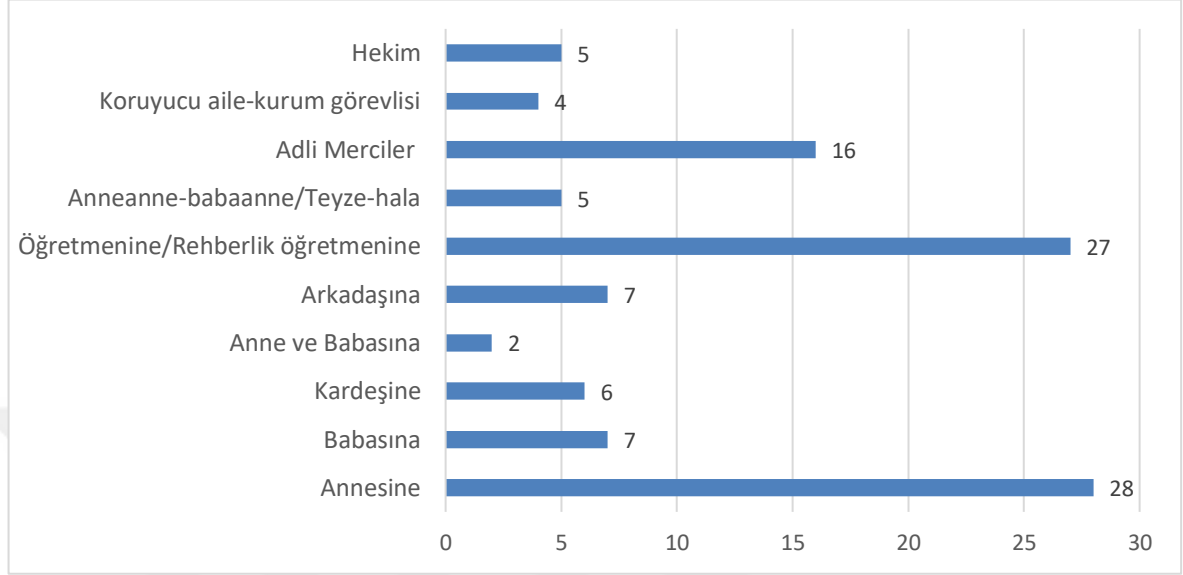
Grafik 28: Darp, kandırma, tehdit durumunun dağılımı

Olgular, olayın ortaya çıkış şekillerine göre incelendiğinde; 17 olguda (%15,9) olayın görüldüğü, duyulduğu veya fark edildiği, 83 olguda (%77,6) çocuğun yaşananları birisine anlatmasıyla ortaya çıktığı saptanmıştır (Grafik 29).

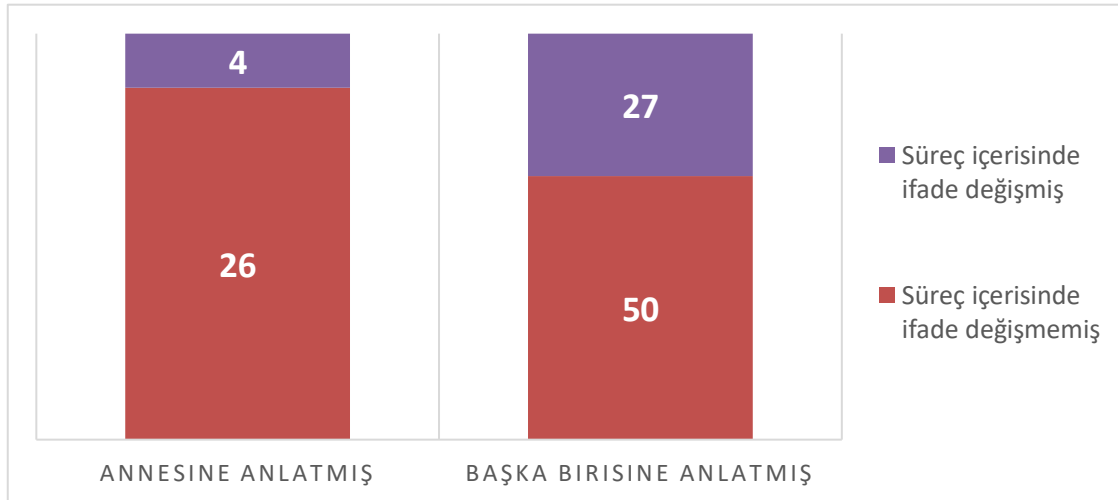
Grafik 29: Olguların ortaya çıkış şekillerinin dağılımı

Olgular, çocuğun yaşananları ilk anlattığı kişilerin dağılımına göre değerlendirildiğinde; 28 olgunun (%26,2) annesine, 27 olgunun (%25,2) öğretmenine ve 16 olgunun adli mercilere anlattığı tespit edilmiştir (Grafik 30).

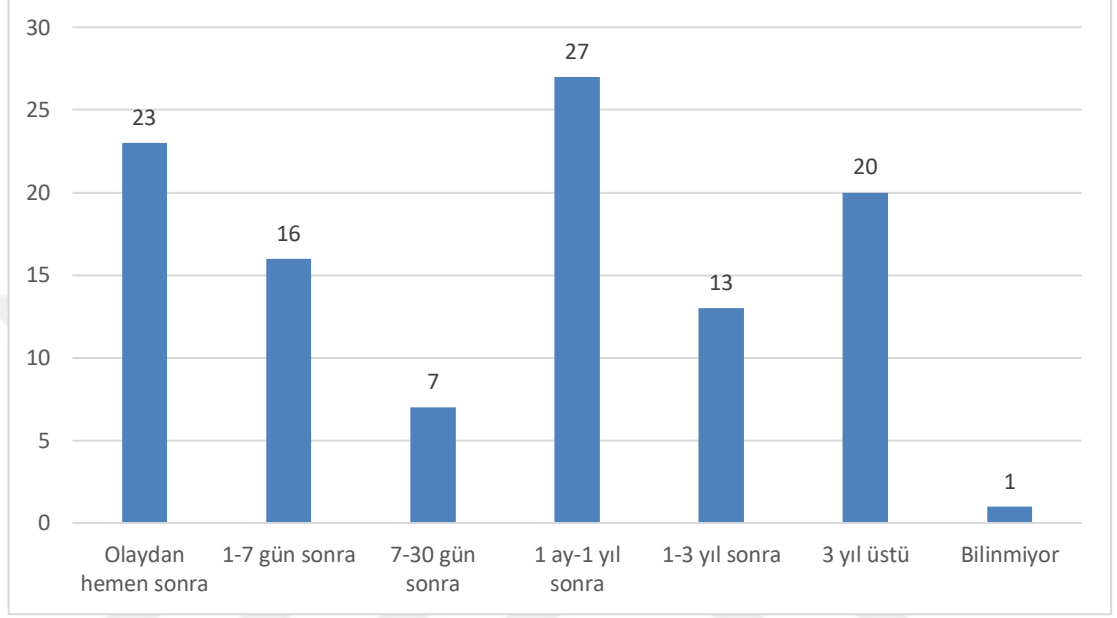
Grafik 30: Çocuğun olayı ilk olarak anlattığı kişilerin dağılımı

Olayı annesine anlatanlar (annesi ve diğerleri şeklinde gruplandı) ile süreç içerisinde ifade değişimi arası ilişki değerlendirildi; olayı annesine anlatan 30 olgunun 4'ünün (%13,3), başkasına anlatan 77 olgunun 27'sinin (%35,1) süreç içerisinde ifadelerini değiştirdiği görülmüş, istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmuştur ($p: 0,026$) (Grafik 31). Çocuğun anlattığı kişi; “aile bireyleri”, “akrabaları”, “aile dışı”, “öğretmenleri” şeklinde ayrı ayrı değerlendirildiğinde istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmadı.

Grafik 31: Yaşananları ilk olarak anneye anlatmayla ifade değişim ilişkisi

Olgular, olaydan ne kadar süre geçtikten sonra olayın açığa çıktığına göre değerlendirildiğinde; 23 olguda (%21,5) olay yaşandıktan hemen sonra, 27 olguda (%25,2) olayın yaşanmasının üzerinden 1 ay – 1 yıl arası bir süre geçtikten sonra, 20 (%18,7) olguda ise olayın üzerinden 3 yıldan uzun bir süre geçtikten sonra ortaya çıktığı saptanmıştır (Grafik 32).

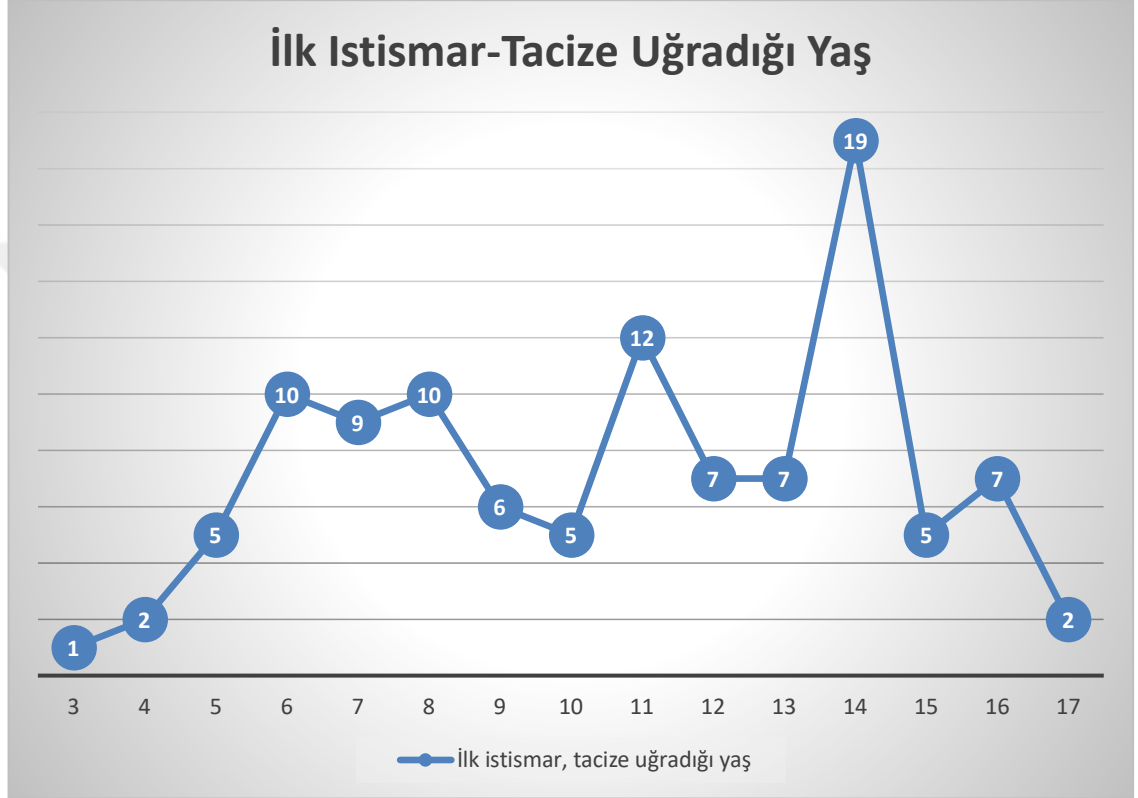
Grafik 32: Olayın ortaya çıkış süresi dağılımı

Olgularda; çocuğun yaşamış olduklarından birisine bahsetmiş olmasına rağmen üzerine gidilmeyerek adli sürecin geciktirilme dağılımı incelendiğinde; 7 olguda (%6,5) adli sürecin geciktirildiği belirlenmiştir.

Olguların, olay açığa çıktıktan sonra intihar düşüncelerinin olup olmama durumuna göre dağılımı değerlendirildiğinde; 90 olguda (%84,1) intihar düşüncelerinin olmadığı, 10 olguda (%9,3) intihar düşüncelerinin olduğu, 7 olguda (%6,5) ise intihar girişiminin olduğu tespit edilmiştir.

Olguların, olay sonrası kendilerine zarar verme davranışının olup olmadığının dağılımı incelendiğinde; 96 olguda (%89,7) bedenine zarar verme davranışının olmadığı, 6 olguda (%5,6) bedenine zarar verme girişimi olduğu, 4 olguda (%3,7) ise zarar verme düşüncelerinin olduğu tespit edilmiştir.

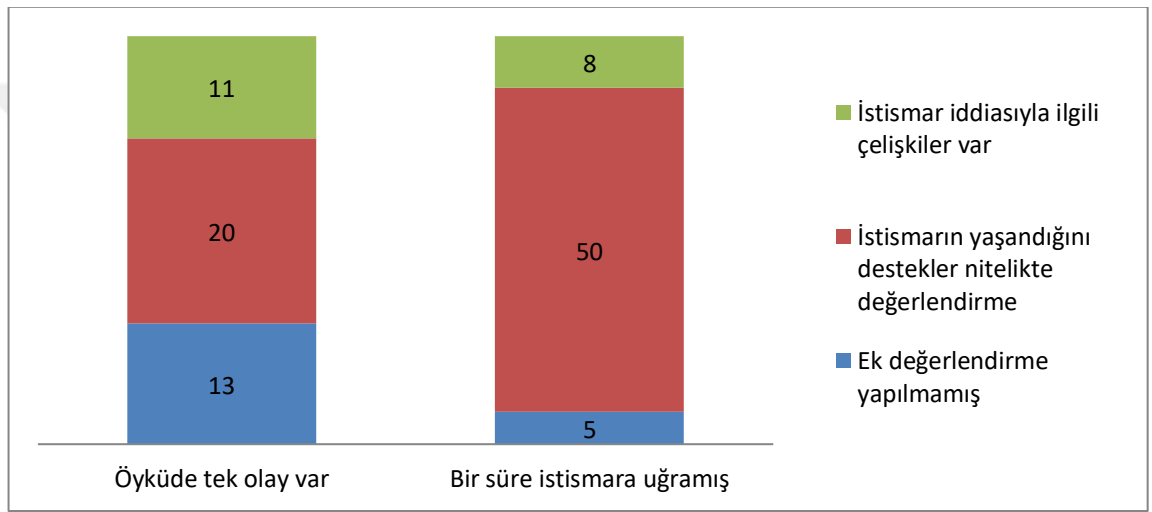
Olgularda, ilk istismar olayının yaşandığı yaşa göre dağılım incelendiğinde; 47 olgunun (%43,9) 12-18 yaş aralığında (12 yaş dahil), 42 olgunun (% 39,3) 7-11 yaş aralığında, 18 olgunun (%16,8) ise 0-6 yaş (6 yaş dahil) aralığında olduğu belirlenmiştir. Olguların ilk istismara uğradığı yaş Grafik 33'te detaylı şekilde gösterilmiştir.

Grafik 33: Olguların ilk istismara uğrama yaşlarına göre dağılımı

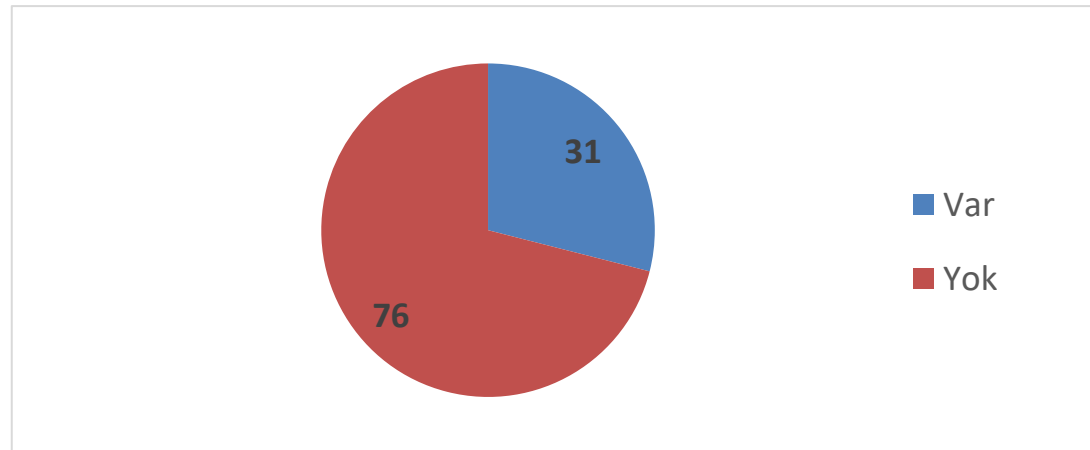
İlk defa istismarın yaşandığı yaş ile “beyanlara itibar”, “rapor sonucunda ek değerlendirme”, “ifadelerde zaman içerisinde değişim” arasındaki ilişki yaşlar farklı şekilde gruplandırılarak değerlendirilmiş; istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Çocuğun istismara uğrama süresi ile rapor sonucunda beyanlarla ilgili ek değerlendirmede bulunulup bulunulmaması (çelişkilerin varlığı, ifadeler arası tutarsızlık, olayı anlatırken yaşanan duygulanım, beden dili, ruhsal belirti, anlatımlar- ifadeler arası tutarlılık vs. tariflenmesi) arasındaki ilişki değerlendirilmiş (Süre: tek olay yaşayanlar ve bir süre boyunca istismara uğrayanlar olarak 2 gruba ayrıldı); Öyküsünde tek olay bulunan 44 olgunun 20'sinde (%45,4), bir süre boyunca istismara uğramış olan 63 olgunun ise 50'sinde (%79,4) rapor sonucunda istismarın yaşandığını destekler nitelikte değerlendirme yapılma dağılımı yüksek bulunmuş, istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğu belirlenmiştir (p: 0,003) (Grafik 34).

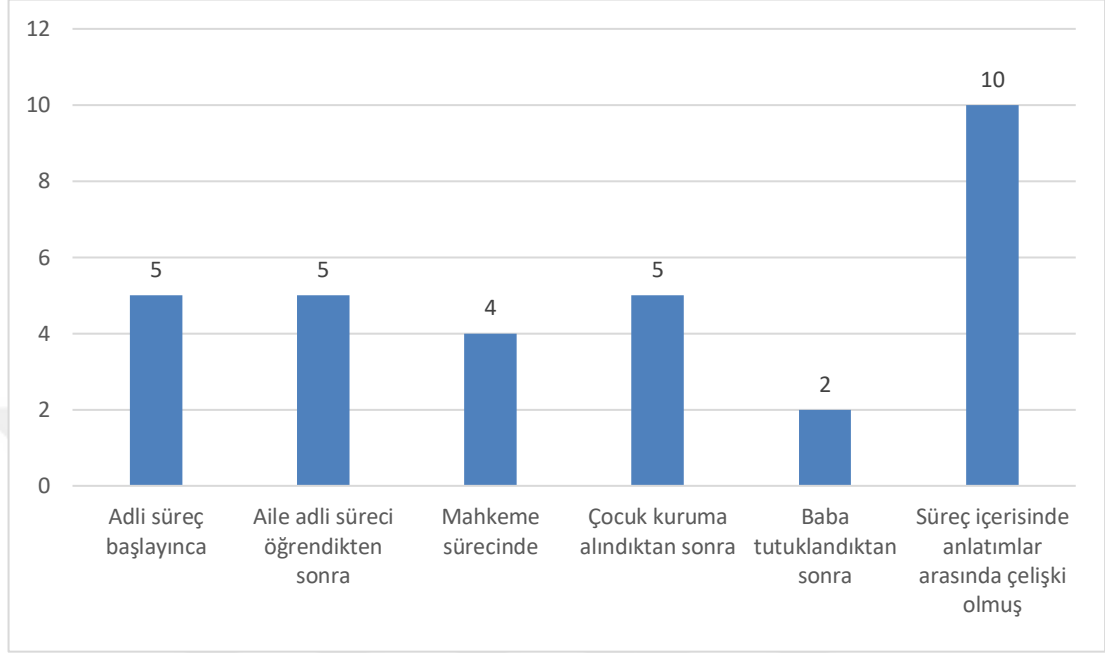
Grafik 34: İstismar süresi ile rapor sonucu ek değerlendirme ilişkisi

Olguların süreç içerisinde ifadelerinde değişiklik durumu değerlendirildiğinde; 76 olguda (%71,0) ifadelerde değişiklik olmadığı, 31 olguda (%29,0) süreç içerisinde ifadelerde değişiklik olduğu belirlenmiştir (Grafik 35).

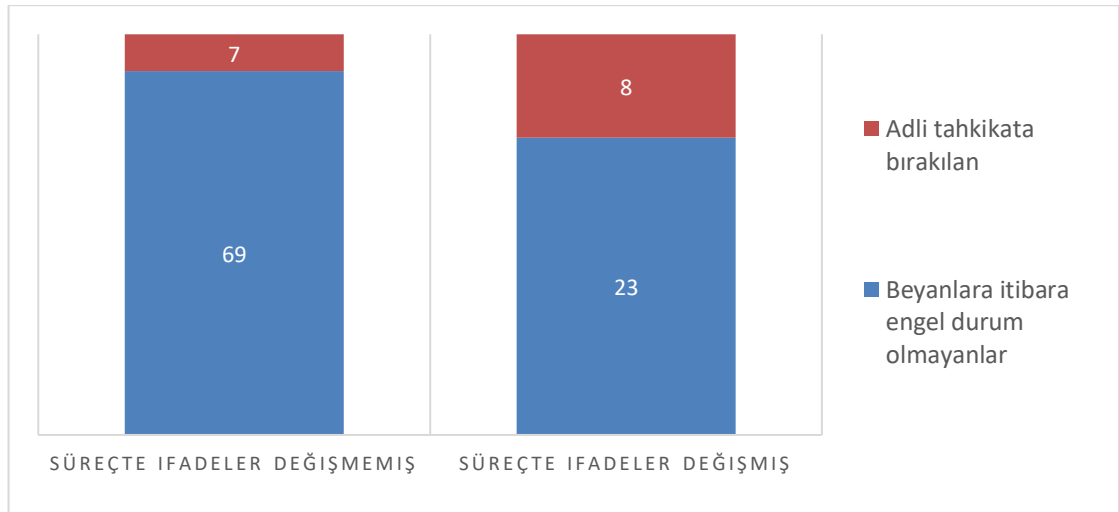
Grafik 35: Süreç içerisinde ifade değişim durumunun dağılımı

Olguların ifadelerinde değişim olduysa hangi aşamada olduğunun dağılımı incelendiğinde; 5 olguda (%4,7) adli s¼reç başladığında, 5 olguda (%4,7) çocuk kuruma alındıktan sonra değiştiği saptanmıştır (Grafik 36).

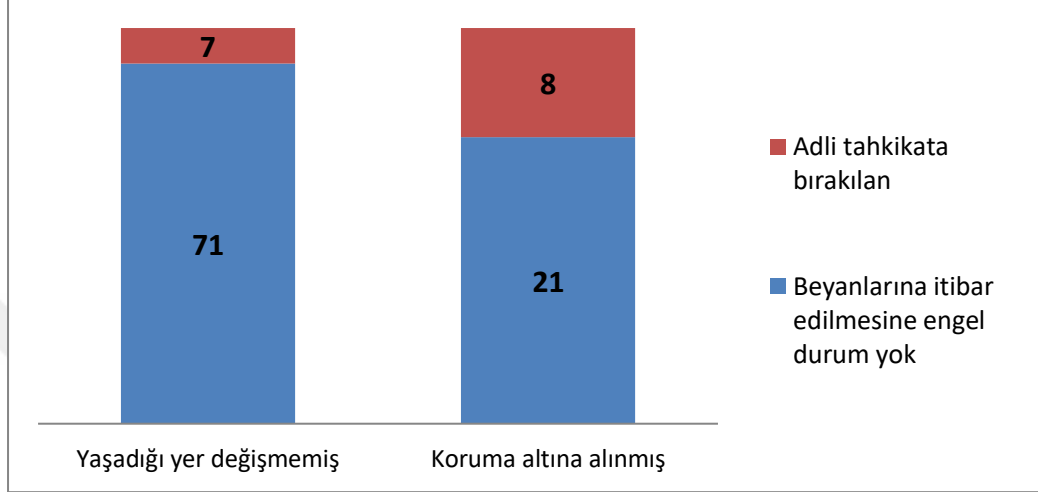
Grafik 36: İfade değişikliği olduysa hangi aşamada olduğunun dağılımı

S¼reç içerisinde ifadelerde değişim ile beyanlara itibar arasındaki ilişki değerlendirilmiş; s¼reç içerisinde ifadeleri değişen 31 olgunun 8'inde (%25,8), s¼reç içerisinde ifadelerde değişim olmayan 76 olgunun ise 7'sinde (%9,2) beyanlara itibar edilmesi durumunun adli tahkikatla aydınlatılmasına karar verildiği gör¼lm¼ř, istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmuştur (p: 0,025) (Grafik 37).

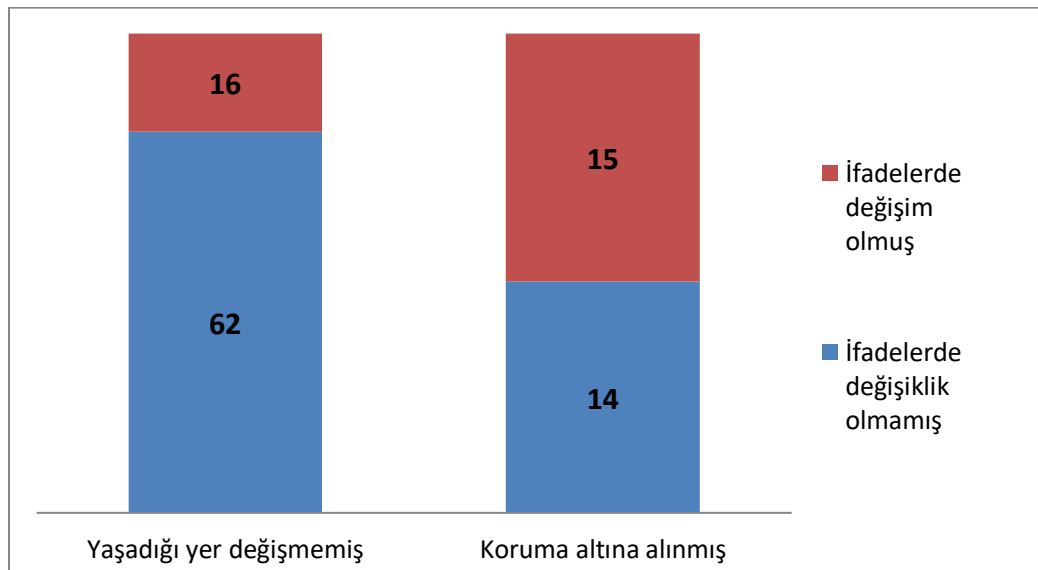
Grafik 37: S¼reç içerisinde ifadelerde değişim ile beyanlara itibar ilişkisi

Olay sonrası koruma altına alınma durumu ile beyanlara itibar arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Olay sonrası çocuğun yaşadığı yerin değişmediği 78 olgunun 7'sinde (%9), koruma altına alınan 29 olgunun ise 8'inde (%27,6) beyanlara itibar edilme durumunun adli tahkikata bırakıldığı belirtilmiş ve istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmuştur (p: 0,014) (Grafik 38).

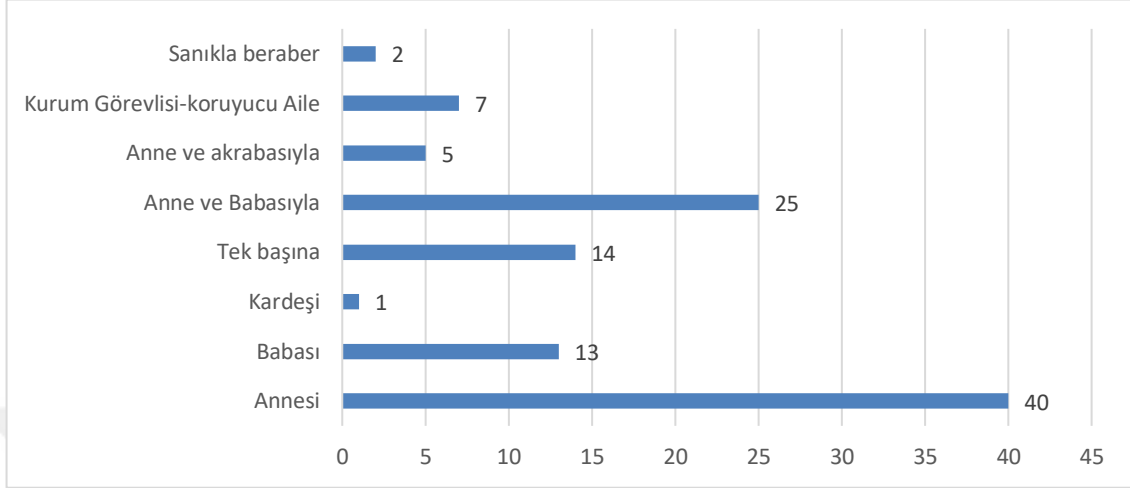
Grafik 38: Koruma altına alınma ve beyanlara itibar ilişkisi

Olay sonrası koruma altına alınma durumu ile süreç içerisinde ifadelerde değişim durumu arasındaki ilişki değerlendirilmiş, olay sonrası çocuğun koruma altına alındığı 29 olgunun 15'inde (%51,7), çocuğun yaşadığı yerin değişmediği 78 olgunun ise 16'sında (%20,5) çocuğun ifadelerinin süreç içerisinde değiştiği saptanmış olup, istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmuştur (p: 0,002) (Grafik 39).

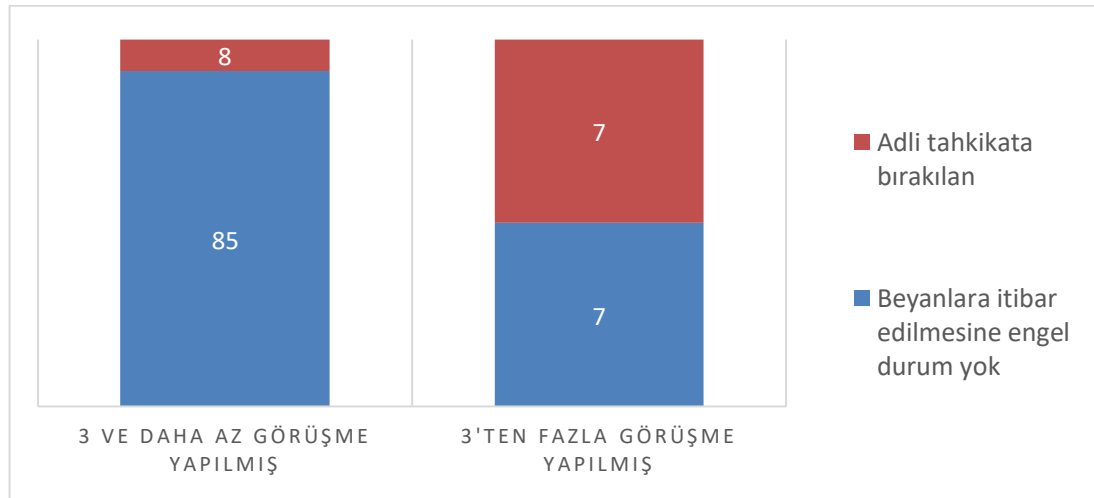
Grafik 39: Koruma altına alınma ve ifade değişikliği ilişkisi

Olguların, muayeneye kiminle geldiğine göre dağılımı incelendiğinde; 40 olgunun (%37,4) yalnızca annesi, 13 olgunun (%12,1) yalnızca babası, 25 olgunun (%23,4) annesi ve babası ile birlikte geldiği tespit edilmiştir (Grafik 40).

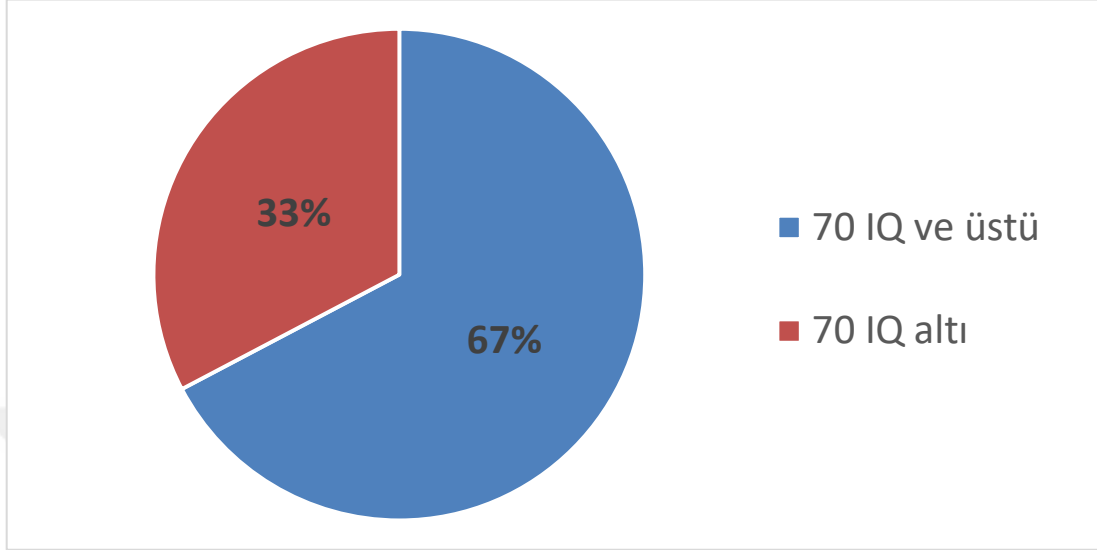
Grafik 40: Olguların muayeneye kiminle geldiğinin dağılımı

Olgular için KOÜ'de kaç farklı tarihte görüşme yapıldığının dağılımı incelendiğinde; 56 olgu ile (%52,3) 2 kere, 37 olgu ile (%34,6) 3 kere, 5 olgu ile (%4,7) 4 kere görüşüldüğü tespit edilmiştir. Çocukla yapılan görüşme sayısı (3 ve daha az, 3'ten fazla şeklinde 2 gruba ayrıldı) ile beyanlara itibar durumu arasındaki ilişki değerlendirildiğinde; 3 ve daha az sayıda görüşme yapılan 93 olgunun 8'inde (%8,6), 3'ten fazla görüşme yapılan 14 olgunun ise 7'sinde (%50) beyanlara itibar durumunun adli tahkikatla aydınlatılmasının önerildiği görülmüş olup, istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmuştur (p: 0,0001) (Grafik 41).

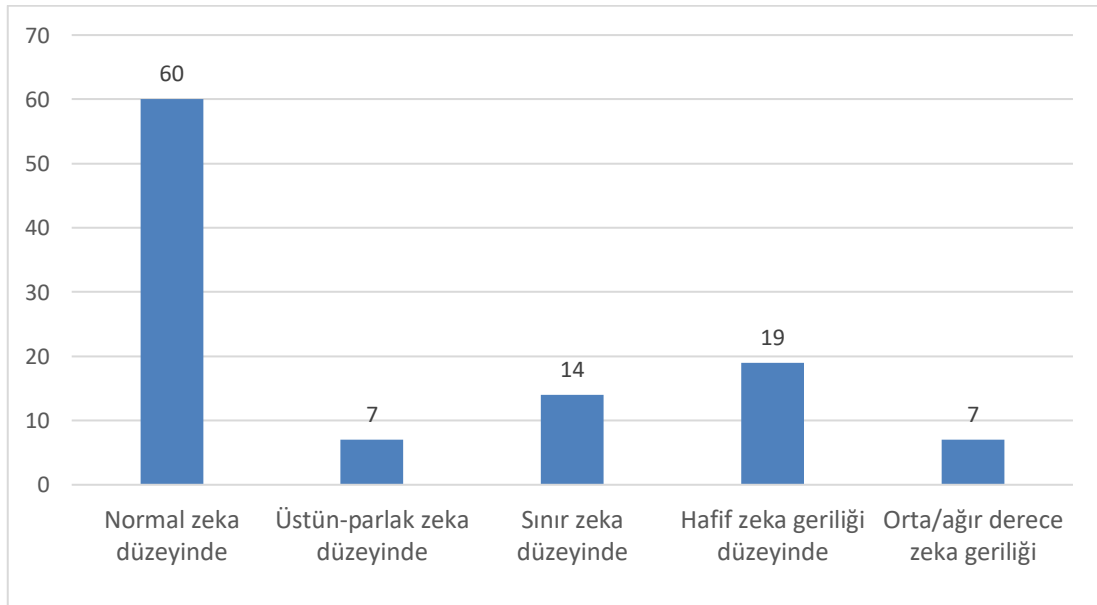
Grafik 41: Görüşme sayısı ile beyanlara itibar ilişkisi

Olguların IQ testleri incelendiğinde; 72 olgunun (%67,3) 70 IQ üzerinde olduğu, 35 olgunun (%32,7) ise 70 IQ altında olduğu tespit edilmiştir (Zekâ testi yapılamayan 15 olgu, klinik zekâ durumuna göre değerlendirilmiştir) (Grafik 42).

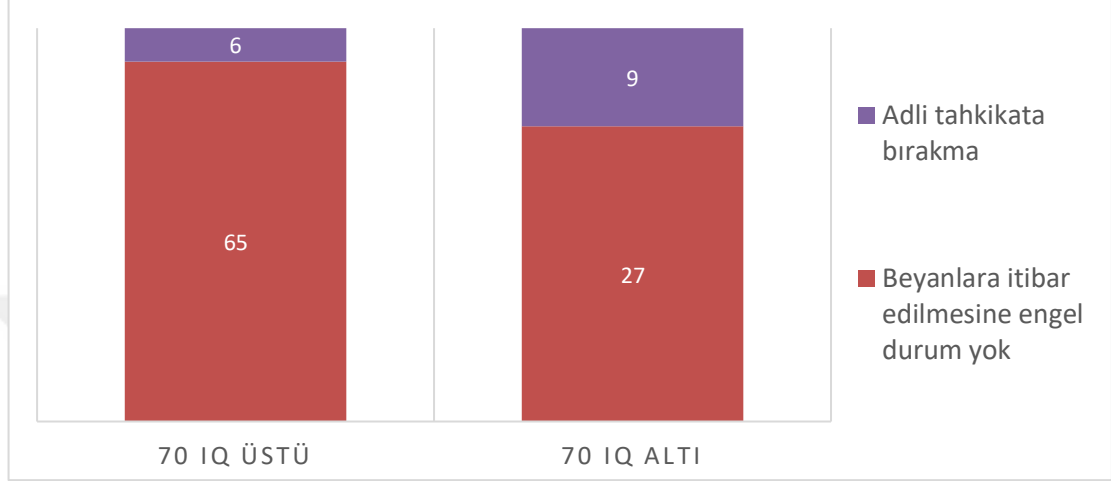
Grafik 42: Olguların zekâ durumu

Olguların klinik zekâ durumlarının dağılımı değerlendirildiğinde; 14 olguda (%13,1) sınır zekâ düzeyi, 19 olguda (%17,8) hafif zekâ geriliği, 7 olguda (%6,5) ise orta-ağır zekâ geriliği olduğu belirlenmiştir (Grafik 43).

Grafik 43: Olguların klinik olarak zekâ durumlarının dağılımı

Çocukların zekâ durumları ile beyanlara itibar durumu arası ilişki değerlendirildiğinde; zekâ geriliği olan 36 olgunun 9’unda (%25), zekâ geriliği olmayan 71 olgunun 6’sında (%8,5) beyanlara itibar konusunda öyküdeki tutarsızlıklar nedeni ile kararın adli tahkikata bırakılması gerektiğinin belirtildiği görülmüş, istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmuştur (p: 0,019) (Grafik 44).

Grafik 44: Zekâ düzeyi ile beyanlara itibar ilişkisi

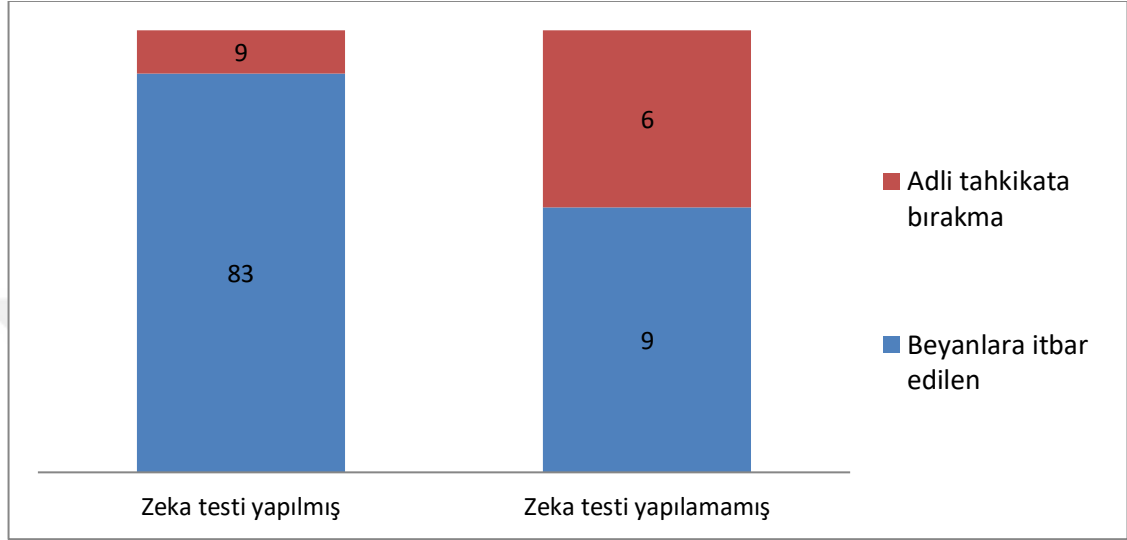
Zekâ düzeyi ile “süreç içerisinde ifade değişikliği olup olmaması”, “rapor sonucunda beyanların güvenilirliği ile ilgili ek değerlendirmede bulunulup bulunulmaması (olayı anlatırken yaşanan duygulanım, beden dili, ruhsal belirti, anlatımlar-ifadeler arası tutarlılık vs. tariflenmesi)” arasında anlamlı istatistiksel ilişki bulunamadı.

Çocuklarda özel eğitim görme durumu ile süreç içerisinde ifadelerde değişiklik olması arası ilişki değerlendirilmiş; özel eğitim aldığına dair öyküsü olan 32 olgunun 5’inin (%15,6) süreç içerisinde ifadelerinin değiştiği, özel eğitim öyküsü olmayan 75 olgunun ise 26’sının (%34,7) süreç içerisinde ifadelerinin değiştiği görülmüş, istatistiksel açıdan kısmen anlamlı fark bulunmuştur (p: 0,047) (Tablo 3).

		<i>Süreç içerisinde ifadelerde değişim</i>	
		<i>Olmamış</i>	<i>Olmuş</i>
<i>Özel Eğitim Durumu</i>	<i>Görmüş veya Halen görüyor</i>	27	5
	<i>Görmemiş</i>	49	26

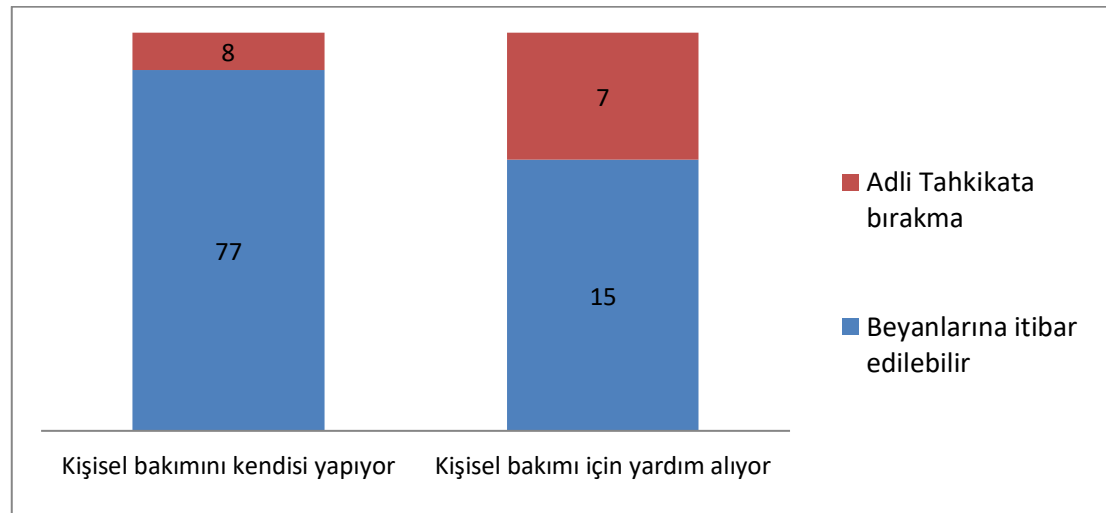
Tablo 3: Özel eğitim durumu ve ifadelerde değişim ilişkisi

Çocuğa zekâ testi yapılabilmesi ve beyanlarına itibar arası ilişki değerlendirilmiş; Zekâ testi yapılabilen 92 olgunun 9'unda (%9,8), çocuğa bağı sebeplerden zekâ testi yapılamayan 15 olgunun ise 6'sında (%40) beyanlara itibar durumunun adli tahkikatla aydınlatılmasının önerildiğı saptanmış, istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmuştur (p: 0,002) (Grafik 45).

Grafik 45: Zekâ testi yapılabilme ile beyanlara itibar ilişkisi

Çocuğun kişisel bakımını yapabilme becerisi ile beyanlarına itibar arası ilişki değerlendirilmiş; kişisel bakımını kendi yapabilen 85 olgunun 8'inde (%9,4), kişisel bakımını yapamayan 22 olgunun ise 7'sinde (%31,8) beyanlara itibar durumunun adli tahkikatla aydınlatılmasının önerildiğı saptanmış, istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmuştur (p: 0,007) (Grafik 46).

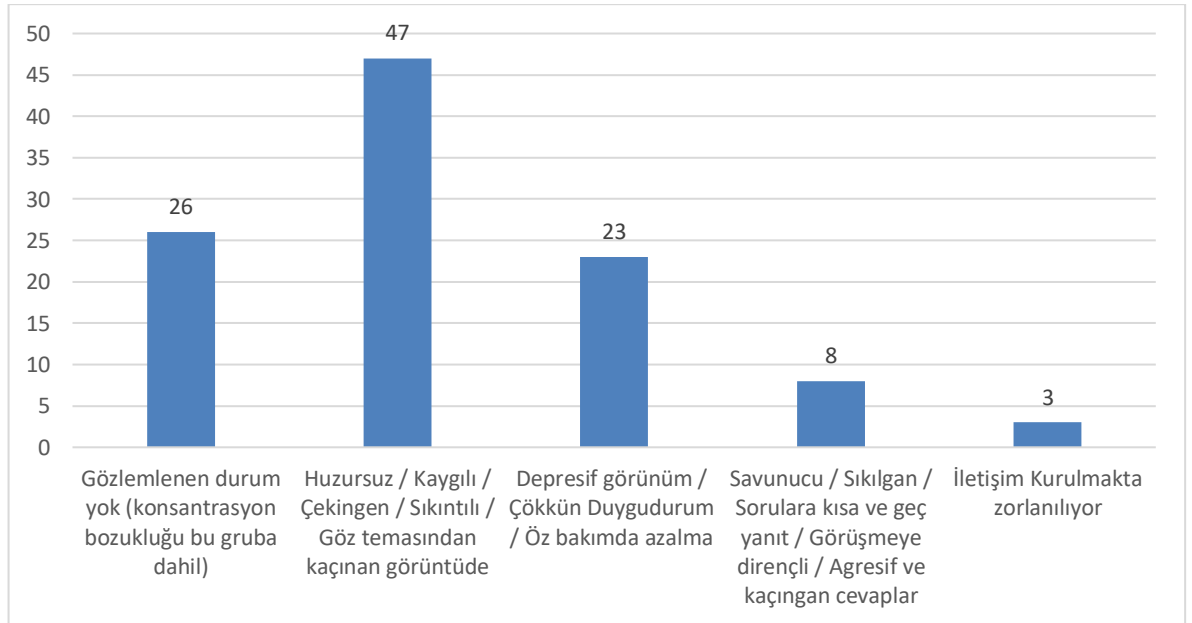
Grafik 46: Kişisel bakımını yapabilme ile beyanlara itibar ilişkisi

Çocukların tarafımıza başvuru yaşı ile beyanlara itibar edilme durumu arasındaki ilişki incelendiğinde (ifadelerde ve öyküde çelişkiler bulunması nedeni ile beyanlara itibar edilme durumu adli tahkikata bırakılan olgular, beyanlara itibar edilemeyen olgular ile birleştirilmiştir); 12 yaş üstü 71 olgunun 6'sında (%8,5) beyanlara itibar edilme durumunun adli tahkikata bırakıldığı, 12 yaş altı 36 olgunun ise 9'unda (%25) beyanlara itibar edilme durumunun adli tahkikata bırakıldığı görülmüş, istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur (p: 0,02) (Tablo 4).

		<i>Beyanlarına İtibar Edilme Durumu</i>	
		<i>İtibar edilmesine engel durum yok</i>	<i>Adli tahkikatla aydınlatılması</i>
<i>Olgu Yaşı</i>	<i>12 yaş altı</i>	27	9
	<i>12 yaş üstü</i>	65	6

Tablo 4: Olgu yaşı ile beyanlara itibar ilişkisi

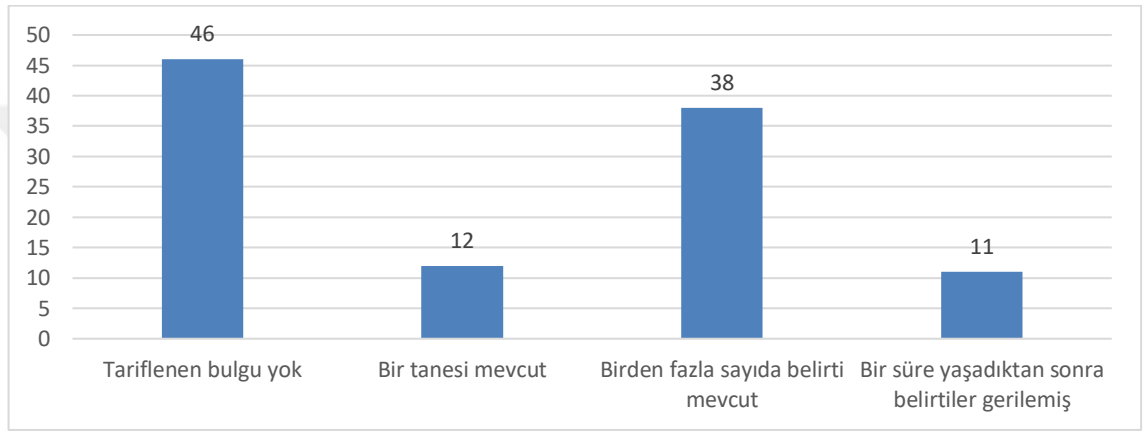
Olguların ruhsal durum muayenesindeki bulgular değerlendirildiğinde; 47 olguda (%43,9) huzursuzluk ve kaygı belirtileri, 23 olguda (%21,5) depresif durum, 8 olguda (%7,5) savunucu ve sıkılgan görünüm tespit edilmiştir (Grafik 47).

Grafik 47: Olguların ruhsal durum muayenesindeki bulguların dağılımı

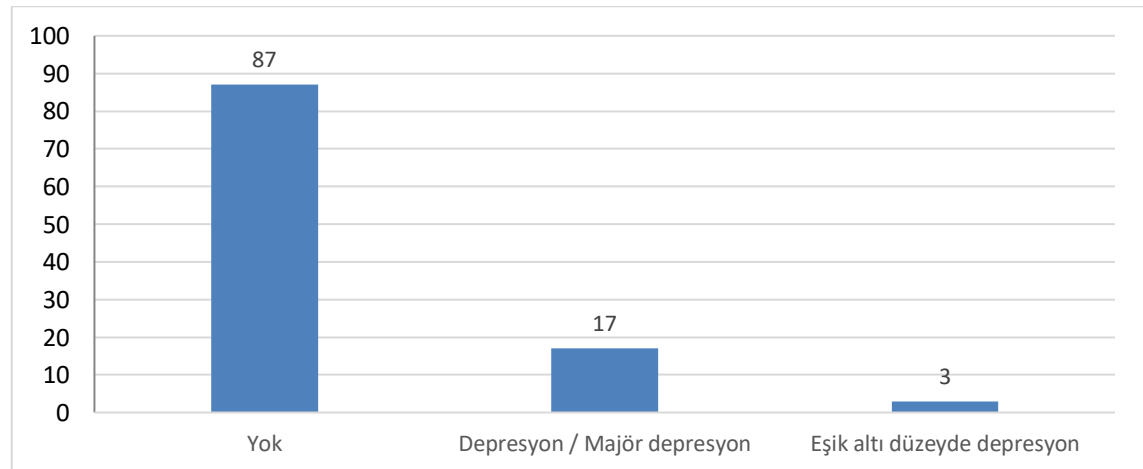
Olgularda, olaya bağlı ruhsal belirti tariflenip tariflenmediği incelendiğinde; 46 olguda (%43,0) ruhsal belirti gözlenmediği, 61 olguda (%57,0) ise ruhsal belirti gözlendiği belirlenmiştir.

Olgularda olay sonrası; uyku problemi, iştahta değişim, yeniden yaşantılama, kaygı-huzursuzluk gibi TSSB ile uyumlu belirtilerin bulunup bulunmadığı değerlendirildiğinde; 46 olguda (%43,0) tariflenen bulgu olmadığı, 12 olguda (%11,2) belirtilerden bir tanesinin görüldüğü, 38 olguda (%35,5) birden fazla belirti mevcut olduğu tespit edilmiştir (Grafik 48).

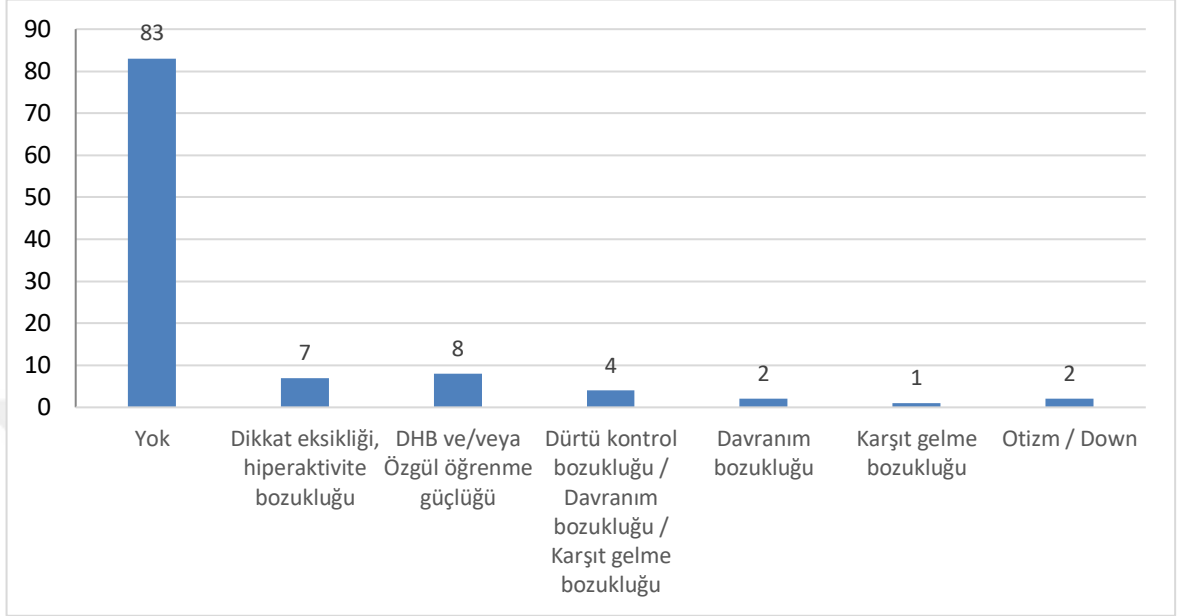
Grafik 48: Olay sonrası TSSB ile uyumlu belirti durumunun dağılımı

Olgularda, duygudurum bozukluğu olup olmadığının dağılımı incelendiğinde; 87 olguda (%81,3) belirti gözlenmediği, 17 olguda (%15,9) depresyon-majör depresyon, 3 olguda (%2,8) ise eşik altı düzeyde depresyon gözlendiği tespit edilmiştir (Grafik 49).

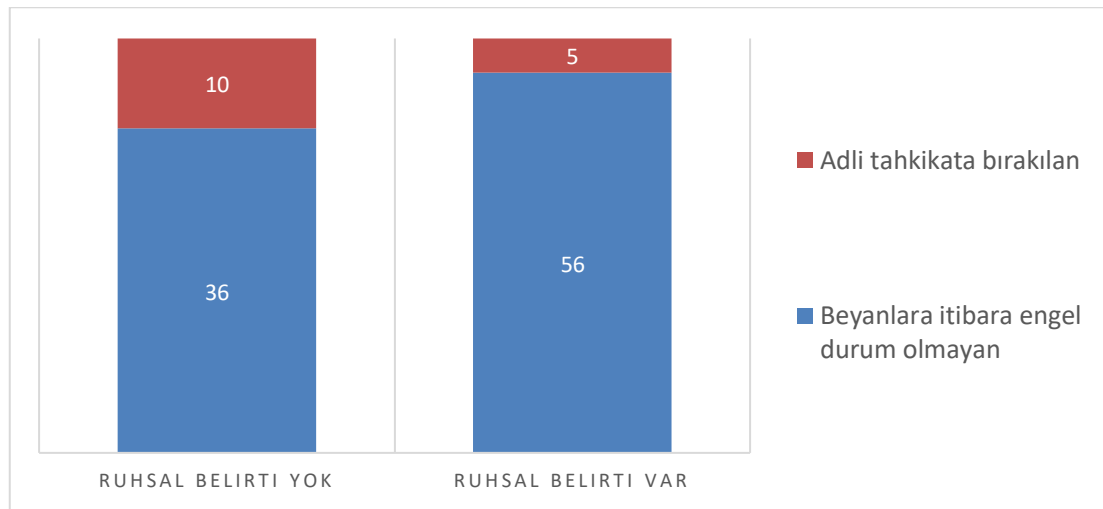
Grafik 49: Olgularda depresyon durumunun dağılımı

Olgularda, ek bir ruhsal patoloji tariflenme durumu değerlendirildiğinde; 83 olguda (%77,6) tariflenmediği, 7 olguda (%6,5) dikkat eksikliği, 7 olguda (%6,5) ise dürtü kontrol bozukluğu tariflendiği belirlenmiştir (Grafik 50).

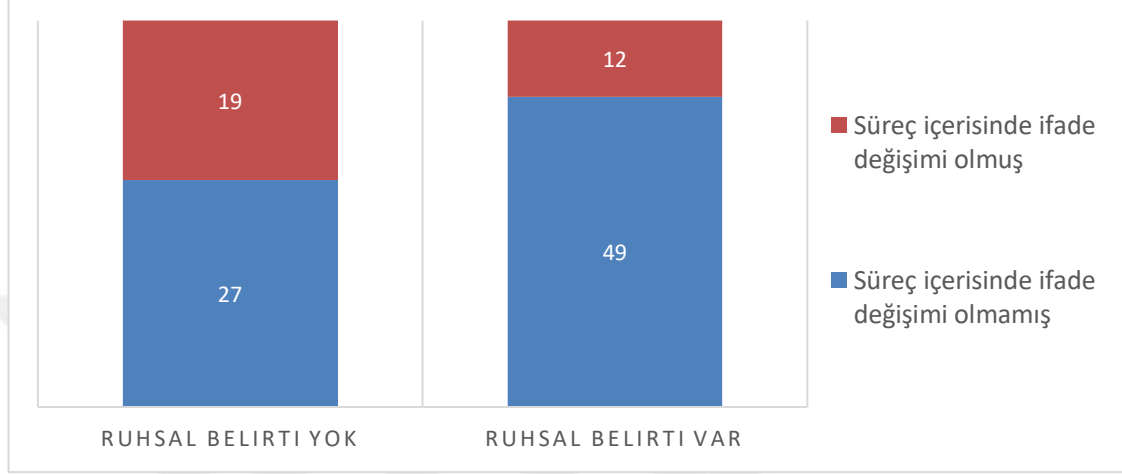
Grafik 50: Olguların ek ruhsal patoloji durumuna göre dağılımı

Ruhsal belirti tariflenen olgular ile beyanlara itibar arasındaki ilişki değerlendirilmiş; ruhsal belirti tariflenen 61 olgunun 56'sında (%91,8) beyanlara itibar edilmesine engel durum olmadığı, ruhsal belirti tariflenmeyen 46 olgunun ise 36'sında (%78,3) beyanlara itibar edilmesine engel durum bulunmadığı görülmüş, istatistiksel açıdan kısmen anlamlı fark bulunmuştur (p: 0,046) (Grafik 51).

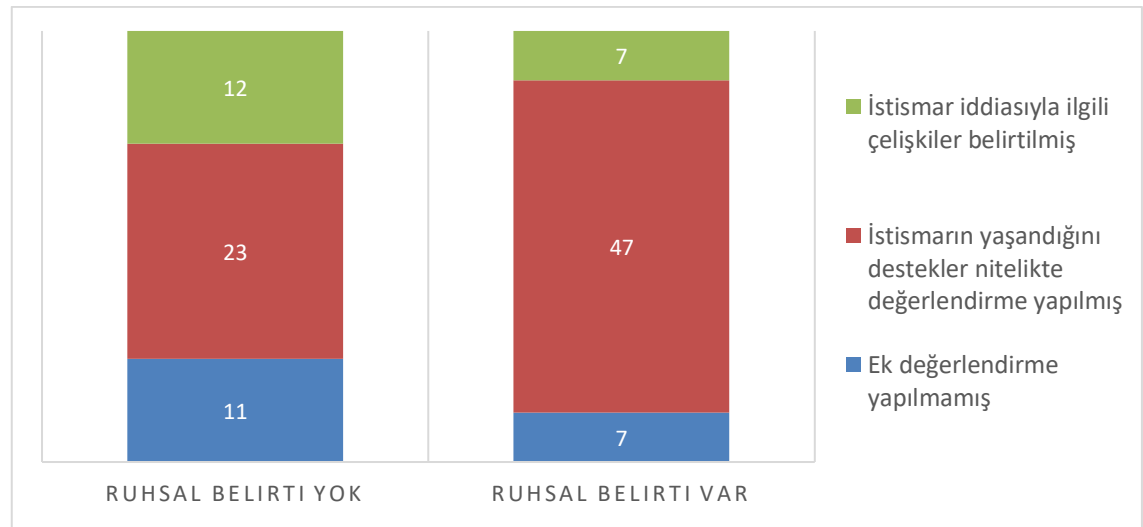
Grafik 51: Ruhsal belirti ile beyanlara itibar ilişkisi

Muayenelerde ruhsal belirti tariflenen olgular ile süreç içerisinde ifade değişimi arasındaki ilişki değerlendirilmiş; ruhsal belirti tariflenen 61 olgunun 49'unda (%80,3), ruhsal belirti tariflenmeyen 46 olgunun ise 27'sinde (%58,7) süreç içerisinde ifade değişikliği olmadığı görülmüş, istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmuştur (p: 0,015) (Grafik 52).

Grafik 52: Ruhsal belirti ile ifade değişikliği ilişkisi

Muayenelerde, ruhsal belirti (anksiyete, TSSB, depresyon belirtilerinden bir veya daha fazlası) tariflenen olgular ile rapor sonucunda beyanlarla ilgili ek değerlendirmede bulunulup bulunulmaması arasındaki ilişki değerlendirilmiş; Ruhsal belirti tariflenen 61 olgunun 47'sinde (%77,0) ruhsal belirti tariflenmeyen 46 olgunun 23'ünde (%50) istismarın yaşandığını destekler nitelikte değerlendirme yapılmış, istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmuştur (p: 0,014) (Grafik 53).

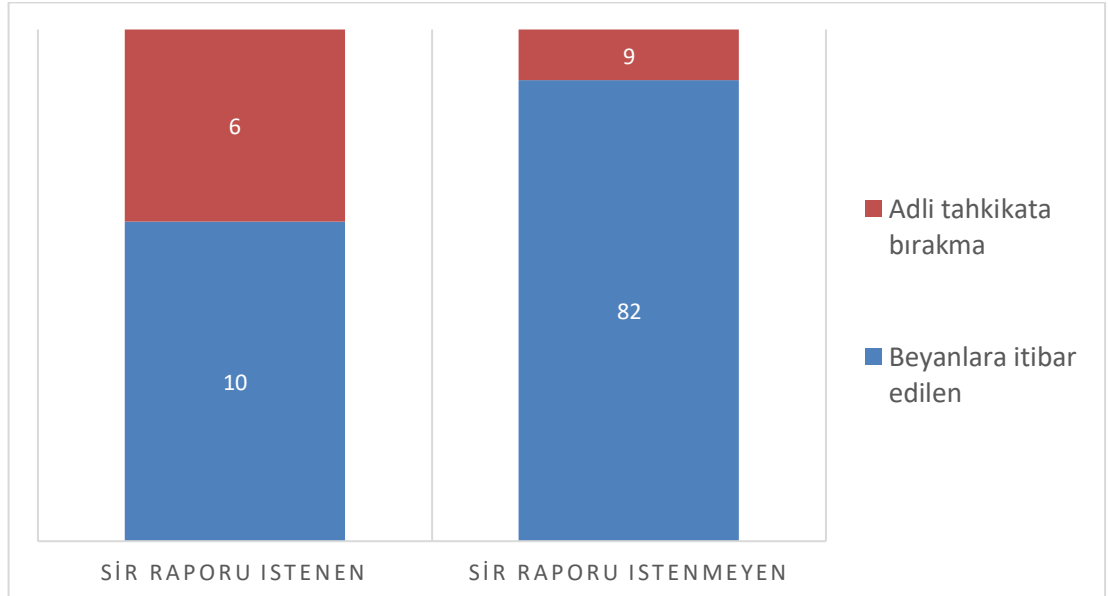

Grafik 53: Ruhsal belirti ile ek değerlendirme ilişkisi

Olgular tedbir kararı çıkarılması önerisinde bulunulup bulunulmama durumuna göre incelendiğinde; 55 olguya (%51,4) sağlık tedbiri kararı, 9 olguya (%8,4) eğitim tedbiri kararı, 43 olguya (%40,2) danışmanlık tedbiri kararı çıkarılmasının önerildiği belirlenmiştir.

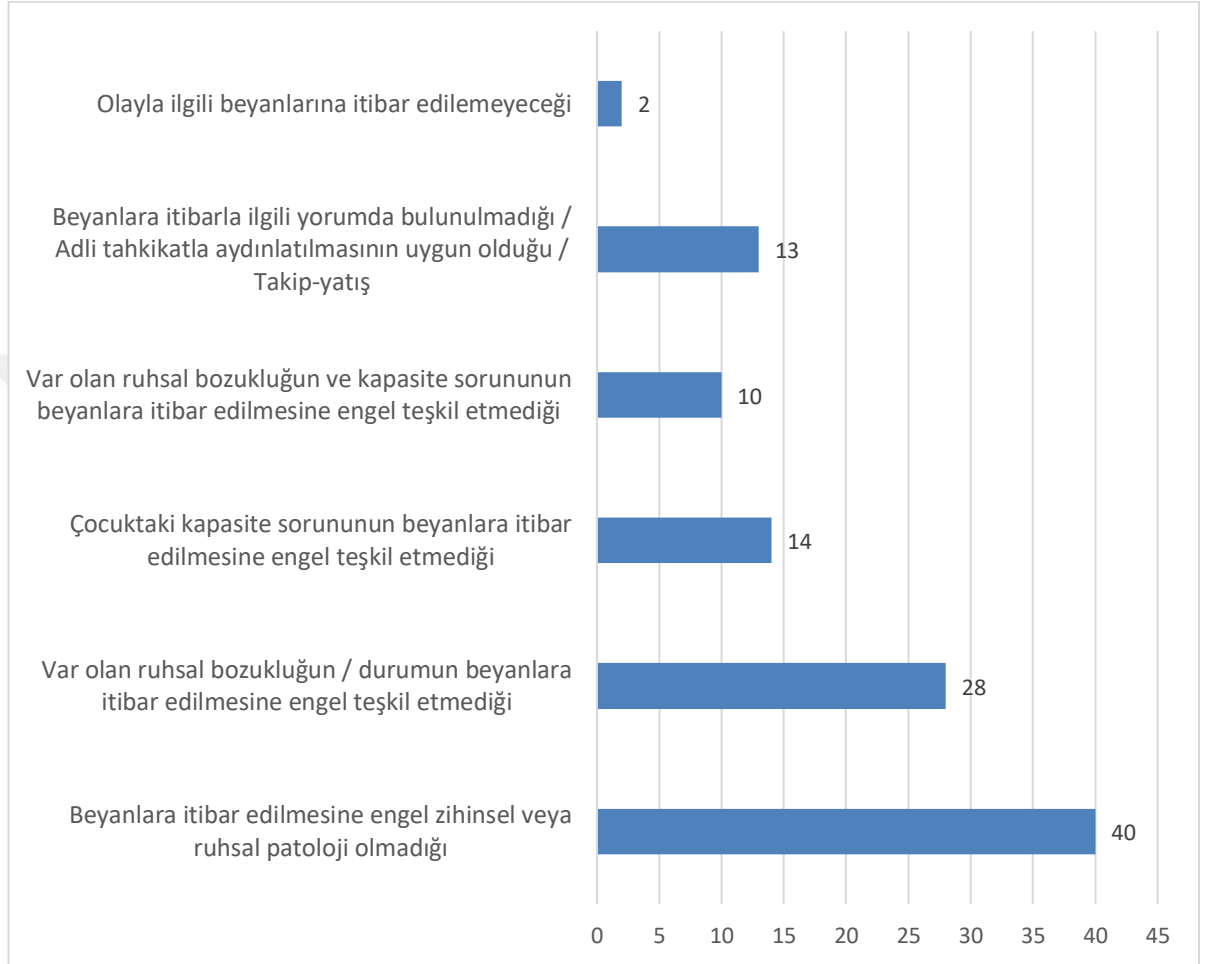
Olgulara düzenlenen raporların sonucunda Sosyal İnceleme Raporu (SİR) önerilip önerilmeme durumuna göre incelendiğinde; 16 olgudan (%15,0) SİR istendiği belirlenmiştir.

Rapor sonucunda SİR raporu düzenlenmesi istenen olgular ile beyanlara itibar arasındaki ilişki değerlendirildiğinde; SİR raporu istenmeyen 91 olgunun 9'unda (%9,9) beyanlara itibar edilemediği – adli tahkikatla karar verilmesinin uygun olduğu, SİR raporu istenen 16 olgunun ise 6'sında (%37,5) beyanlara itibar edilmediği – adli tahkikatla karar verilmesinin uygun olduğu görülmüş, istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmuştur (p: 0,003) (Grafik 54).

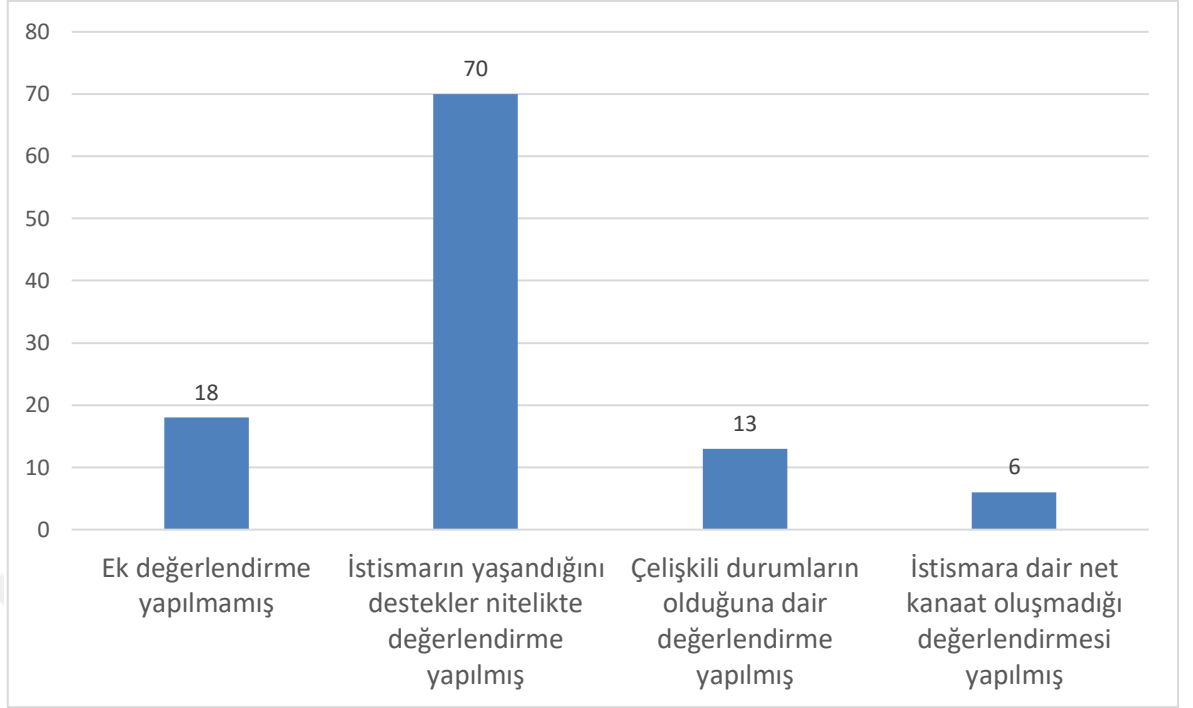
Grafik 54: SİR raporu istenmesi ile beyanlara itibar ilişkisi

Olguların beyanlarına itibar durumu incelendiğinde; 40 olgunun (%37,4) beyanlarına itibar edilmesine engel zihinsel veya ruhsal patoloji olmadığı, 28 olgunun (%26,2) ise var olan durumunun beyanlara itibar edilmesine engel teşkil etmediği görülmüştür (Grafik 55).

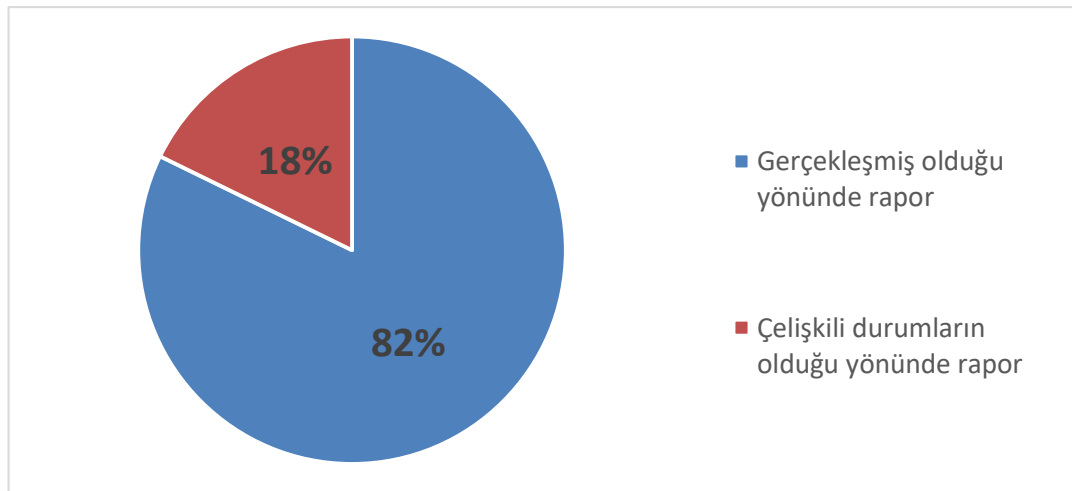
Grafik 55: Olguların beyanlarına itibar edilip edilmeyeceğinin dağılımı

Olgularda, beyanlar konusunda ek değerlendirme yapıp yapılmadığının (olayı anlatırken yaşanan duygulanım, beden dili, ruhsal belirti, anlatımlar-ifadeler arası tutarlılık vs. tariflenmesi) dağılımı incelendiğinde; 70 olguda (%65,4) istismarın yaşanmış olduğunu destekler nitelikte, 13 olguda (%12,1) çelişkili durumların olduğu şeklinde, 6 olguda ise (%5,6) istismar kanaatinin oluşmadığı şeklinde değerlendirme yapıldığı belirlenmiştir (Grafik 56).

Grafik 56: İstismarla ilgili ek değerlendirme yapıp yapılmadığının dağılımı

Olgularda, istismarın yaşanıp yaşanmadığına dair oluşan kanaate göre dağılım değerlendirildiğinde; 88 olguda (%82,2) istismar olduğuna yönelik rapor düzenlendiği, 19 olguda (%17,8) ise istismarın gerçekleştiği konusunda kanaatin oluşmadığı veya çelişkili durumların olduğu yönünde kanaat belirtildiği tespit edilmiştir (Grafik 57).

Grafik 57: İstismarla ilgili kanaatimizin dağılımı

5. TARTIŞMA

Cinsel istismara uğrayan çocuklarda yaşam boyu görülebilecek gelişimsel, davranışsal ve ruhsal etkiler ortaya çıkabilmektedir. Cinsel istismar çocukluk çağında her yaş grubunda görülebilmektedir. İstismara uğramış çocuklarla ilgili ifadelerine itibar edilip edilmemesi hukuksal bir karar olmakla birlikte bu hususta çocukların adli tıbbi olarak da değerlendirilmesi yargı sürecine katkıda bulunmaktadır.

Çalışmamızda, beyanlarına itibar değerlendirmesi istenen olguların yaş ortalamasının 10.6 olduğu görülmüştür. (Grafik 2, Tablo 1). Olguların ilk istismara uğradığı yaş dağılımı incelendiğinde ise; 6 yaş ve altında 18 olgu (%16.8), 7-11 yaş arası 42 olgu (39.3), 12-14 yaş arası 33 olgu (%30.8), 15-17 yaş aralığında 14 olgu (%13.1) olduğu tespit edilmiştir (Grafik 33). Tonyalı ve ark.nın çalışmasında 2015-2020 yılları arasında bir çocuk izlem merkezine başvuran 384 vaka değerlendirilmiş olup olguların %4.4'ünün 0-6 yaş arası, % 29.4'ünün 7-12 yaş arası, %66.1'inin 13-18 yaş arası olduğu belirtilmiştir [124]. Çengel ve ark. 2000-2004 yıllarında bir çocuk ergen ruh sağlığı polikliniğine istismar nedeniyle başvuran olgularda yaş ortalamasını 10.9 olarak bulmuştur [125]. Adli tıp uygulamalarında çocuk cinsel istismar olgularının değerlendirildiği meta-analizde ise çalışmalarda bildirilen ortalama yaşın 3.9 ile 11.8 arasında olduğu belirtilmiştir [126]. Çalışmamızdan elde edilen bulgular, Çengel ve arkadaşlarının çalışmasında bulunan 10.9 yaş ortalamasıyla benzerlik göstermektedir. Cinsel istismar çocukluk çağında her yaş grubunda görülebilmektedir. Çalışmamızdaki istismar vakalarının en az 15-18 yaş aralığında görülmesi; bu yaş grubundaki çocukların mahkemece beyanlarının daha güvenilir bulunması nedeniyle tarafımıza daha az yönlendirilmeleriyle ilgili olabilir. Çalışmamızda, benzer şekilde 6 yaş altındaki vakaların literatüre göre daha fazla görülmesinin nedeni ise; bu yaş grubundaki çocuklarda, yargılama sürecinde beyanlarına itibar hususunda adli psikiyatrik açıdan değerlendirilmesine daha yüksek oranda ihtiyaç duyulmasından kaynaklandığı düşünülmüştür.

Çalışmamızda 107 olgunun 91'ini (%85) kadın, 16'sını (%15) erkek cinsiyeti oluşturmakta idi (Grafik 1, Tablo1). Priebe ve ark. 4339 lise öğrencisiyle yaptıkları

epidemiyolojik çalışmada istismar öyküsü bildiren 1962 olgunun 457'sinin erkek (%23), 1505'inin kadın (%77) cinsiyette olduğunu bildirmişlerdir [127]. Pereda ve ark.'nın çocuk istismarının epidemiyolojisi ile alakalı, 21 ülkeden 38 makaleyi değerlendirdikleri derlemede, cinsel istismarın kadın cinsiyette 1,5 ile 5,5 kat daha fazla olduğu bulunmuştur [35]. Aydın ve ark.'nın cinsel istismar mağduru 1002 çocuğu değerlendirdiği çalışmada ise olguların %80,8'ini kadın cinsiyet oluşturmaktadır [128]. Bu veriler birlikte değerlendirildiğinde çalışmamızdaki cinsiyet dağılımı literatür ile uyumlu bulunmuştur.

Çalışmamızda, 4 olgunun (%3,7) annesinin, 1 olguda (%1) ise babasının hayatta olmadığı bilgisi edinilmiştir (Grafik 8). Nichols ve ark. 2014 yılında yapmış olduğu, 17336 çocuğun dahil edildiği bir meta analiz çalışmada; Sahra Altı Afrika'da yetim çocukların yetim olmayanlara kıyasla cinsel istismara maruz kalma ihtimalinin daha yüksek olup olmadığını değerlendirmiş; yetim çocukların yetim olmayanlara kıyasla cinsel istismara maruz kalma riskinin daha yüksek olmadığını ortaya koymuşlardır [129]. Çalışmamızdan elde ettiğimiz veriler incelendiğinde, ebeveynlerden birinin hayatta olmayışının cinsel istismar açısından risk artışı oluşturup oluşturmadığı konusunda yorum yapmak mümkün olamamıştır. Bu hususta yorum yapabilmek için daha geniş kapsamlı ve tüm cinsel istismar olgularını kapsayan araştırma yapılması gerekir.

Çalışmamızda; 65 olgunun (%60,7) anne ve babasının birlikte yaşadığı, 37 olguda (%34,8) anne ve babanın boşandığı veya ayrı yaşadığı, 5 olguda (%4,7) ise anne veya babanın hayatta olmadığı belirlenmiştir. Olay öncesi çocuğun kimle yaşadığı incelendiğinde ise; 64 olgunun (%59,8) anne ve babası ile, 18 olgunun annesi ile (%16,8), 12 olgunun (%11,2) babası, 13 olgunun (%12,1) anne ve babasından ayrı yaşadığı (akraba, kurum, koruyucu aile) görülmüştür. Boney ve ark. tarafından 1995 yılında gerçekleştirilen ve 10-16 yaş aralığındaki 2000 genç bireyin katılımıyla yapılan çalışmada, cinsel istismara uğramış 132 çocuğun incelendiği ve tek ebeveynli çocukların cinsel istismar bakımından daha yüksek bir riske sahip olduğu belirlenmiştir [130]. 1997 yılında Finkelhor ve ark. tarafından yapılan ve 1000 aileyi kapsayan bir diğer çalışmada ise, her iki biyolojik ebeveyni yanında bulunmayan çocukların cinsel istismar riskinin daha yüksek olduğunu

göstermişlerdir [131]. İstismara uğrayan çocuklarla ilgili Çengel ve ark. yapmış olduğu çalışmada; çocukların %71,7'lik kısmının çekirdek aile yapısında olduğu [125], Koç ve ark. tarafından yapılmış olan başka bir çalışmada ise istismara uğramış olan çocukların %37'lik kısmının parçalanmış aile yapısında, %59,6'lık kısmının çekirdek aile yapısında olduğu gösterilmiştir [60]. Çalışmamızda, incelenen çocukların %40.2'sinin anne ve/veya babasından ayrı yaşaması, cinsel istismar şüphesiyle değerlendirilen çocukların önemli bir kısmının parçalanmış veya tek ebeveynli aile yapısından geldiğini göstermektedir. Ayrıca, bulgularımız, aile birlikteliği açısından ülke genelinde yapılan diğer araştırmalarla benzer özellikler taşımaktadır. Elde edilen sonuçlar, ebeveynlerinden biri veya her ikisi de bulunmayan çocukların cinsel istismar riskinin arttığını teyit etmekte, çocukların güvenlik ve korunma ihtiyaçlarının, ebeveyn gözetimi altında daha etkili şekilde karşılandığını ortaya koymaktadır.

Çalışmamızda, 6 olguda (5,6%) annenin okuma-yazma bilmediği, 62 olguda (59,8%) ilköğretim mezunu, 9 olguda (8,4%) lise mezunu, 5 olguda (4,7%) üniversite ve üstü olduğu, 25 olguda ise annenin eğitim durumu hakkında bilgi sahibi olunamadığı belirlenmiştir. Babaların ise 4 olguda (5,6%) okuma-yazma bilmediği, 47 olguda (59,8%) ilköğretim mezunu, 12 olguda (8,4%) lise mezunu, 8 olguda (4,7%) üniversite ve üstü olduğu, 36 olguda ise eğitim durumu hakkında bilgi sahibi olunamadığı belirlenmiştir (Grafik 7). Finkelhor ve ark.nın yapmış olduğu, 1000 aileyi kapsayan bir çalışmada, çocuklarda istismar oranları; eğitim düzeyi lise ve/veya daha düşük olan ailelerde odds oranı 1.1, üniversite mezunu olan ailelerde ise 0.7 olarak bulunmuş, ailenin eğitim seviyesinin, çocuğun cinsel istismara uğrama riskini önemli ölçüde etkilemediği belirtilmiştir [131]. Sofuoğlu ve ark. yapmış olduğu diğer bir çalışmada; annelerin %52,8'inin eğitim düzeyinin ilköğretim ve altı, %41,6'sının ortaokul ve üzeri olduğunu, babaların ise %35,3'ünün ilköğretim ve aşağısı, %55,3'ünün de ortaokul ve üzeri eğitim seviyesinde olduğunu bildirmiştir [132]. New York'ta taşrada yaşayan ve 644 aileden oluşan bir örnekleme; annelerin %18'inin lise altı eğitim düzeyine sahip olduğu, %38'inin de lise üstü bir eğitiminin olduğu belirlenmiş, çalışmanın sonucunda anne eğitim düzeyi ile çocuklarda istismarın görülme sıklığı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (odds oranı 2.59) [133]. Özellikle anne eğitiminin düşük olduğu durumların çocuklar açısından artmış

risk faktörü olduğu bilinmekle birlikte bazı çalışmalarda ebeveynlerin eğitim durumu ile cinsel istismar arasında ilişki kurulamadığı görülmüştür. Çalışmamızda yer alan olgular, istismara uğrayan çocuklar içerisinde bir kesit içermesi ve sadece beyanlara itibar değerlendirmesi istenen olguları kapsamı sebebiyle tam olarak yorumlanamamakla birlikte ebeveynlerin eğitim seviyelerinin genel itibarıyla düşük olduğu görülmüştür. TÜİK verilerine göre toplumda ilköğretim ve üzeri eğitim seviyelerinden mezun olanların oranı 2008 yılında %81,1 iken, 2022 yılında bu oran %92,5 çıkmıştır [134]. Çalışmamızda anne-babaların eğitim düzeylerinin TÜİK verilerine kıyasla daha düşük olduğu görülmüştür. Ebeveynlerde eğitim seviyesi düşüklüğü; çocuğun denetimi, takibi, istismara karşı kendini koruma yönünde eğitilmesi gibi durumlar yönünden eksiklikler oluşturduğu düşünülmekle birlikte, düşük eğitim seviyesinin olduğu sosyal çevrelerde yaşayan çocukların istismara açık hedef haline geldiği de söylenebilir.

Çalışmamızda, 5 olgunun (%4,7) tek bir yetişkinle yaşadığı, 13 olgunun (%12,1) iki kişi ile birlikte yaşadığı, 41 olgunun (38,3) üç kişi ile yaşadığı, 20 olgunun (%18,7) dört kişi ile yaşadığı, 26 olgunun (%24,3) ise beş veya daha fazla kişiyle birlikte yaşadığı belirlenmiştir (Grafik 10). Brown ve arkadaşlarının 644 aileyi kapsayan çocuk istismarı ve ihmali inceleyen araştırmasında, geniş aile yapısının çocuklarda hem ihmal hem de istismar riskini artırdığını göstermiştir. Özellikle, geniş aile yapısında olan çocuklarda ihmal riskinin odds oranı 3.21 olarak belirlenmişken, istismar riski için bu oran 1.83 olarak tespit edilmiştir. Bu bulgular, geniş aile yapısının çocukların ihmal ve istismar açısından maruz kaldığı riskleri artırdığını ortaya koymaktadır [133]. Çalışmamızdan elde ettiğimiz bulgulara göre; olguların çoğunun, (%83.2) kendisi dışında 3 ve üzeri sayıda kişiyle yaşadığı görülmüştür. Kalabalık ve geniş ailede yaşıyor olmanın çocuklarda cinsel istismar riskini arttırdığı yapılan çalışmalarda da gösterilmiştir [133]. Kalabalık evlerde yetişkinlerin çocuklara yönelik gözetimi ve ilgisi azalabilir, kaynaklar sınırlı olabilir, stres ve çatışma seviyesi artabilir, çocuğun özel alanı kısıtlı olabilir ve aile içi gerilimler daha sık yaşanabilir. Bu gibi durumlar kalabalık ailelerde istismarın daha sık görülmesine neden olabilmektedir.

Çalışmamızda, 49 olguda (%45,8) çocuğun ihmal edildiğinin düşünüldüğü, 28 olgunun (%26,2) ise ailesinden şiddet gördüğü belirlenmiştir (Grafik 11). Paveza ve ark. 1988 yılında yapmış olduğu, baba ve üvey babaları tarafından cinsel istismara uğramış olan 34 kız çocuğu ile cinsel istismar öyküsü bulunmayan 68 kız çocuğunu kıyaslamışlardır. Çalışma sonucunda anne ile ilişkisi mesafeli olan, ihmal edilen çocuklarda cinsel istismar riskinin önemli ölçüde arttığını ortaya koymuşlardır (odds oranı 11.61) [58]. Boney-McCoy'un 10-16 yaş aralığında bulunan 2000 genci değerlendirdiği çalışmada ise fiziksel istismara uğrayan çocuklarda cinsel istismar riskinin arttığını ortaya koymuşlardır [130]. Finkelhor ve arkadaşları tarafından yapılan ve 1000 aileyi kapsayan bir diğer çalışmada, ailesi tarafından fiziksel istismara uğrayan çocuklar değerlendirilmiş, ailesinden şiddet gören çocuklarda cinsel istismar riskinde artış olmadığı (odds oranı 0.9) belirtilmiştir [131]. Literatürde fiziksel istismar varlığı ile cinsel istismarda risk artışı açısından farklı görüşler bulunmaktadır. Çalışmamızda, çocukların önemli bir kısmında fiziksel istismar varlığı dikkat çekmektedir. Bu bulguların literatürün bir kısmıyla uyumlu olduğu görülmekle birlikte Finkelhor'un çalışmasından elde ettiği verilerle örtüşmediği görülmüştür. Aile içi şiddet gören veya ihmal edilen çocuklar duygusal destekten yoksun kalırlar, bu da onları sevgi ve ilgi arayışında daha savunmasız bırakır. Cinsel istismarcılar, çocukların bu duygusal boşluğunu manipüle etmek ve kötüye kullanmak için hareket edebilirler. Ayrıca ihmal edilen veya şiddet gören çocuklar sağlıklı ilişki kurma konusunda rol model eksikliği yaşadığı için kurduğu ilişkilerde sınırlarını göstermekte zorlanır, uygun olmayan davranışları normal olarak algılayabilir. Okul veya sosyal çevrelerde yetişkinlerin koruma ve müdahalesinden mahrum kalma riski yüksek olan bu tip çocuklar potansiyel istismarcılara karşı daha kolay hedef haline gelmektedirler.

Çalışmamızda, olgular başvuru öncesi bilinen hastalık durumuna göre değerlendirildiğinde; 63 olguda (%58,9) bilinen hastalık olmadığı, 13 çocukta (%12,1) dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (%10,3), 8 çocukta (%7,5) özgül öğrenme güçlüğü, 16 çocukta (%15) zekâ geriliği (hafif, orta, ağır), 4 çocukta (%3,7) depresyon, 5 çocukta (%4,7) TSSB / anksiyete, 6 çocukta (%5,6) diğer ruhsal hastalık (OKB, öfke kontrol bozukluğu, dürtü kontrol bozukluğu, davranım bozukluğu) olduğu belirlenmiştir (Grafik 13). Çocukların 32 (%29,9)'sinin özel

eğitim aldığı veya halen almakta olduğu tespit edilmiştir (Grafik 4). Yapılan çalışmalarda; çocuklarda fiziksel (sağırlık, körlük vb.) veya zihinsel (mental retardasyon, ruhsal hastalık vb.) bir engelin bulunmasının cinsel istismara uğrama açısından yüksek risk yarattığı belirtilmiştir [135]. Olgularımızın yaklaşık %40'ında zihinsel veya ruhsal bir hastalık tariflenmiş olması, literatürdeki mental ve zihinsel hastalık varlığının risk faktörü olması açısından uyumlu bulunmuştur. Ruhsal ve zihinsel açıdan rahatsızlığı bulunan çocuklar, genellikle kurmuş olduğu ilişkilerde sosyal ipuçlarını okuma ve tehlike durumlarını değerlendirme konusunda zorluk yaşayabilirler. Çocukların bu durumu, kötü niyetleri olan kişiler tarafından kolayca fark edilip, hedef olarak seçilmelerine yol açabilir. Ayrıca, bu çocukların ihtiyaçları olduğu zaman destek bulma veya yardım isteme becerilerinin sağlıklı çocuklara göre daha düşük olması beklenebilir.

Çocuklardan alınan öykülerde; 24 çocuğun (%22,4) derslerinin iyi, 31 çocuğun (%29,0) derslerinin orta, 25 çocuğun (%23,4) derslerinin kötü olduğu belirlenmiştir (Grafik 5). Okula giden çocuklarda, yaşanan olay sonrası; 44 olguda (%41,1) ders başarisının değişmediği, 30 olgunun (%28,0) ders başarisının düştüğü, 3 olgunun (%2,8) ders başarisının yükseldiği tespit edilmiştir (Grafik 6). Manion ve ark.nın 1996 yılında yapmış olduğu, 66 cinsel istismar mağduru çocuğu ve 75 cinsel istismar öyküsü bulunmayan çocuğu değerlendirdiği çalışmada; çocukların sözel anlama yeteneklerini kıyasladıkları ve istismara uğrayan çocukların, uygulanan testte önemli lde daha düşük puan aldığını ortaya koymuşlardır [136]. Benzer şekilde Paradise ve ark. tarafından yapılan başka bir çalışmada; cinsel istismar mağduru 154 ocuk ile cinsel istismar öyküsü bulunmayan 53 çocuğu kıyaslamışlardır. Çalışmanın bulgularına göre; cinsel istismara uğrayan çocukların, matematik, fen ve sosyal bilgiler derslerinde daha düşük performans gösterdiği, okuma becerilerinin zayıf olduğu, ayrıca özel eğitim programlarına kaydedilme oranlarının da daha yüksek olduğu gösterilmiştir [137]. Çalışmamızda, olguların önemli bir kısmında olay sonrası ders başarisında düşüş görülmüş, bu durum literatürle benzer şekilde istismar mağduru çocuklarda ders başarisının düşük bulunmasıyla uyumlu bulunmuştur. Bu durumun sebepleri; olayın çocukta yarattığı ruhsal etkiler, olay sonrası gelişen veya artan dikkat ve konsantrasyon güçlüğü, adli süreç ve yaşanan olaya bağlı artan okul devamsızlığı, çocuğun sosyal çevresinden ve okuldan kaynaklanan olumsuz etkiler

gibi pek çok faktörle ilişkili olabilir. Ayrıca zekâ geriliği olan çocukların da benzer zorluklarla karşılaşabileceği bilinmektedir. Zekâ geriliği bulunan çocuklar, sosyal etkileşimlerin ve ilişkilerin kompleksitesini anlamada güçlük çekmektedirler. Bunun sonucunda, yanıltıcı ve zarar verici niyetleri fark etmekte yetersiz kalabilmekte, cinsel istismar açısından daha fazla risk taşımaktadırlar.

Çalışmamızda, istismar eyleminin, 39 olguda (%36.4) çocuğun yaşadığı evde, 45 olguda (%42.1) sığın yaşam alanında (sığın evi, iş yeri, arabası, ortak akraba evi vs.), 23 olguda (%21.5) ise dış mekânda (bahçe, ormanlık alan, inşaat, okul, cami, kuran kursu vs.) gerçekleştiği görülmüştür (Grafik 26, Grafik 27). Cinsel istismar eyleminin her türlü mekânda yaşanma ihtimalinin olduğu bilinmektedir. Enyedy ve arkadaşları, 2018 yılında Macaristan'da gerçekleştirilen, 400 kız ve 26 erkek çocuğu kapsayan bir çalışma yayımlamışlardır. Bu çalışmada, cinsel istismarın vakaların çoğunda mağdurun evinde (%31) gerçekleştiği, %19.5 tanıdık birinin evinde, %14,3 kamusal alanlarda, %11 orman veya tarlada ve %4 çocuk yuvasında yaşandığını belirtmişlerdir [138]. Pınarbaşı ve arkadaşları tarafından yapılan, 25 erkek çocuğun değerlendirildiği başka bir çalışmada, eylemin %36 tarla, açık arazi, orman benzeri bir yerde yaşandığı, %24 sığın evi veya iş yerinde gerçekleştiği tespit edilmiştir [139]. Cantürk ve arkadaşlarının 2010 yılında yaptığı diğer bir çalışmada ise, eylemin yaşandığı yer; %32.8 sığın evi, %27.1 mağdurun evi, %21.4 ıssız bir yer, %7.1 kamuya açık alanda olduğu belirtilmiştir [140]. Çalışmamızdan elde ettiğimiz veriler istismarın yaşandığı yerlerin dağılımı bakımından genel hatlarıyla diğer çalışmalarla uyumlu bulunmakla birlikte; çalışmamızda, istismar eyleminin sığın yaşadığı ve bulunduğu ortamlarda gerçekleşme oranı diğer çalışmalara kıyasla daha yüksek bulunmuştur. Bu karşılaştırmalar, cinsel istismar eylemlerinin gerçekleşebileceği mekanların çeşitliliğini ortaya koymaktadır. Her üç çalışma da cinsel istismarın sadece belirli yerlerde değil, geniş bir mekân yelpazesinde gerçekleşebileceğini göstermektedir.

Çalışmamızda, 21 olgunun (%19.6) babası, 20 olgunun (%18.7) yakın çevreden birisi veya komşusu, 11 olgunun (%10.3) yabancı kişiler tarafından cinsel istismara uğradığı iddiası bulunmaktadır (Grafik 19). Olay şüphelileri; 1. derece akraba, 2. derece akraba, akrabalık bağı bulunmayan olarak 3 grupta sınıflandırıldığında; 51

(%47.7) olguda şüphelinin akrabalık bağı bulunmayan bir kişi olduğu, 28 olguda (%26.2) şüphelinin 1. derece akraba olduğu, 28 olguda (%26.2) ise şüphelinin 2. derece akraba olduğu tespit edilmiştir (Grafik 20). Nickel ve arkadaşları 2004 yılında yaptığı çalışmada; şüphelilerin %30.1'inin çocuğu tanıyan bir kişi, %29.3'ünün yabancılar, %25.7'sinin baba-üvey baba, %30 ağabey-dede-amcadan bir veya birden fazlasının olduğunu bildirmişlerdir [141]. Csorba ve arkadaşları tarafından yapılmış diğer bir çalışmada faillerin %66'sının çocukları daha önce tanıyan bir kişi veya akrabası olduğu gösterilmiştir [142]. Çengel ve ark. yaptığı çalışmada ise benzer şekilde şüphelilerin %66,7'sini mağdurlar tarafından daha önceden tanındığı belirlenmiştir [125]. Mağdur ve şüpheli arasındaki yakınlık derecesi yönünden elde ettiğimiz bulgular, istismarda en yaygın fail profilinin çocuğu tanıyan kişiler olduğunu göstermektedir; bu veriler örnek olarak gösterilen literatür çalışmalarıyla uyumlu bulunmuştur.

Çalışmamızda, sanık olduğu iddia edilen kişilerin 28 olguda (%26.2) 40 yaş üstünde, 23 olguda (%21.5) 25-40 yaş aralığında, 17 olguda (%15.9) 18-25 aralığında, 27 olguda (%25.2) 18 yaş altında olduğu görülmüştür (Grafik 21). Finkelhor'un 1984 yılında 521 aileyi değerlendirdiği araştırmada, istismar öyküsü tariflenen 46 çocuğun %50'sinde istismarcının 21 yaşından büyük olduğu, %27'sinde 14-20 yaş aralığında olduğu, %23'ünde 13 yaş altında olduğunu bildirmiştir [143]. Allen ve Pothast'ın 1994 yılındaki çalışmasında ise, 129 istismar faili ve 90 kontrol grubunu kıyaslanmış, yaşların dağılımı arasında anlamlı fark bulunmadığı belirtmiştir [144]. Çalışmamızdan elde edilen veriler, literatürle uyumlu olarak; istismar eylemlerinde bulunan kişilerin yaş dağılımının geniş bir aralıkta olduğunu göstermektedir. Bu durum, söz konusu davranışın belirli bir yaş grubuna has bir sorun olmadığını, dolayısıyla cinsel istismarın toplumsal bir sorun olarak her yaş ve sosyal grubu etkileyebileceğini göstermektedir.

Çalışmamızda, şüpheli yaşının 18'in üzerinde olduğu olguların %21.5'inde süreç içerisinde ifadelerin değiştiği görülmüş, bu oran şüpheli yaşının 18'in altında olduğu olgularda ise %50 bulunmuştur (Grafik 22). Şüphelinin erişkin olduğu vakalarda, çocukların ifadelerinde daha az değişiklik olduğu gözlemlendi. Bu durum, çocukların erişkinlerden gelen eylemi daha açık şekilde istismar olarak algılamaları ve buna

bağlı olarak ifadelerindeki istikrarı korumalarıyla ilişkilendirilebilir. Ancak bu eğilim kesin bir kural olarak da kabul edilmemeli, her olgu kendi içinde değerlendirilmelidir. Buna ek olarak, şüphelinin erişkin yaş grubunda olduğu durumda; ifadelerde değişiklik gösteren olguların büyük çoğunluğunu aile içi istismar vakaları oluşturmaktadır. Erişkin yaşta şüphelilerle ilişkili aile içi istismar vakalarında, güven ve bağlılık gibi faktörlerin etkisiyle çocuklar daha karmaşık duygusal süreçler yaşayabilir ve bu durum ifadelerin değişiminde etkili olabilir. Buna karşılık, şüpheli yaşının 18'in altında olduğu vakalarda, yaşananların akran ilişkisi içinde değerlendirilme ihtimali daha yüksek olabilir. Bu durum, ifadelerin zamanla değişim göstermesine yol açabilir; çünkü çocuklar akranlarıyla yaşamış olduğu olayları anlamlandırırken zaman içerisinde farklı perspektifler kazanabilir ya da sosyal çevreleri tarafından etkilenmeleri sonucu ifade vermiş olabilirler.

Çalışmamızda, şüphelilerin tamamının erkek cinsiyette olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmalar, cinsel saldırı faillerinin büyük çoğunluğunun erkek cinsiyette olduğunu göstermiştir [145]. Cantürk ve arkadaşları tarafından 2010 yılında yapılan çalışmada, cinsel saldırı olgularında, incelenen 70 sanığın tamamının erkek cinsiyetinde olduğu belirtilmiştir [140]. Çalışmamız, şüphelilerin cinsiyeti açısından genel literatür bilgileri ile uyumlu bulunmuştur. Çalışmamızda kadın sanıkların olmamasının nedenleri; kadınların işlediği cinsel istismar vakalarının daha az sayıda olması, bu tür vakaların daha gizli kalması ve genellikle adli makamlara bildirilmesinin erkek sanıklara göre daha düşük olmasından kaynaklandığı düşünülmüştür.

Çalışmamızda, olayın ortaya çıkış şeklinin; 17 olguda (%15.9) olayın görülmesi, duyulması veya fark edilmesi ile, 83 olguda (%77.6) çocuğun yaşananları birisine anlatması ile olduğu saptanmıştır (Grafik 29). Çocuğun yaşananları birisine anlattığı 83 olgunun 30'unda (%36.1) annesine, 27'sinde (32.5) öğretmenine, 16'sında (%19.3) adli mercilere anlattığı görülmüştür (Grafik 30). Cinsel istismar olgularında, çocuklar genellikle yaşadıklarını ilk olarak aile fertlerine anlatmaktadır [66]. Sağır ve Gözler yaptıkları çalışmada 369 sınıf öğretmenin cinsel istismar şüphesiyle karşılaştıklarında ilk olarak kime bildirim yapacağını sorgulamış, en sık okul yönetimi, ikinci sıklıkta polis ve üçüncü sıklıkta çocuğun velisine bildirim yapmayı

düşünecekleri sonucuna ulaşmışlardır [146]. Herskowitz ve arkadaşlarının yapmış olduğu ve 30 istismar mağduru çocuğu değerlendirdiği diğer bir çalışmada; çocukların %43'ünün istismarı ilk olarak ebeveynine anlattığı, 7-9 yaş arası gruptaki çocuklarda bu oranın %73'e kadar yükseldiği gösterilmiştir [67]. Çalışmalarda çocukların cinsel istismarı en sık ebeveynlerine anlattığı görülmektedir. Bu durum bizim çalışmamızın sonuçlarıyla da örtüşmektedir. Ayrıca, çocukların önemli bir oranda öğretmenlerine de durumu aktardığı tespit edilmiştir. Bu bulgular, öğretmenlere cinsel istismar vakalarının ortaya çıkmasında büyük bir sorumluluk düştüğünü göstermektedir. Öğretmenlerin özellikle aile içi istismar vakalarında nasıl bir tutum almaları gerektiği ve adli mercilere ulaşmada tereddüt etmeleri, vakaların geç fark edilmesine veya hiç ortaya çıkmamasına yol açabilir. Bu durumlar, mağdurun yeterli koruma alamamasına neden olabilmektedir. Bu nedenle, öğretmenlerin cinsel istismar vakalarını doğru bir şekilde tanıma ve etkili bir şekilde müdahale etme konusunda daha fazla eğitime ihtiyaçları vardır. Ayrıca, gerekli durumlarda hızlı bir şekilde adli mercilere veya uygun koruyucu servislere bilgi vermeleri gerekmektedir. Öğretmenlerin bu konudaki yeterliliklerinin artırılması, çocukların daha iyi korunmasını ve istismar vakalarının etkin bir şekilde ortaya çıkarılmasını sağlayabilir.

Çalışmamızda, istismarı annelerine anlatan (30 olgu) çocuklarda süreç içerisinde ifadelerde değişim oranı %13.3 iken, diğer kişilere anlatanlarda (77 olgu) bu oran %38.6 olarak saptanmıştır. Çocuğun istismarı anlattığı kişiler farklı farklı ele alınarak süreç içerisinde ifade değişimi arası ilişki incelenmiş, sadece annesine anlatan grupta anlamlı fark bulunmuştur (Grafik 31). Cinsel istismar vakalarında çocukların ilk olarak en çok güvendikleri kişilere, özellikle annelerine, durumu anlattıkları gözlemlenmiştir. Anne-çocuk bağının kuvvetli olması, çocuğun süreç içinde ifadelerinin daha tutarlı kalmasıyla ilişkilendirilmiş ve istismarı annesine anlatan çocukların psikolojik destek açısından daha istikrarlı bir ortamda bulunduğu düşünülmüştür. Böylesi bir destekle, ifadelerin zaman içinde daha az değiştiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, güçlü bir figüre erişimi olmayan veya destek sisteminin zayıf olduğu durumlarda, çocukların ifadelerinde daha fazla değişiklik olduğu düşünülmüştür. Çocukların anneleriyle paylaşımında bulunmaları sonrası daha istikrarlı ifadeler sergiledikleri gözlemlenmiş olsa da bu durumun tüm vakalar için

geçerli olmadığı ve çalışmanın sınırlılığını teşkil eden bir faktör olduğu kabul edilmelidir. Anne-çocuk ilişkisinin potansiyel etkileri düşünüldüğünde, annelerin çocukları için hem duygusal destek sağladığı hem de olayın paylaşılabilmesinde kilit bir rol oynadığı sonucuna varılmıştır.

Çalışmamızda olayın, 23 olguda (%21,5) olay yaşandıktan hemen sonra, 23 olguda (%21,5) 1 ay içerisinde, 27 olguda (%25,2) olayın yaşanmasının üzerinden 1 ay – 1 yıl arası bir süre geçtikten sonra, 33 olguda (%21,5) 1 yıldan daha uzun süre sonra ortaya çıktığı saptanmıştır (Grafik 32). Kogan'ın 2004 yılında yapmış olduğu ve 263 adölesanı değerlendirdiği çalışmada; olguların %24'ünde ilk 24 saat içerisinde, %19'unda 1 ay içerisinde, %12'sinde 1 yıl içerisinde, %19'unun 1 yıldan daha uzun süre içerisinde cinsel istismarın açığa çıktığını göstermişlerdir [147]. Smith ve arkadaşları 2000 yılında yaptığı anket çalışmasında ise, çocukluğunda cinsel istismara uğradığını ifade eden 288 yetişkini değerlendirmiş; olguların %18'inde ilk 24 saat içerisinde, %9'unda 1 ay içerisinde, %11'inde 1 yıl içerisinde, %47'sinde 1 yıldan daha uzun süre içerisinde cinsel istismarın açığa çıktığını belirtmişlerdir [148]. Diğer çalışmalarda olduğu gibi, bizim çalışmamızda da olayların büyük çoğunluğunun hemen açığa çıkmaması kaygı verici bir durumdur. Bu gecikmenin sebepleri; çocukların istismarı açıklamaktan korkması veya utanç duygusu hissetmeleri, istismarcının tehditleri, çocukların suçluluk duygusu hissetmesi, yetişkinlerin kendilerine inanmayacağını veya ciddiye alınmayacağını, suçlanacağını düşünmeleri, çocukların bilgi eksikliği yüzünden yaşadıklarını anlamlandıramayışı, aile içinde konuyu saklamak adına çocuğa baskı yapılması gibi sebepler olabileceği düşünülmektedir. İstismar olgularının ortaya çıkmasının gecikmesi, çocukların tekrar istismara uğraması veya sanıkların başka çocukları istismar etme olasılıklarının artmasına neden olmaktadır.

Çalışmamızda; 45 olguda (%42) darp, tehdit veya kandırma eylemlerinin hiçbirinin olmadığı, 42 olguda (%39,2) olay sonrası tehdit edildiği, 19 olguda (%17,8) darp edildiği, 9 olguda (%8,4) kandırma veya evlilik vadinin olduğu, 2 olguda (%1,9) ise uyuşturucu verilerek direncin kırıldığı saptanmıştır (Grafik 28). Elliott ve ark. 1993 yılında yayınladıkları çalışmada, cinsel suçlardan hüküm giymiş 91 erkeği değerlendirmişlerdir. Mağdura hediye vererek kandırmaya çalışmanın

%46, zorlama veya ikna etmeye çalışmanın %44, fiziksel güç kullanmanın %19, istismarı oyunmuş gibi göstermenin %42, tehdit etmenin %24, ilişkiyi sonlandırmakla tehdit etmenin %20 olguda görüldüğünü bildirmişlerdir [149]. Herman ve Schatzow'un 1987 yılında yaptığı, çocukken cinsel istismara uğrayan 53 kadını değerlendirdiği çalışmada; olguların %23'ünde güç zoruyla, %38'inde ise tehdit ederek eylemin gerçekleştiği belirtilmiştir [150]. Elde ettiğimiz veriler ve yapılan çalışmalar, mağdurların çoğunun saldırganına karşı direnç gösterme yeteneğinin farklı şekillerde kırıldığını, cinsel saldırı eyleminin çocuğa karşı yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda zihinsel ve duygusal yönden de saldırı olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, istismar mağduru çocuklar değerlendirilirken, psikolojik ve duygusal ihtiyaçlar da göz önünde bulundurulmalı, bütünsel ve multidisipliner bir anlayışla çocuklara yaklaşılması gerektiğinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Çalışmamızda; 72 olguda (%67,3) inceleme konusu olay dışında başka olay tariflenmediği, 24 olguda (%22,4) olay dışında bir veya daha fazla sayıda istismar öyküsü olduğu, 11 (%10,3) olguda ise olay şüphelisi tarafından tekrarlayan istismar tariflendiği tespit edilmiştir (Grafik 12). Ruggiero ve arkadaşlarının, istismar mağduru çocukları değerlendirdiği bir çalışmada, olguların %59,6'sında öyküde tek olay tariflendiği, %40,4'ünde ise tekrarlayan istismar öyküsünün olduğu bildirilmiş [66], Çengel ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada ise cinsel istismarın tekrarlama oranının %50,9 olduğu belirtilmiştir [125]. Ruggiero'nun çalışmasındaki tek olay bildirimini ile bizim çalışmamızdaki bulgular uyumlu bulunmuştur. Öte yandan, bizim çalışmamız, Çengel'in çalışmasıyla kıyaslandığında, aynı veya farklı kişiler tarafından tekrarlayan istismar vakalarının oranı daha düşük tespit edilmiştir.

Çalışmamızda, olguların büyük çoğunluğunun (%78,5) zararlı alışkanlığının (sigara, alkol, uyuşturucudan herhangi biri) bulunmadığı, 20 olguda (%18,17) sigara kullanımı, 13 olguda (%12,1) alkol kullanımı, 7 olguda (%6,5) ise uyuşturucu madde kullanımı bulunduğu görülmüştür (Grafik 3). Olay açığa çıktıktan sonra, 10 olguda (%9,3) intihar düşüncelerinin bulunduğu, 7 olguda (%6,5) intihar girişiminin yaşandığı, 6 olguda (%5,6) bedenine zarar verme (vücudunda kesiler oluşturma) davranışlarının gözlemlendiği tespit edilmiştir. Cinsel istismar mağduru çocuklarda,

ilerleyen yaşlarda ruhsal belirti ve yakınmaların yanı sıra; zararlı alışkanlık edinme, intihar düşünceleri, intihar girişimi, bedenine zarar verme gibi davranışların da görülebileceği bildirilmiştir. Akbaş ve arkadaşları istismar mağduru kız çocukları değerlendirdiği bir araştırmada, çocukların %13,5'inde intihar girişimi bulunduğunu bildirmişlerdir. [151]. Afifi ve ark.nın yaptığı diğer bir çalışmada ise 18-60 yaş aralığında 24142 katılımcı incelenmiş, çocukluk döneminde yaşanan her türlü istismar maruziyetinin intihar düşünceleri ve intihar girişimini ilerleyen yaşlarda arttırdığı belirtilmiştir [152]. Widom ve ark. tarafından yapılan diğer bir çalışmada; 12 yaş altında cinsel istismar öyküsü bulunan olgular kontrol gurubuyla kıyaslandığında erişkin yaşlarda alkol bağımlılığı probleminin daha yüksek olduğu sonucuna varmışlardır [153]. İstismara maruz kalan çocuklarda, yaşadıkları travmanın derin etkileri nedeniyle çevresel tetikleyicilere karşı aşırı hassasiyet gelişebilir. Çocuklar stres ve anksiyete gibi duygularla baş etmek adına zararlı alışkanlıklara yönelme veya kendine zarar verme gibi davranışlara eğilim gösterebilirler. İstismarın neden olduğu umutsuzluk, değersizlik hissi ve diğer olumsuz duygusal etkiler çocuklarda intihar riskini artırabilir. Çalışmamızdan elde ettiğimiz veriler, istismarın çocuk üzerindeki etkilerinin yalnızca anlık bir travma ile sınırlı kalmayıp, uzun vadeli davranışsal ve duygusal sorunlara da yol açabileceğini destekler niteliktedir.

Çalışmamızda, olay sonrası; 61 olguda (%57,0) ruhsal belirti gözleendiği, 46 olguda (%43,0) ruhsal belirti bulunmadığı belirlenmiştir. 17 olguda (%15,9) depresyon-majör depresyon, 3 olguda (%2,8) ise eşik altı düzeyde depresyon saptanmıştır (Grafik 49). Uyku problemi, iştahta değişim, yeniden yaşantılama, kaygı, huzursuzluk gibi TSSB ile uyumlu belirtilerin bulunup bulunmadığı değerlendirildiğinde ise; 12 olguda (%11,2) belirtilerden bir tanesinin görüldüğü, 38 olguda (%35,5) birden fazla belirti mevcut olduğu tespit edilmiştir (Grafik 48). İstismarda penetrasyonun olup olmayışı, istismarın biçimi ve süresi, ne sıklıkta gerçekleştiği gibi faktörlerin, çocukların ruhsal durumları üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir [81]. Evans ve ark.nın 2005'teki araştırması, tanıdığı kişiler tarafından cinsel saldırıya uğrayan bireylerde, psikolojik rahatsızlıkların daha yaygın olduğunu ortaya koymuşlardır [154]. Karbeyaz ve ark.nın çalışmasında ise, cinsel saldırıya uğrayan bireylerin yaşadıkları ruhsal etkilenmelerin, mağdurların yaşı, saldırganla arasındaki yaş farkı ve saldırganla yakınlık derecesine göre değişkenlik

gösterdiği belirtilmiştir [155]. Cinsel istismara uğramış çocukların hem kısa hem de uzun vadede çeşitli psikolojik semptomlar göstermeleri yaygındır, bu durum bizim çalışmamızda elde edilen verilerle de desteklenmektedir. Araştırmamız, literatürdeki bulgulara benzer şekilde, olguların büyük bir çoğunluğunda çeşitli ruhsal belirtilerin var olduğunu göstermiştir. Bu nedenle, cinsel istismar mağduru çocukların yaşadıkları travmayı aşmaları ve sağlıklı bir gelişim süreci izlemeleri için uygun psikolojik destek ve tedavi hizmetlerine erişimlerinin sağlanması büyük önem taşımaktadır.

Çalışmamızda; ruhsal belirti tariflenen olgularda, beyanlara itibar edilme durumunun adli tahkikata bırakılma oranı %8.2, ruhsal belirti tariflenmeyen olgularda ise %21.7 olarak bulunmuştur (Grafik 51). Benzer şekilde, ruhsal belirti tariflenen olguların rapor sonuçlarında istismar iddiasıyla ilgili çelişkili durumların olduğunun belirtilme oranı %11.5, ruhsal belirti tariflenmeyen olgularda ise %26.1 olarak bulunmuştur (Grafik 53). Çocukta fiziksel, ruhsal veya mental bir rahatsızlığın bulunması, pasif karakter, içe dönük olma, bağımlı kişilik özelliklerine sahip olma, kendini ifade etme güçlüğüne bulunması, sosyal olarak dışlanmış olma, az sayıda arkadaşının bulunması, alkol-uyuşturucu madde bağımlılığı gibi sebepler cinsel istismar açısından artmış risk faktörleridir [16]. Cinsel istismar iddiası sonrası çocuklarda ruhsal belirtilerin gözlenmesi, istismar beyanlarının doğruluğunu destekleyici bir unsur olarak görülebilir. Zira ruhsal belirtiler sıklıkla maruz kalınan travmaya bağlı olarak gelişir ve bireyin yaşamış olduğu travmanın psikolojik yansımaları olarak kabul edilebilirler. Bu yansımalar, dava sürecinde beyanların güvenilirliğini artırıcı unsurlar olarak değerlendirilebilirler. Ancak, ruhsal belirtilerin varlığı cinsel istismarın gerçekleştiğinin kesin bir göstergesi olarak kabul edilemez. Cinsel istismar iddiası ile ruhsal belirtiler arasında mutlaka illiyet bağının kurulması gerekir. Aynı şekilde, ruhsal belirti olmaması ile istismar beyanının geçersiz olduğu sonucuna varmak da doğru olmaz. İnsanların travmatik deneyimlere verdiği tepkiler büyük farklılık gösterir. Örneğin; bazı durumlarda daha hafif olarak algılanabilecek istismar vakaları şaşırtıcı derecede yoğun ruhsal tepkilere neden olabilirken, görece ciddi travmatik durumlarda daha az ruhsal belirti görülebilmektedir. Ayrıca, çocuğun ruhsal etkilenim düzeyini; yaşı, kişilik özellikleri, olayı algılama ve değerlendirme biçimi, adli süreç içerisinde almış olduğu destek sistemlerine ilişkin unsurlar da

etkileyebilir. Sonuç olarak, ruhsal belirtiler yol gösterici olsa da her olayın bütüncül bir yaklaşımla ve detaylı incelemeyle ele alınması önemlidir. Bazen, çocukta istismardan bağımsız olarak ruhsal bulgular olabileceği veya çocuğun gizlediği başka bir istismara bağlı ruhsal belirtilerin gözlemlenebileceği de göz ardı edilmemelidir.

Çalışmamızda ruhsal belirti tariflenen olguların %19.7'sinde süreç içerisinde ifade değişimi olduğu, ruhsal belirti tariflenmeyen olgularda ise bu oranın %41.3 olduğu gözlenmiştir (Grafik 52). Cinsel istismarın türü veya failin kimliğinden bağımsız olarak, ruhsal belirtilerin daha belirgin tanımlandığı olgularda; çocuğun ifadelerinin süreç boyunca sabit kalma eğiliminde olduğu ve istismar olayına ilişkin anlatının tutarlılığının korunduğu gözlenmiştir. Şiddetli travmatik deneyimler, genellikle unutulması zor, ayrıntılı ve güçlü anılar olarak zihinde yer ederler. Bu durum, yaşanan olayların daha net kavranmasına ve etkilerinin detaylı bir biçimde işlenmesine yol açar. Sonuç olarak, bu içselleştirme ve netliğe bağlı olarak, ifadelerin süreç boyunca daha az değiştiği ve ifadelerin tutarlılığının korunduğu şeklinde yorumlamak mümkündür. Ancak ruhsal belirtilerin çok farklı faktörlere bağlı ortaya çıkabileceği, aynı şekilde çocuklarda ifade değişikliği gibi süreçlerin de çok farklı süreçlerden etkilenebileceği unutulmamalıdır.

Çalışmamızda; aile içinde şiddet-ihmal-istismar öyküsü bulunmayan çocukların cinsel istismarla ilgili beyanlarına itibar edilmesine engel tıbbi bir durumun olmama oranı %95.1, şiddet-ihmal-istismar tariflenen olgularda ise %74.1 bulunmuştur (Tablo 2). Finkelhor ve arkadaşları yapmış olduğu çalışmada; ihmal edilen çocukların cinsel istismar açısından daha yüksek risk altında olduğunu ortaya koymuşlardır [131]. Boney-McCoy'un 10-16 yaş aralığında bulunan 2000 genci değerlendirdiği çalışmada ise fiziksel istismara uğrayan çocuklarda cinsel istismar riskinin arttığını ortaya koymuşlardır [130]. Aile içinde şiddet, ihmal ya da istismar öyküsü olmayan çocukların, genellikle daha sağlıklı ve stabil bir aile yapısına sahip olduklarını düşünebiliriz. Bu tür bir çevrede yetişen çocukların psikolojik yapısının daha sağlam olduğu ve kendilerini ifade etme becerilerinin daha gelişmiş olabileceği öne sürülebilir. Bu nedenle, bu çocukların yaşadıkları olayları daha açık ve doğru bir şekilde aktarma ihtimallerinin yüksek olduğu söylenebilir. Aile içinde şiddet, ihmal veya istismar deneyimleri olan çocukların ise; daha önce yüksek düzeyde travma

yaşamış olabilecekleri ve bu durumun potansiyel olarak bellekleri ile ifade yetenekleri üzerinde zorlayıcı etkiler yaratmış olabileceği düşünülebilir.

Çalışmamızda; 12 yaş üstü grupta beyanlara itibar edilmesine engel tıbbi bir durum saptanmayan olguların oranının %91.5 olduğu, 12 yaş altı grupta ise %75 olduğu belirlenmiştir (Tablo 4). Melkman 2017 yılında yaptığı çalışmasında, çocuğun yaşındaki bir yıllık artışın inandırıcı bir yargıda bulunma olasılığını 1,32 oranında artırdığını göstermiş, yaş ilerledikçe beyanlar ile ilgili güvenilirlik olasılığının üssel olarak büyüdüğünü ortaya koymuştur [156]. Lamb ve arkadaşlarının CBCA (Criteria Based Content Analysis) kriterlerini baz alarak yapmış olduğu çalışmada; belirli yaş grupları ile ilgili doğrudan karşılaştırmalı veriler sunulmasa da çocukların yaş durumuna göre ifade verme yeteneği ve kalitesinin etkilendiğini belirtmişlerdir [157]. Çalışmamızda, 12 yaş üstü çocukların cinsel istismar konusunda vermiş olduğu ifadelerin daha güvenilir bulunması; yaşamış olduğu olayları anlama ve aktarma kapasitelerinin daha gelişmiş olmasıyla veya olayları yansıtırken bilişsel çarpıtmaların daha az görülmesiyle açıklanabilir. 12 yaş altı çocuklarda ise, 12 yaş üstü gruba kıyasen daha düşük ifade güvenilirliğinin olması, bu yaş grubunun gelişimsel özellikleriyle ilişkilendirilebilir. Küçük yaş grubundaki çocukların dil becerilerinin ileri yaş gruplarına kıyasla kısıtlı olması nedeniyle adli görüşme yapmakta güçlük yaşanabilmekte, bu duruma bağlı olarak tutarlı öykü almakta zorlanılmaktadır. Aynı zamanda bu yaş grubundaki çocukların olayları yorumlama ve aktarma konusunda güçlük yaşayabilecekleri de düşünülebilir, çünkü bu dönemdeki sübjektif deneyimler, iletişimde birtakım çarpıtmalarla aktarılabilir. Küçük yaşta çocukların, yetişkinlerin görüş ve yönlendirmelerine daha açık olabileceğini ve bu durumun, ifadelerin objektifliğini etkileyebileceğini de unutmamak gerekir. Ebeveynlerin ve bakım verenlerin, bilinçli ve bilinç dışı yaptıkları yönlendirmelerin, çocuğun olayları hatırlama ve ifade etme biçimleri üzerinde etkili olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Çalışmamızda; zekâ testlerinde 70 IQ puanının altında olduğu düşünülen olguların %25'inde beyanlar arası çelişki saptandığı, bu durumun tıbben açıklanamayarak değerlendirilmenin adli tahkikata bırakıldığı, 70 IQ puanının üzerinde olduğu düşünülen olguların ise %8,5'unda beyanlara itibar edilme

durumunun adli tahkikata bırakıldığı görülmüştür (Grafik 44). Melkman ve arkadaşları 2017 yılında yaptığı çalışmada; normal veya yüksek bilişsel işlev gösteren çocukların beyanlarının, bilişsel gelişim geriliği gösteren çocuklara göre 4.18 kat daha güvenilir olarak değerlendirildiğini göstermişlerdir [156]. Adli Tıp Kurumu tarafından düzenlenen raporlar genel özellikleri itibarıyla; çocuklarda yaş grubu fark etmeksizin hafif-orta derece zekâ geriliği olan olgular açısından; “ana hatlarıyla beyanlara itibar edilebileceği”, orta derece ve altında zekâ geriliği olan olgularda ise; “kuvvetli delil varlığında ana hatlarıyla beyanlara itibar edilebileceği” şeklinde yorumlanmaktadır. Çalışmamızdaki bulgular, Melkman’ın araştırma sonuçlarıyla genel hatlarıyla uyumlu olup, zekâ düzeyi ve beyanların güvenilirliği arasındaki ilişkiyi destekler niteliktedir. Diğer yandan çalışmamızdan elde ettiğimiz veriler, Adli Tıp Kurumu’nun genel yaklaşımını destekler nitelikte olsa da aynı zamanda zekâ geriliği olan vakaların %75’inde ifadeler itibarıyla edilebileceği yönündeki bulgularımız, bu genel yaklaşımdan farklılık göstermektedir. Bu durum, beyanların değerlendirilmesinde bir takım standart kuralların ve kılavuzların sıkı bir şekilde uygulanmasının yerine, her vakanın kendine özgü koşulları ve bireysel özelliklerinin dikkate alınarak değerlendirilmesinin önemli olduğuna işaret etmektedir. Özellikle adli süreçlerde, çocuk yaş grubunda ruhsal değerlendirmenin önemi büyüktür. Çünkü ruhsal değerlendirme, çocuğun duygusal ve zihinsel durumunu anlamamıza ve ifadelerini doğru bir şekilde yorumlamamıza yardımcı olur.

Çalışmamızda, çocuklara zekâ testi yapılabilme durumu ile beyanlara itibar arası ilişki değerlendirildiğinde; zekâ testi yapılabilen olguların %9.8’inde beyanlara itibar edilme durumunun adli tahkikata bırakıldığı, çocuğa bağlı sebeplerden zeka testi yapılamayan olgularda ise bu oranın %40 olduğu belirlenmiştir (Grafik 45). Benzer şekilde, kişisel bakımını yapabilme durumu ile beyanlara itibar arası ilişki değerlendirildiğinde; kişisel bakımını kendi başına yapamayan olgularda beyanlara itibar edilme durumunun adli tahkikata bırakılma oranının %31.8 olduğu, kişisel bakımını kendi yapabilen olgularda ise %9.4 olduğu belirlenmiştir (Grafik 46). Zekâ testi yapılamayan olgular ile kişisel bakımını kendi başına gerçekleştiremeyen olgular; ciddi zekâ geriliği bulunan çocuklar, down sendromu, otizm spektrum bozukluğu gibi doğuştan gelen genetik hastalıklara sahip olanlar, yaş küçüklüğü veya

başka sebeplerle okuma yazma bilmeyen grupların birleşiminden oluştuğu için spesifik bir grubu temsil etmemektedir. Bu olgular, birbirleriyle doğrudan ilişkili olmayan grupları içerdikleri için, zekâ testi yapılabilme durumu ve kişisel bakımını gerçekleştirebilme durumu ile beyanların güvenilirliği arasında kesin bir bağlantı kurmak zor olabilir. Ancak, küçük yaş grubu ve düşük zekâ düzeyine sahip çocuklarda beyanlara daha az itibar edildiğini ifade eden literatür bilgileri göz önüne alındığında; elde ettiğimiz bulguları, beyan güvenilirliğinin yaş ve zihinsel yeteneklerle ilişkili olabileceğine dair destekleyici veriler şeklinde yorumlamak mümkündür.

Çalışmamızda, nitelikli cinsel istismarın görüldüğü 49 olgunun %93.9'unda beyanlara itibar edilmesine engel bir durum bulunmadığı, basit cinsel istismarın görüldüğü 58 olguda ise bu oranın %79,3 olduğu bulunmuştur (Grafik 24). Çalışmamızda nitelikli cinsel istismar tariflenen olgularda, ifadelerin genellikle daha tutarlı olduğu görülmüştür. Bu durum, nitelikli istismarda çocukların yaşadıkları olayın ciddiyetini daha iyi kavramış olmaları ve bu tür olayların yanlış yorumlanma olasılığının daha düşük olmasından kaynaklanabilir. Öte yandan, nitelikli olmayan cinsel istismar olgularında, çocukların daha az zarar gördüğü veya olayın yanlış anlaşıldığı yönündeki inanışlar, aile veya çevre baskısıyla ifadelerin zamanla değiştirilmesine yol açabilir. Bu sebeplerden dolayı, nitelikli cinsel istismar vakalarında, nitelikli olmayan istismar vakalarına kıyasla göreceli olarak daha yüksek oranda ifadelere itibar edilmiş olabilir. Ek olarak; nitelikli cinsel istismarın yaşandığı olgularda, çocukların aktarmış olduğu detaylar, küçük yaş grubundaki ve gelişim seviyelerindeki çocukların bilemeyeceklerini düşündüğümüz ayrıntıları içerebilmektedir. Eğer çocuklar, anlayamayacakları veya normal şartlarda karşılaşmayacakları spesifik cinsel bilgiler veya kavramlar hakkında detaylar vermeye başlıyorsa, bu durum olayların yaşandığına dair güçlü bir kanıt olarak görülebilir. Dolayısıyla, nitelikli cinsel istismar vakalarından elde ettiğimiz verilerde, çocukların yaşlarına uygun olmayan cinsel bilgileri aktarması, olayın gerçekleşmiş olabileceğine dair daha belirgin bir kanıt sunar ve beyanlara itibar edilme oranının yüksek olmasının açıklaması olabilir. Benzer şekilde cinsel istismarda global bir ölçüt olarak kullanılan Ölçüt Bazlı İçerik Analizi'ne göre [120-123]; suça dair spesifik karakteristiklerin bulunması, öyküde alışılmadık ve çocuk tarafından tam

olarak anlaşılmamış detayların yer alması gibi kriterler, istismarın gerçekten yaşandığını desteklemektedir. Özellikle nitelikli cinsel istismar vakalarında, beyanlara itibarın daha yüksek bulunmasına dair elde ettiğimiz veriler, bu ölçeğin değerlendirme kriterlerinin yorumlanma şekliyle uyumlu olarak bulunmuştur.

Çalışmamızda, cinsel istismar eyleminin çocuğun yaşadığı evde gerçekleştiği olguların %48,7'sinde süreç içerisinde ifadelerde değişiklik olduğu, sanığın yaşam alanında gerçekleştiği olgularda ise bu oranın %22,2 olduğu görülmüştür (Grafik 27). Ayrıca olay şüphelinin yabancı biri olduğu olgularda, süreç içerisinde ifadelerin %11,8'inde değişiklik olduğu belirlenmiş, bu durum şüphelinin 1. derece akraba olduğu olgularda %42,8, şüphelinin 2. derece akraba olduğu olgularda ise %46,4 olarak bulunmuş, istatistiksel açıdan önemli derecede fark olduğu tespit edilmiştir (Grafik 20). Yapılan çalışmalarda, çoğu istismar eyleminin çocuğu tanıyan bir kişi tarafından gerçekleştirildiği, sıklıkla sanığın ve ikinci sıklıkta mağdurun evinde yaşandığı gösterilmiştir [140,142]. Bagley'nin 1994 yılında yapmış olduğu ve bildiri yapılmayan cinsel istismar olgularını araştırdığı çalışmada ise; mağdurların çoğunun kendilerini olaydan dolayı sorumlu hissetmeleri ve ayrıca istismarcıya duydukları bağlılık sebebiyle, istismarcının cezalandırılmasını istememeleri gibi nedenlerle bildirimde bulunmadıkları gösterilmiştir [31]. Bizim çalışmamızda da Bagley'in çalışmasına benzer şekilde, istismar failinin çocuğun yakını ve güvendiği bir kişi olduğu durumlarda, çocukların istismarla ilgili iddialarında değişiklik yapma veya iddialarından vazgeçme eğiliminde oldukları görülmüştür. Ayrıca çalışmamız, istismarın meydana geldiği yere ve kişiye göre çocukların beyanlarında zaman içinde değişim olma olasılığı üzerine anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Eğer istismar, çocuğun yaşadığı evde meydana gelmişse ve fail; babası, abisi veya dedesi gibi yakın ve güvenilir kabul edilen aile üyelerinden birisi ise, bu kişilerin tutuklanması veya çocuğun koruma altına alınması gibi etkenler çocuğun üzerinde oluşacak baskı nedeni ile ifadelerinde değişiklik yapmasına yol açmış olabileceği düşünülmüştür. Böyle bir durumda çocuğun ifade değiştirme eğiliminde olmasının sebepleri arasında; suçluluk, korku veya sadakat çatışması gibi duygusal etkenler bulunabilir. Çocuk, yargılamadan etkilenen yakın bir aile üyesini koruma içgüdüleriyle hareket edebilir veya ailenin diğer üyeleri tarafından baskı görebilir. Bu da ifadelerinde değişiklik yapmasına sebep olabilir. Öte yandan, cinsel istismar

eylemi eğer istismar failinin yaşam alanında gerçekleşmişse; burada beyan değişikliğinin daha düşük olması, çocuğun hem fiziksel hem de duygusal olarak faille daha az iç içe yaşamış olmasından kaynaklanıyor olabilir. Failin yaşam alanı, çocuk için daha az "ev" hissi yarattığından, caydırıcı ailevi etkenler ifade üzerinde daha az etkili olabilir. Ayrıca, aile içi meydana gelen cinsel istismar olaylarında, Ölçüt Bazlı İçerik Analizi'nde (CBCA) belirli kriterler dikkat çekmektedir. Bu kriterlere göre mağdurun; hafızasının yanıldığını kabul etmesi, ifadesi hakkında şüpheye düşmesi, kendini suçlaması ve saldırganı affetme eğilimi gibi unsurlar ön plana çıkmaktadır [123]. Çalışmamızdan elde ettiğimiz veriler çok fazla ayrıntı içermemekle birlikte; klinik gözlemlerimize göre özellikle aile içi cinsel istismar vakalarında tarif edilen CBCA kriterleri sıklıkla görülmektedir. Bu tür ifadelerin varlığı, genellikle istismarın gerçekten yaşandığına dair güçlü deliller olarak kabul edilmektedir. İncelenen vakaların tarafımızca değerlendirilmelerinin de CBCA kriterlerinin değerlendirilme biçimiyle uyumlu olduğu gözlenmiştir. Ancak bu kriterlerle ilgili az sayıda çalışma olması sebebiyle, geçerlilik güvenilirliği kabul edilmiş çalışmalarla adli psikiyatrik değerlendirmeye uyarlanması gerekmektedir.

Çalışmamızda, öyküsünde bir süre boyunca istismara uğradığını ifade eden olguların %79.4'ünde istismarın yaşandığını destekler nitelikte ek değerlendirme (olayı anlatırken yaşanan duygulanım, beden dili, ruhsal belirti, anlatımlar-ifadeler arası tutarlılık vs. tariflenmesi) yapıldığı görülmüş, öyküsünde tek olay tarifleyen olgularda ise bu oran %45.4 olarak bulunmuştur (Grafik 34). Melkman ve ark. 2017 yılında yayınladığı ve cinsel istismara uğrayan çocuklarda ifade güvenilirliğini değerlendirdiği çalışmada; tek bir istismar olayı tariflenen çocuklarda ifadelerin güvenilirliğinin, çok sayıda olay tariflenen olgulara göre 2.17 kat daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir [156]. Çalışmamızdan elde ettiğimiz verilere göre, çoklu istismar öyküsü tarifleyen olguların raporlarının sonucunda istismarın yaşanmış olduğunu destekler şekilde değerlendirme yapılma oranı daha yüksek bulunmuştur. Ancak Melkman'ın çalışmasında, bu durumun tersine, tek olay aktaran çocuklarda istismarla ilgili ifadelerin daha güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu farklılığı yorumlamak gerekirse, sebepler arasında; örneklem gruplarının farklılıkları, istismar olaylarının niteliği ve süresi, değerlendirme metodolojisindeki farklılıklar, çocukların değerlendirilmesi sırasında uygulanan farklı yöntemler, kültürel ve toplumsal

farklılıklar sayılabilir. Bunun yanında, olgularımız sadece ifadelerine itibar edilip edilmeyeceği sorulan olgular olup, başka delillerle ifadelerin doğruluğuna kanaat getirilen olgularla ilgili bu yönde bir değerlendirme istenmemesi de sonuçlarımızın farklılığı üzerinde etkili olabilir. Ayrıca çalışmamızda; çocukların istismara maruz kalma süreleri ile, olayların değerlendirilmesi ve raporlanması arasında ilişki olduğu görülmüştür. Uzun bir süre boyunca istismar yaşadığını ifade eden çocuklardan elde edilen bilgiler, tek seferlik bir olay hakkında yapılan değerlendirmelere göre daha fazla detay içeriyor olabilir. Bu durum, süreklilik arz eden istismarlarda, yaşanan olaylara ve oluşan ruhsal etkilere dair çoklu gözlemlerin yapılabilmesini mümkün kılar. Sürekli istismara uğrayan çocuklarda kronik belirtili ruhsal etkiler daha belirgin bir şekilde ortaya çıkabilir ve bu da belirtilere dayalı olarak istismar iddialarını değerlendirme sürecini etkileyebilir. Çok sayıda istismar yaşandığı belirtilen olgularda, çelişkili durumların belirlenmesini kolaylaştırabilecek daha fazla veri sağlandığı için, istismarın varlığını destekleyen ek değerlendirmelerin yapılma ihtimalinin artabileceği düşünülebilir. Genel bir eğilim olarak, süreç içinde birden fazla kez istismar yaşandığı belirtilen olgularda, istismarın varlığını doğrulayan ek kanıtlara ulaşmak daha mümkün olabilmektedir. Yine de her olgunun kendi koşulları ve kişisel özellikleri göz önünde bulundurularak değerlendirilmesi gerektiğini unutmamak önemlidir.

Çalışmamızda; 76 olguda ifadelerin süreç içerisinde değişmediği, 31 olguda çeşitli aşamalarda (adli süreç başlayınca, aile adli süreci öğrendikten sonra, mahkeme sürecinde, çocuk kuruma alındıktan sonra, baba tutuklandıktan sonra) ifadenin değiştirildiği veya anlatımlar arası çelişkilerin ortaya çıktığı görülmüştür (Grafik 35). Süreç içerisinde ifadelerini değiştiren olguların %25.8'inde beyanlara itibar edilme durumunun adli tahkikatla aydınlatılmasına karar verildiği, ifadeleri değişmeyen çocuklarda ise bu oranının %9.2 olduğu tespit edilmiştir (Grafik 37). Çalışmamızda; olay sonrasında koruma altına alınmış olan çocukların %51.7'sinde adli süreç sırasında ifadelerde değişiklik olduğu, yaşadığı yerde değişiklik olmayan olgularda bu oranın %20.5 olduğu belirlenmiştir (Grafik 39). Buna ek olarak; olay açığa çıktıktan sonra koruma altına alınan çocuklarda beyanlara itibar edilme durumunun adli tahkikata bırakılma oranı %27.6, yaşadığı yer değişmeyen olgularda ise %9 olarak bulunmuştur (Grafik 38). Koruma altına alınan olgularımızda genellikle aile

içi istismar iddiaları ön plana çıkmaktadır. Bu çocukların, süreç içerisinde ifadelerini değiştirme sebepleri yaşadıkları ortama dönmek istemeleri, her şeye rağmen aile ortamını özlemeleri, koruma altına alındıkları ortamı benimsememeleri, yaşamaya başladıkları yeni ortamda karşılaştıkları zorluklar gibi düşüncelerin bir sonucu olabilir. Bu duygusal motivasyon, onların ifadelerinde değişikliklere neden olabilir. Bu karmaşık psikolojik dinamikler, ifadelerinde değişikliğe giden çocuklarda göz önünde bulundurulması gereken önemli faktörler arasındadır. Tarif edilen durumlar, hem adli sistem içindeki profesyonellerin karşılaştığı zorlukları hem de çocukların karşı karşıya olduğu içsel çatışmaları daha iyi anlamamıza yardımcı olur. Ayrıca yaşadığı evden mutsuz olan, ailesiyle ilişkisi kötü olan, ihmal edilen veya şiddet gören çocuklar; aile fertlerinden biri tarafından istismar edildiğini iddia ediyorsa, genellikle bu iddiaların sonuçlarını düşünemeyecek olgunlukta ve ruh halinde olabilir. Ayrıca koruma altına alınan çocuklarda süreç içerisinde ifade değişimi sık görüldüğü için beyanların güvenilirliği konusunda değerlendirme güçlüğü yaşanabilmektedir. Çocukların koruma altına alındığı ortamdan hoşnutsuz olması ve bu yeni durumu öngörememesi nedeniyle ifadelerinde değişiklik yapmaları, onların evlerine geri dönmek istemeleriyle bağlantılı olabilir. Koruma altına alınan çocuklar, sıklıkla yeni ortamlarına uyum sağlamakta zorlanabilir ve bu da onların ifadelerini, önceki güvenli ve tanıdık ortamlarına geri dönebilmek amacıyla değiştirmelerine yol açabilir. Dolayısıyla, bu durumların ifade değişikliklerinin sık görülmesinde etkili olabileceği düşünülmüştür.

Çalışmamızda 3 ve daha az sayıda görüşme yapılan olguların %8.6'sında beyanlara itibar edilemediği-kararın adli tahkikata bırakıldığı, 3'ten fazla sayıda görüşme yapılan olgularda ise bu oranın %50 olduğu belirlenmiştir (Grafik 41). Elde edilen bulgulara göre; daha fazla sayıda görüşme yapılan olgularda, beyanlara itibar edilmeme veya adli tahkikata bırakılma oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Özellikle istismar iddialarıyla ilgili şüphe ve çelişkilerin olduğu durumlarda, tekrarlayan görüşmeler büyük önem taşımaktadır. Görüşmeler, gerekli görüldüğünde aile bireyleri, akrabalar, öğretmenler ve kurum görevlileriyle de genişletilebilir. Böylesi bir yaklaşım, istismar iddiasının doğruluğunun belirlenmesinde kilit rol oynayabilir. Bu aşamada, hukuk sisteminde "çelişkiden sanık yararlanır" ilkesi dikkate alınarak, istismar iddiasıyla ilgili her türlü şüphe titizlikle incelenmeli ve

açıklığa kavuşturulmalıdır. İstismar iddiasını yanlışlama veya reddetme noktasında, olguların özelliklerine göre ruhsal değerlendirme sayılarının arttırılarak karar verilmesi doğru bir yaklaşım olacaktır. Bu yaklaşım, yargı sürecinin adil ve dikkatli yürütülmesine katkı sağlayacaktır.

Çalışmamızda SİR düzenlenmesi istenen olguların %37.5'unda beyanlara itibar edilme durumunun adli tahkikatla aydınlatılmasının önerildiği, SİR önerisi bulunmayan olgularda ise bu oranın %9.9 olduğu görülmüştür (Grafik 54). Benzer şekilde, SİR düzenlenmesi istenen olguların %31.2'sinde rapor sonuçlarında istismar iddiasıyla ilgili çelişkilerin olduğuna yönelik değerlendirme yapıldığı, SİR istemi bulunmayan olgularda ise bu oranın %15.4 olduğu belirlenmiştir. Çalışmamız, cinsel istismar iddialarının güvenilirliği konusunda şüpheler doğuran durumlarda SİR talebinin arttığını göstermektedir. Beyanların güvenilirliğine daha az itibar edilen durumlarda SİR talep edilmesi, aslında çocuğun söylemlerinin yanında, daha fazla kanıt ve bilgiye ihtiyaç duyulduğunun da göstergesidir. SİR talep edilmesi, aynı zamanda çocuğun ve ailesinin durumunun daha kapsamlı bir şekilde anlaşılması için de önemlidir. Çocukların cinsel istismar gibi ciddi bir iddiada bulunmalarının altında yatan nedenleri anlamak, olası riskleri tespit etmek ve çocuk için en uygun desteği sağlamak, SİR'in hazırlanmasındaki temel amaçlardır. Bu durumlarda rapor, çocuğun yaşadığı ev ve çevreyi detaylı bir şekilde değerlendirmeye olanak sağlar. Raporda çocuğun ailesi, okulu, arkadaş çevresi ve diğer sosyal etkileşimleri göz önünde bulundurulur. Bu sayede çocuğun güvenliğini tehdit edebilecek unsurlar belirlenip gerekli önlemlerin alınmasına zemin hazırlanır. Özellikle aile içi istismar iddialarında, çocuğun tekrar aynı çevreye dönecek olması durumunda SİR talebi kritik önem taşır. Eğer bir çocuk evine döner ve tehlike devam ederse, bu çocuğun tekrar tekrar zarar görmesine yol açabilir. SİR, çocuğun eve dönüşünde yaşayabileceği potansiyel sorunları tespit etmeye de yardımcı olacaktır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Cinsel istismar vakalarının doğru ve hassas şekilde değerlendirilmesi hem mağdurun sağlığı hem de sanığın haklarının korunması açısından kritik öneme sahiptir. Bu sürecin titizlikle yönetilmesi; adaletin sağlıklı bir şekilde tecelli etmesi ve toplumsal güvenin yeniden inşa edilebilmesi için zorunludur. Adil bir yargılama süreci, sadece mağdur ve sanık ailelerine değil, aynı zamanda toplumun adalet algısına da katkıda bulunarak huzur ve güven ortamının sağlanmasına yardımcı olur. Ayrıca, mağdurun topluma yeniden entegre olabilmesi ve yaşadığı travmayı aşabilmesi için adil bir yargılama sürecinin önemi büyüktür.

Cinsel istismar vakalarında, her zaman somut deliller görülmeyebilir veya kaybolmuş olabilir. Bu şartlar altında, çocukların beyanları özellikle önem kazanır. Dolayısıyla, çocukların ifadeleri, olayın doğruluğunu değerlendirmede kritik bir rol oynar. Bu nedenle, ifadelerin detaylı ve hassas bir şekilde incelenmesi, adaletin sağlanmasında ve çocuğun korunmasında temel unsurlardır.

Beyanlara itibar edilip edilemeyeceği esasen hukuki bir karar olmakla birlikte tıbbi açıdan, çocukların yaşları, gelişim düzeyleri, ruhsal durumları, olay sonrası ortaya çıkan psikiyatrik hastalıklar, yaşanan travmanın oluşturduğu etkiler, yaş ve gelişim düzeyiyle uyumlu olmayan ifadelerin varlığı, öyküler-ifadeler arası çelişkiler ile farklılıklar gibi sebeplerle tıbbi değerlendirmelere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu unsurlar cinsel istismarla ilgili ifadelerin gerçekliğini değerlendirme konusunda önemli yol göstericilerdir.

Fiziksel delillerin olmadığı durumlarda, çocuğun psikolojik durumu ile iddia edilen cinsel istismar olayı arasında illiyet bağının kurulması, ifadelerin doğruluğu hakkında değerli bir bakış açısı sağlar ve bu da ifadelerin ne ölçüde güvenilir kabul edilebileceği açısından önemlidir. Ne yazık ki bu yöndeki ihtiyaca yönelik olarak yeterli tıbbi araştırma bulunmamaktadır. Cinsel istismarda global bir ölçüt olarak kullanılan Ölçüt Bazlı İçerik Analizi tıbbi değerlendirmelere uyarlanarak bu konuda karar aşamasında yol gösterici bir ölçek oluşturulabilir.

Çalışmamızda, verilerden özet olarak şu sonuçlar elde edilmiştir;

Çalışmamıza dahil edilen olguların yaş ortalamasının 10.6 olduğu, %85'inin kadın cinsiyette olduğu, %34.8'inde anne ve babanın boşanmış olduğu, %45.8'inde aile ihmalinin bulunduğu, %26.2'sinde ailesinden şiddet gördüğü, %41.1'inde başvuru öncesi ruhsal veya zihinsel bir hastalık tanısının olduğu, ders başarı durumunun %80.4 oranında orta ve altı seviyede olduğu veya çocukların okula gitmediği görülmüştür.

Okula giden çocukların %39.9'unda olay sonrası ders başarısında düşme olduğu, istismar eyleminin %36.4'ünde mağdurun yaşadığı evde gerçekleştiği, %19.6'sında babanın istismar şüphelisi olduğu, sanık şüphesi olan kişilerin çok farklı yaşlarda olabildiği, şüphelilerin tamamının erkek olduğu görülmüştür.

Şüpheli yaşının 18'den küçük olduğu durumlarda ifadelerde/öykülerde süreç içerisinde değişikliğin daha yüksek oranda görüldüğü, istismar iddiasının %77.6 olguda çocuğun birisine anlatmasıyla açığa çıktığı ve en sık olarak olayın anneye (%36.1) anlatıldığı, olayın anneye anlatıldığı olgularda ifade değişikliğinin (%13.3) daha az görüldüğü, olguların yalnızca %21.5'inde olayın yaşandıktan hemen sonra açığa çıktığı, istismar eylemlerinde %58 oranında kandırma-darp veya tehdidin bulunduğu, olguların %32.7'sinde aynı veya farklı kişiler tarafından yineleyen istismar öyküsünün bulunduğu, olay sonrası olguların %15.8'inde intihar düşünceleri-girişimi, %5.6'sında bedenine zarar verme davranışı görüldüğü, %57'sinde olay sonrası ruhsal bir yakınma tariflendiği belirlenmiştir.

Olguların %33.2'sinde süreç içerisinde ifade değişikliği olduğu, ruhsal belirti tariflenmeyen olgularda, istismar eyleminin çocuğun yaşadığı evde gerçekleştiği olgularda, şüphelinin 1. veya 2. derece akraba olduğu olgularda, koruma altına alınan çocuklarda daha yüksek oranda ifade değişikliği olduğu bulunmuştur.

Ruhsal belirti tariflenen olgularda ve ifadeleri değişmeyen çocuklarda beyanlara itibar değerlendirmesinin daha düşük oranda adli tahkikata bırakıldığı, 70 IQ puanının altındaki çocuklarda beyanlara itibar kararının daha yüksek oranda adli

tahkikata bırakıldığı, aile içi şiddet-ihmal-istismar öyküsü olmayan çocuklarda, 12 yaş üstü grupta, zeka testi yapılabilen ve kişisel bakımını tek başına gerçekleştirebilen olgularda, nitelikli cinsel istismara maruz kaldığı tariflenen olgularda beyanlara daha yüksek oranda itibar edilebildiği, tekrarlayan istismar öyküsü olan çocukların raporlarında istismarın yaşandığını destekler nitelikte ek değerlendirmenin daha yüksek oranda yapıldığı, beyanlara itibar edilme durumu adli tahkikata bırakılan çocuklarla daha fazla görüşme yapıldığı, bu olgulardan daha yüksek oranda SİR istendiği görülmüştür.

Çocuklarla ilgili yapılan değerlendirmelerde her vakanın kendine özgü koşulları göz önünde bulundurularak karar verilmelidir. Bu nedenle her vaka, kendi içinde ayrı ayrı ele alınmalıdır. Öncelikle, çocukların yaşlarına ve gelişimsel seviyelerine uygun şekilde değerlendirilmesi kritik önem taşır. İfadelerin alınma sürecinde, çocukların doğal ve rahat bir ortamda, herhangi bir yönlendirici soruya maruz kalmadan ifade vermeleri sağlanmalıdır. Bu aşamada, çocuğun sağlık durumu da göz önünde bulundurularak, ifadelerin değerlendirilmesinde bir sağlık sorununun etkisi olup olmadığı incelenmelidir.

Karar verme süreci, yalnızca çocuğun adli tıbbi değerlendirilmesi ile sınırlı kalmamalı, bunun yanı sıra aile görüşmeleri, adli tahkikat evrakı, öğretmenlerden alınan geri bildirimler ve sosyal inceleme raporları gibi çok yönlü bilgilerle desteklenmelidir.

Çocukların ifadelerine itibar edilmesi, aslen hukuki bir karar olmakla birlikte, tıbbi değerlendirmelerin yargı sürecine katkı sağlayabileceği de önemli bir gerçektir. Bu bağlamda, uzman değerlendirmelerinin, mahkemelerin karar verme sürecine yardımcı olacak kritik bilgiler sunabileceği unutulmamalıdır.

7. ÖZET

Giriş ve Amaç: Beyanlara itibar, çocukların ve mental problemi olduğu düşünülen erişkinlerin ifadelerinin değerlendirilmesinde kullanılan bir terimdir. İfadelere itibar edilmesi esasen hukuki bir karardır. Çalışmamızdaki amaç; çocuk istismarı olgularında ifadelere itibar edilmesini etkileyen faktörleri analiz etmek, tıbbi yönlerini ortaya koymak ve bu faktörlerin adli süreçteki rolünü belirlemektir.

Gereç ve Yöntem: 2017-2023 yılları arasında Kocaeli Üniversitesi Hastanesi'nde değerlendirilen 18 yaş altı 107 olgu ele alınmıştır. Çalışma, çocukların cinsel istismar iddiaları üzerine beyanlarının güvenilirliğini değerlendirmek için etik kurul onayı alınarak yürütülmüştür. Veri analizi SPSS-29.0 ile yapılmış, tanımlayıcı istatistikler ve Ki-kare testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Olguların yaş ortalaması 10.6 olup, %85'i kadın cinsiyettedir. Çocukların %39.9'unda olay sonrası ders başarısı düşmüştür. İstismar iddiası %36.4 olguda mağdurun evinde, %19.6'sında babası tarafından gerçekleştirilmiştir. Sanıklar, geniş yaş dağılımında ve tamamı erkek cinsiyettedir. Şüphelinin 18 yaşından küçük olduğu durumlarda mağdurun ifadeleri arasında daha yüksek oranda değişiklik yaptığı görülmüştür. İstismarın %77.6 olguda çocuğun birisine anlatmasıyla (en sık anneye anlatma) açığa çıktığı, olayı anneye anlatan olgularda ifade değişikliğinin daha az görüldüğü belirlenmiştir. Olguların %33.2'sinde süreç içerisinde ifadeler değişmiştir. Ruhsal belirti tariflenmeyen olgularda, çocuğun yaşadığı evde istismarın gerçekleştiği olgularda, şüphelinin 1. veya 2. derece akraba olduğu olgularda, koruma altına alınan olgularda daha yüksek oranda ifade değişikliği görülmüştür. Beyanlara itibar kararı; 70 IQ puanı üzeri ve ifadeleri değişmeyen çocuklarda daha düşük oranda adli tahkikata bırakılmıştır. Şiddet-ihmal-istismar öyküsü tariflenmeyen çocuklarda, 12 yaş üstü grupta, nitelikli cinsel istismar tariflenen olgularda beyanlara daha yüksek oranda itibar edilebildiği görülmüştür.

Sonuç: Çalışmamızda, çocukların ifadelerine itibar edilmesi üzerine odaklanılmış ve cinsel istismar iddiaları titizlikle değerlendirilmiştir. Adli süreçte çocukların yaş, gelişim düzeyi ve ruhsal durumları gibi önemli faktörler göz önünde

bulundurulmuştur. Bu detaylı değerlendirme hem adaletin sağlanmasına hem de mağdur çocukların topluma yeniden entegrasyonuna katkıda bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Beyanlara itibar, Cinsel istismar, Çocuğun beyanı, Çocuk istismarı, İfadelerin güvenilirliği,

8. ABSTRACT

Objective: Credibility of statements is a term used in evaluating the statements of children and adults thought to have mental issues. Crediting statements is fundamentally a legal decision. The aim of our study is to analyze the factors that influence the credibility of statements in child abuse cases, to elucidate their medical aspects, and to determine the role of these factors in the judicial process

Material and Method: Between 2017-2023, 107 cases of children under 18 evaluated at Kocaeli University Hospital were included in this study. The study was conducted with ethics committee approval to assess the reliability of children's statements on sexual abuse allegations. Data analysis was performed using SPSS-29.0, utilizing descriptive statistics and Chi-square tests.

Results: The mean age of the cases was 10.6 and 85% were female. After sexual abuse, 39.9% of the children experienced a decline in academic performance. Allegations of abuse occurred in the victim's home in 36.4% of cases and were perpetrated by fathers in 19.6% of cases. All suspects were male, spanning a wide age range. In cases where the suspect is under 18, a higher rate of changes has been observed in the victim's statements. Abuse was most often disclosed to someone else (77.6% of cases, most commonly to the mother), with fewer statement changes noted in cases where the child reported the abuse to their mother. Statement changes occurred in 33.2% of the cases. A higher rate of statement change was seen in cases without mental health symptoms, where the abuse occurred in the child's home, the suspect was a first or second-degree relative, or the child was under protection. Decisions on the credibility of statements were less likely to lead to judicial investigations in children with IQs over 70 and those whose statements did not change. Higher credibility was given to statements in cases of children without a history of violence, neglect, or abuse, those in the older age group, and those subjected to qualified sexual abuse.

Conclusion: Our study focused on the credibility of children's statements and meticulously evaluated sexual abuse allegations. Important factors such as age, developmental level, and mental state of children were considered in the legal

process. This thorough evaluation contributes both to the administration of justice and the reintegration of victimized children into society.

Keywords: Credibility of statements, Sexual abuse, Child's statement, Child abuse, Reliability of statements.

9. KAYNAKLAR

1. United Nation General Assembly. *Convention on the Rights of the Child*. United Nations, Treaty Series, 1989; 1577(3): 1-23.
2. Wells D and Taylor W. *Guidelines for medico-legal care for victims of sexual violence*. World Health Organization, 2003; 1-2.
3. *Çocukların Ceza Hukukundaki Yeri ve Çocukların Korunması*. [Eylül 2023]; Available from: <https://www.anayasa.gov.tr/media/3626/akarca.pdf>.
4. Dominique Y. *Çocuğun Hukuki Statüsü Hakkında*. Çocuk ve Medeniyet, 2019;4(8): 67-86.
5. So I. *Cognitive development in children: Piaget development and learning*. Journal, of Research in Science Teaching, 1964; 2: 176-186.
6. Manes, F., et al., *Decision-making processes following damage to the prefrontal cortex*. Brain, 2002; 125(3): 624-639.
7. Wadsworth BJ. et al. *Piaget'nin duyuşsal ve bilişsel gelişim kuramı*. 2015; Pegem Akademi.
8. Kohlberg L, *The cognitive-developmental approach to moral education*. The Phi Delta Kappan, 1975; 56(10): 670-677.
9. Teffer K. and Semendeferi K. *Human prefrontal cortex: evolution, development, and pathology*. Progress in brain research, 2012; 195: 191-218.
10. Steinberg L. *Cognitive and affective development in adolescence*. Trends in cognitive sciences, 2005; 9(2): 69-74.
11. *T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı*. [Aralık 2023]; Available from: <https://www.aile.gov.tr/bakanlik/hakkinda/tarihce/>.
12. *Çocuk Koruma Uygulama ve Araştırma Merkezi*. [Aralık 2023]; Available from: <https://macok.marmara.edu.tr/merkez/genel-bilgiler>.

13. Topdemir, C., *İstismar mağduru çocuğun korunmasında bir uygulama: çocuk izlem merkezi (ÇİM)*. Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi, 2016;(43).
14. Trabzon Barosu Çocuk Hakları Komisyonu. *Çocuk İzlem Merkezleri Türkiye Raporu*. Trabzon Barosu, Trabzon, 2015.
15. Gazete, R. *Türk Ceza Kanunu*. 2004 [Eylül 2023]; Available from: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>.
16. Polat O. *Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı-1*. 2021; Ankara: Seçkin Yayıncılık.
17. Bahar G, Savaş HA, and Bahar A, *Çocuk istismarı ve ihmali: Bir gözden geçirme*. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, 2009; 4(12): 51-65.
18. Gülan A, Şirin MR, and Şirin MC, *I. Türkiye Çocuk Hakları Kongresi Yetişkin Bildirileri Kitabı*. Vol. 2. 2011, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
19. Hobbs CJ, Hanks HG, and Wynne JM. *Child abuse and neglect: a clinician's handbook*, 1999.
20. World Health Organization. *Report of the consultation on child abuse prevention, 29-31 March 1999, WHO, Geneva, 1999*.
21. Committee on Child Abuse and Neglect. *Guidelines for the evaluation of sexual abuse of children*. Pediatrics, 1991; 87(2): 254-260.
22. Anayasa Mahkemesi Kararı, Esas Sayısı: 2005/103. [Mart 2024]; Available from: <https://www.resmigazete.gov.tr>.
23. Russell DE. *The incidence and prevalence of intrafamilial and extrafamilial sexual abuse of female children*. Child abuse & neglect, 1983; 7(2): 133-146.
24. Faller KC. *Child sexual abuse: An interdisciplinary manual for diagnosis, case management, and treatment*, Columbia University Press, 1988.
25. Erkoç B. *Çocuk Cinsel İstismarı ve Ensest Olgusuna Bakış. Çocuklarda İhmal ve İstismar 2023*; 155.

26. Fırat S, İltaş Y, and Yılmaz I, *Ruhsal ve hukuki yönleriyle çocuk istismarı*. Akademisyen Yayınları, 2016; (43):3-4.
27. Jenny C, et al., *The evaluation of children in the primary care setting when sexual abuse is suspected*. Pediatrics, 2013; 132(2): e558-e567.
28. Dokgöz H. and Kar H. *Çocukta cinsel istismar*. Türkiye Klinikleri J Child Psychiatry-Special Topics, 2017; 3(3): 169-74.
29. Şenol S. Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu, *Çocuk ve ergen psikiyatrisi temel kitabı*. Ankara: Hekimler Yayın Birliği, 2008, 293-311.
30. Leventhal JM. *Epidemiology of sexual abuse of children: old problems, new directions*. Child Abuse & Neglect, 1998; 22(6): 481-491.
31. Bagley C, Wood M, and Young L, *Victim to abuser: Mental health and behavioral sequels of child sexual abuse in a community survey of young adult males*. Child Abuse & Neglect, 1994; 18(8): 683-697.
32. Karayianni E. *Prevalence, contexts, and correlates of child sexual abuse in Cyprus*. Child abuse & neglect, 2017; 66: 41-52.
33. Pereda N, et al. *The prevalence of child sexual abuse in community and student samples: A meta-analysis*. Clinical psychology review, 2009; 29(4): 328-338.
34. Tang CS. *Childhood experience of sexual abuse among Hong Kong Chinese college students*. Child abuse & neglect, 2002; 26(1): 23-37.
35. Pereda N. *The international epidemiology of child sexual abuse: A continuation of Finkelhor (1994)*. Child abuse & neglect, 2009; 33(6): 331-342.
36. Stoltenborgh M, et al. *A global perspective on child sexual abuse: Meta-analysis of prevalence around the world*. Child maltreatment, 2011; 16(2): 79-101.
37. Ji K, Finkelhor D, and Dunne M. *Child sexual abuse in China: A meta-analysis of 27 studies*. Child abuse & neglect, 2013; 37(9): 613-622.
38. Pérez-Fuentes G, et al. *Prevalence and correlates of child sexual abuse: a national study*. Comprehensive psychiatry, 2013; 54(1): 16-27.

39. Barth J, et al. *The current prevalence of child sexual abuse worldwide: A systematic review and meta-analysis*. International journal of public health, 2013; 58: 469-483.
40. Bilginer Ç, Hesapçioğlu ST, and Kandil S. *Sexual abuse in childhood: a multi-dimensional look from the view point of victims and perpetrators*. Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences, 2013; 26(1): 55.
41. *Türkiye’de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması*. 2010 [Aralık 2023]; Available from: <https://www.unicef.org/turkiye/raporlar/t%C3%BCrkiyede-%C3%A7ocuk-istismari-ve-aile-i-%C3%A7i-%C5%9Fiddet-ara%C5%9Firmasi-%C3%B6zet-raporu-2010>.
42. Ulukol B, et al. *Adverse childhood experiences survey among university students in Turkey: study report 2013*. 2014.
43. Zoroğlu SS, et al. *Çocukluk dönemi istismar ve ihmalinin olası sonuçları*. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 2001; 2(2): 69-78.
44. *Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuk İstatistikleri*. 2021 [Aralık 2023]; Available from: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Güvenlik-Birimine-Gelen-veya-Getirilen-Cocuk-Istatistikleri-2021-45586>.
45. *Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuk İstatistikleri*. 2022 [Aralık 2023]; Available from: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Güvenlik-Birimine-Gelen-veya-Getirilen-Cocuk-Istatistikleri-2022-49662>.
46. Alikasifoglu M, et al. *Sexual abuse among female high school students in Istanbul, Turkey*. Child Abuse & Neglect, 2006; 30(3): 247-255.
47. Atamer A, Asli T, and Lawrence G. *Characteristics of childhood sexual abuse among Turkish university students*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1998.
48. *2014- 2015 Eğitim- Öğretim yılında, Tıp Fakültesi dönem 1 öğrencilerinde çocuk istismarının ve ihmalinin geriye dönük sorgulanması*. 2015 [Aralık 2023]; Available from: <https://avesis.deu.edu.tr/yonetilen-tez/002df75d-83d5-4864-9ff8-2c1c33550dc6/icast-r-uluslararasi-cocuk-istismarini-sorgulama-retrospektif-yontemi->

ile-2014-2015-egitim-ogretim-yilinda-tip-fakultesi-donem-i-ogrencilerinde-cocuk-istismarinin-ve-ihmalinin-geriye-donuk-sorgulanmasi.

49. Fis NP, et al. *Psychiatric evaluation of sexual abuse cases: A clinical representative sample from Turkey*. Children and Youth Services Review, 2010; 32(10): 1285-1290.
50. Murat Y, et al. *The psychiatric consequences of child and adolescent sexual abuse*. Nöro Psikiyatri Arşivi, 2015; 52(4): 393.
51. Emre R, et al. *Evaluation of incest cases of Turkey in terms of DNA profiling difficulties*. Journal of forensic and legal medicine, 2015; 36: 16-21.
52. Bozbeyoğlu AÇ, et al. *Ailenin karanlık yüzü: Türkiye'de ensest*. Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, 2010; 13(1).
53. Gölge ZB, Yavuz MF, and Yüksel Ş. *Cinsel saldırgan profili*. Adli Tıp Dergisi, 2006; 20(1): 1-17.
54. Özdemir P. *Ensest mağduru çocukların adli dosyalarının sosyal hizmet bakış açısıyla incelenmesi ve müdahale modelinin geliştirilmesi*. 2018.
55. Black DA, Heyman RE, and Smith AM, *Risk factors for child sexual abuse*. Aggression and violent behavior, 2001; 6(2-3): 203-229.
56. Dirlik M, et al. *Aydın'da cinsel suç ve suçluların profili*. The Bulletin of Legal Medicine, 2002; 7(3): 97-104.
57. Kaufman J. and Zigler E. *Do abused children become abusive parents?* American journal of orthopsychiatry, 1987; 57(2): 186-192.
58. Paveza GJ. *Risk factors in father-daughter child sexual abuse: A case-control study*. Journal of interpersonal violence, 1988; 3(3): 290-306.
59. Straus MA, Gelles RJ and Asplund LM. *Physical violence in American families: Risk factors and adaptations to violence in 8,145 families*. 1990; Springer.
60. Koç F, Akşit S. ve ark. *Çocuk İstismarı ve İhmali Olgularımızın Demografik ve klinik Özellikleri: Ege Üniversitesi Çocuk Koruma Birimi'nin Bir Yıllık Deneyimi*. Türk Pediatri Arşvi. 2012; 47:119-124.

61. Alpaslan AH. *Çocukluk döneminde cinsel istismar*. Kocatepe tıp dergisi, 2014; 15(2): 194-201.
62. *Çocuk Cinsel İstismarı Bilgilendirme Dosyası - Türkiye Psikiyatri Derneği*. [Aralık 2023]; Available from: https://psikiyatri.org.tr/uploadFiles/219201618057-CocukCinsel_istismar_bilgilendirme_dosyasi.pdf.
63. Renvoize J. *Innocence Destroyed: A Study of Child Sexual Abuse*. Bulletin American Academy of Psychiatry and the Law, 1993; 21: 547-547.
64. Sedlak AJ, et al. *Fourth national incidence study of child abuse and neglect (NIS-4)*. Washington, DC: US Department of Health and Human Services, 2010; 9: p. 2010.
65. Ayraller Taner H, et al. *Cinsel istismara uğrayan çocuk ve ergenlerde psikopatoloji ve ilişkili risk etkenleri*. Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi, 2015; 16(4).
66. İnancıcı MA, Dağlı T. Hastane Temelli Çocuk Koruma Merkezleri İçin Başvuru Kitabı. İhmal ve İstismara Uğrayan Çocuğa Bütüncül Yaklaşım. İstanbul 2011; 216.
67. Hershkowitz I, Lanes O & Lamb, M. E. Exploring the disclosure of child sexual abuse with alleged victims and their parents. *Child abuse & neglect*, 2007;31(2), 111-123.
68. Hymel KP & Jenny C. Child sexual abuse. *Pediatr Rev* 1996; 17:236.
69. Dokgöz H & Kar H. Çocukta cinsel istismar. *Türkiye Klinikleri J Child Psychiatry-Special Topics*, 2017; 3(3), 169-74.
70. Courtois CA. *Complex trauma, complex reactions: Assessment and treatment*. Psychotherapy: Theory, research, practice, training, 2004; 41(4): 412.
71. Kisiel C, et al. *Assessment of complex trauma exposure, responses, and service needs among children and adolescents in child welfare*. Journal of Child & Adolescent Trauma, 2009; 2: 143-160.

72. Conradi, L, Wherry J and Kisiel C. *Linking child welfare and mental health using trauma-informed screening and assessment practices*. Child Welfare, 2011; 90(6): 129-148.
73. Perdahlı N. *Travmaya Uğrayan Çocukların Ruhsal Değerlendirmesi*, in *Pediyatrik Klinik Adli Tıp*, İnancıcı MA and Sert G. Editors. 2022; Seçkin Yayıncılık: Ankara. 161-166.
74. Kisiel C et al. *Assessing the effects of trauma in children and adolescents in practice settings*. Child and Adolescent Psychiatric Clinics, 2014; 23(2): 223-242.
75. *Age-Related Reactions to a Traumatic Event*. [Aralık 2023]; Available from: https://www.nctsn.org/sites/default/files/resources//age_related_reactions_to_traumatic_events.pdf.
76. Chung MC, Werrett J, Easthope Y & Farmer S. Coping with post-traumatic stress: young, middle-aged and elderly comparisons. *International Journal of Geriatric Psychiatry*, 2004; 19(4), 333-343.
77. Nader K. Trauma in children and adolescents: Issues related to age and complex traumatic reactions. *Journal of Child & Adolescent Trauma*, 2011; 4(3), 161-180.
78. İmren SG et al. *Cinsel istismara uğrayan çocuk ve ergenlerde klinik özellikler ve intihar girişimi ile ilişkili risk etmenleri*. Marmara Medical Journal, 2013; 26(1): 11-16.
79. Dombak K and Çelik E. *Bireylerin Cinsel İstismar Mağdurlarına Yönelik Bakış Açılarının İncelenmesi*. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 2021; 20(77): 425-440.
80. Kaplan SJ. Child and adolescent sexual abuse. In: Lewis M, ed. *Child and Adolescent Psychiatry, a comprehensive textbook*, 3rd ed, Philadelphia, Lippincott Williams&Wilkins. 2002; 1217-1223.
81. Aktepe E. *Çocukluk Çağı Cinsel İstismarı*. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar. 2009; 1:95-119
82. Polat O. *Adli Tıp*. 2000, İstanbul: Der Yayınları.

83. Bacaksız P and Bayzit T. *Yargıtay'ın Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlarda İspata Yaklaşımı*.
84. Birtek, F. *AIHM, Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay kararları ışığında ceza muhakemesinde delil ve ispat*. 2016; Adalet Yayınevi.
85. Özkara E. *Hukuk Öğrencileri ve Uygulayıcıları İçin Adli Tıp*, Ankara Seçkin Yayıncılık, 2015; 228-229.
86. Nuhoglu A. *Cinsel Suç Mağdurunun Beyanı ve İspat*. Kadına Yönelik Cinsel Şiddete Karşılaştırmalı Hukukun Yaklaşımı, İstanbul Barosu Kadın Hakları Uygulama Merkezi, 2002; 2.
87. Kocaoğlu SS. *Yargı kararları ışığında cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar: (TCK m. 102-105)*. 2016; Yetkin Yayınları.
88. Sancar TY. *Türk Ceza Hukukunda Kadın*. 2013; Seçkin.
89. Kantarcı N. *Türk Ceza hukukunda reşit olmayanla cinsel ilişki suçu*. 2016; 183-184.
90. Şen E. *Yeni Türk Ceza Kanunu Yorumu*. Vol. 1. 2006; İstanbul: Vedat Kitapçılık.
91. Schuller RA et al., *Judgments of sexual assault: The impact of complainant emotional demeanor, gender, and victim stereotypes*. *New Criminal Law Review*, 2010; 13(4): 759-780.
92. Aydın M.Y. 14. CD., 20.03.2017 T., 2016/12325, 2017/1430 in *Çocukların Cinsel İstismarı ve Reşit Olmayanla Cinsel İlişki Suçu*. 2014; Seçkin Yayıncılık: Ankara. 228.
93. Y. 14. CD., 20.06.2012 T., 6645/7000. [Aralık 2023]; Available from: <https://karararama.yargitay.gov.tr/#>.
94. Tuğrul AC. *YCGK., 25.03.2003 T., 2002/5-324, 2003/55*, in *Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar ve Ensest İlişkiler*. 2013; Adalet Yayınevi. 672-673.
95. *YCGK., 15.04.2014 T., 2012/2- 1498, 2014/188* [Aralık 2023]; Available from: <https://karararama.yargitay.gov.tr>.

96. *Y. 14. CD., 20.03.2014 T., 2012/4767, 2014/3733.* [Aralık 2023]; Available from:
<https://karararama.yargitay.gov.tr/>.
97. *Y. 14. CD., 22.01.2016 T., 2015/8080, 2016/604* [Aralık 2023]; Available from:
<https://karararama.yargitay.gov.tr>.
98. *Y. 14. CD., 05.03.2018 T., 2017/1679, 2018/1557.* [Aralık 2023]; Available from:
<https://karararama.yargitay.gov.tr>.
99. *Y. 5. CD., 15.06.2011 T., 3451/4769* [Aralık 2023]; Available from:
<https://karararama.yargitay.gov.tr>.
100. *Y. 5. CD., 24.02.2010 T., 7018/1510* [Aralık 2023]; Available from:
<https://karararama.yargitay.gov.tr>.
101. *Y. 14. CD., 16.03.2017 T., 293/1380* [Aralık 2023]; Available from:
<https://karararama.yargitay.gov.tr>.
102. *Y. 14. CD., 25.02.2014 T., 2012/5086, 2014/2270* [Aralık 2023]; Available from:
<https://karararama.yargitay.gov.tr>.
103. *YCGK., 09.11.2010 T., 5-176/226* [Aralık 2023]; Available from:
<https://karararama.yargitay.gov.tr>.
104. *Y. 14. CD., 26.02.2015 T., 2013/5387, 2015/2239* [Aralık 2023]; Available from:
<https://karararama.yargitay.gov.tr>.
105. *YCGK., 01.04.2014 T., 14-46/167* [Aralık 2023]; Available from:
<https://karararama.yargitay.gov.tr>.
106. *Y. 14. CD., 23.10.2014 T., 6593/11601* [Aralık 2023]; Available from:
<https://karararama.yargitay.gov.tr>.
107. *YCGK., 02.06.2015 T., 2013/14-376, 2015/189* [Aralık 2023]; Available from:
<https://karararama.yargitay.gov.tr>.
108. *Y. 14. CD., 20.03.2017 T., 365/1435* [Aralık 2023]; Available from:
<https://karararama.yargitay.gov.tr>.

109. Y. 5. CD., 17.06.2009 T., 5434/7694. [Aralık 2023]; Available from:
<https://karararama.yargitay.gov.tr>.
110. Y. 14. CD., 06.02.2017 T., 2016/10522, 2017/491. [Aralık 2023]; Available from:
<https://karararama.yargitay.gov.tr>.
111. Y. 14. CD., 13.03.2015 T., 2014/11133, 2015/3205 [Aralık 2023]; Available from:
<https://karararama.yargitay.gov.tr>.
112. Artuk ME, Gökçen A and Yenidünya AC. *Gerekçeli Ceza Kanunları*. 2014; Ankara: Adalet Yayınevi.
113. Çolak B, Yanal S, Karameşe O. Hukuksal durumdaki değişim cinsel istismar olgularının değerlendirilme sürecini nasıl etkiliyor?, 13. Adli Bilimler Kongresi, 2015.
114. Y. 5. CD., 20.05.2008 T., 2477/4651 [Aralık 2023]; Available from:
<https://karararama.yargitay.gov.tr>.
115. Malkoç İ. *Türk ceza kanunu uygulamasında cinsel suçlar*. 2009; Malkoç Kitabevi.
116. Y. 5. CD., 09.02.2010 T., 2006/697, 2010/714. [Aralık 2023]; Available from:
<https://karararama.yargitay.gov.tr>.
117. YCGK., 07.12.2010 T., 5-202/251. [Aralık 2023]; Available from:
<https://karararama.yargitay.gov.tr>.
118. Eyüpoğlu A. Cinsel İstismar Mağduru Çocuk İfadelerinin Ölçüt Bazlı İçerik Analizi, Güvenlik Bilimleri Dergisi, Kasım 2012; 1(1), 1-21.
119. Bilginer Ç. Türkiye’de Cinsel İstismar Mağduru Çocukların Beyanlarında Ölçüt Bazlı İçerik Analizine Göre Değerlendiriciler Arası Güvenilirlik, 2021.
120. Arntzen F. *Psychologie der Zeugenaussage: System der Glaubwürdigkeitsmerkmale*, 1993; (2e éd.). Munich: Beck. 80,35
121. Haesevoets YH. *L'enfant en questions: De la parole à l'épreuve du doute dans les allégations d'abus sexuels*. Bruxelles: Éditions De Boeck Université. 2000;190

122. Haesevoets, YH. Quels éléments retenir pour confirmer une révélation de maltraitance sexuelle émanant d'un enfant ou de ses parents, ou d'un adulte pour lui-même. N. Horassius et P. Mazet (sous la dir.). *Conséquence des maltraitances sexuelles: reconnaître, soigner, prévenir* (p. 139-157). Paris: John Libbey Eurotext. 2003; 143, 144, 114, 192, 193, 194.
123. Undeutsch U. Beurteilung der Glaubhaftigkeit von Aussagen [Veracity assessment of statements]. Undeutsch (Ed.), *Handbuch der Psychologie: Vol. 11. Forensische Psychologie*. Göttingen, Germany: Hogrefe, 1967; 26–181. 114.
124. Tonyalı A. et al. Çocuk cinsel istismarında mağdur ve istismar özelliklerinin değerlendirilmesi: Bir çocuk izlem merkezi deneyimi. *Adli Tıp Dergisi*, 2023; 37(3): 143-149.
125. Çengel Kültür E. et al. Demographic and clinical features of child abuse and neglect cases. *Turkish journal of pediatrics*, 2007; 49(3): 256.
126. Azzopardi C. et al. A meta-analysis of the prevalence of child sexual abuse disclosure in forensic settings. *Child abuse& neglect*, 2019; 93: 291-304.
127. Priebe G. and Svedin CG. Child sexual abuse is largely hidden from the adult society: An epidemiological study of adolescents' disclosures. *Child abuse& neglect*, 2008; 32(12): 1095-1108.
128. Aydin B. et al. Child sexual abuse in Turkey: an analysis of 1002 cases. *Journal of forensic sciences*, 2015; 60(1): 61-65.
129. Nichols J. et al. Physical and sexual abuse in orphaned compared to non-orphaned children in sub-Saharan Africa: A systematic review and meta-analysis. *Child abuse& neglect*, 2014; 38(2), 304-316.
130. Boney-McCoy S. & Finkelhor D. Prior victimization: A risk factor for child sexual abuse and for PTSD-related symptomatology among sexually abused youth. *Child abuse& neglect*, 1995; 19(12), 1401-1421.
131. Finkelhor D, Moore D., Hamby SL Sexually abused children in a national survey of parents: Methodological issues. *Child abuse& neglect*, 1997;21(1), 1-9.

132. Sofuoğlu Z, Oral R. ve ark. Türkiye'nin üç ilinde olumsuz çocukluk çağı deneyimleri epidemiyolojik çalışması. *Türk Pediatri Arşivi*, 2014;49(1), 47-56.
133. Brown J, Cohen P, Johnson JG, Salzinger S. A longitudinal analysis of risk factors for child maltreatment: Findings of a 17-year prospective study of officially recorded and self-reported child abuse and neglect. *Child abuse & neglect*, 1998; 22(11), 1065-1078.
134. Ulusal Eğitim İstatistikleri, 2022, [Şubat 2024]; Available from: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=National-Education-Statistics-2022-49756>
135. İşeri E. Cinsel İstismar. Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Temel Kitabı İçinde. 1. Baskı. Ankara; 2008; S.470-477.
136. Manion I. et al. Child extra familial sexual abuse: predicting parent and child functioning 1. *Child Abuse & Neglect*, 1998; 22(12), 1285-1304.
137. Paradise JE, Rose L. et al. Behavior, family function, school performance and predictors of persistent disturbance in sexually abused children. *Pediatrics*, 1994; 93(3), 452-459.
138. Enyedy A, Tsikouras P. Csorba R. Medical and legal aspects of child sexual abuse: A population-based study in a Hungarian County. *International journal of environmental research and public health*, 2018; 15(4), 701.
139. Pınarbaşı RDT, Özkök MS, Katkıcı U, Erel Ö, Dirlik M. Aydın'da Erkeklerde Cinsel İstismar. *Adli Tıp Bülteni*. 2003; 8 (2): 41-47
140. Cantürk N. & Sermet K. Adli Tıp Kurumunda değerlendirilen cinsel suç sanıklarının sosyo-demografik özellikleri ve psikiyatrik profilleri. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 2010; 63(2), 49-53.
141. Nickel MK, Tritt K. et al. Sexual abuse in childhood and youth as psychopathologically relevant life occurrence: cross-sectional survey. *Croatian medical journal*, 2004; 45(4), 483-489.

142. Csorba R, Aranyosi J. et al. Characteristics of female child sexual abuse in Hungary between 1986 and 2001: a longitudinal, prospective study. *European Journal of Obstetrics&Gynecology and Reproductive Biology*, 2005; 120(2), 217-221.
143. Finkelhor D. Child sexual abuse. *New York*, 1984;186f.
144. Allen CM. & Pothast HL. Distinguishing characteristics of male and female child sex abusers. *Journal of Offender Rehabilitation*, 1994; 21(1-2), 73-88.
145. Erdoğan A, Tufan E. ve ark. Türkiye'nin dört farklı bölgesinde çocuk ve ergenlere cinsel tacizde bulunan kişilerin karakteristik özellikleri, 2019.
146. Sağır M. & Gözler A. Sınıf öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik görüşleri ve farkındalık düzeyleri. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 2013; 3(5), 67-102.
147. McElvaney R. Disclosure of child sexual abuse: Delays, non-disclosure and partial disclosure. What the research tells us and implications for practice. *Child Abuse Review*, 2015; 24(3), 159-169.
148. Smith DW, Letourneau EJ. at al. Delay in disclosure of childhood rape: Results from a national survey. *Child abuse & neglect*, 2000; 24(2), 273-287.
149. Elliott M, Browne K. & Kilcoyne J. Child sexual abuse prevention: What offenders tell us. *Child abuse & neglect*, 1995; 19(5), 579-594.
150. Beitchman JH, Zucker KJ. at al. A review of the long-term effects of child sexual abuse. *Child abuse & neglect*, 1992; 16(1), 101-118.
151. Akbaş S, Turla A, Karabekiroğlu K ve ark. Cinsel istismara uğramış çocuklar. *Adli Bilimler Dergisi* 2009; 8:24-32
152. Afifi TO, Taillieu T. at al. Association of child abuse exposure with suicidal ideation, suicide plans, and suicide attempts in military personnel and the general population in Canada. *JAMA psychiatry*, 2016; 73(3), 229-238.

153. Widom CS, White HR, Czaja SJ. & Marmorstein NR. Long-term effects of child abuse and neglect on alcohol use and excessive drinking in middle adulthood. *Journal of studies on alcohol and drugs*, 2007; 68(3), 317-326.
154. Evans E, Hawton K, Rodham K. Suicidal phenomena and abuse in adolescents: A Review of Epidemiological Studies. *Child Abuse Negl.* 2005; 29:45-58.
155. Karbeyaz K, Gündüz T, Balcı Y, Akkaya H. Cinsel Suç Mağdurlarının Ruh Sağlığı Hakkında Düzenlenen Adli Psikiyatrik Raporlar ve Bilirkişilik Kurumları Arası Uzlaşma Sorunu. *Turkish Journal of Psychiatry.* 2012;23(4):255-63.
156. Melkman EP, Hershkowitz I. & Zur R. Credibility assessment in child sexual abuse investigations: A descriptive analysis. *Child abuse & neglect*, 2017; 67, 76-85.
157. Lamb ME, Sternberg KJ. at al. Assessing the credibility of children's allegations of sexual abuse: A survey of recent research. *Learning and Individual Differences*, 1997; 9(2), 175-194.